

GÜNEY

KÜLTÜR
SÂNAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl / Sal: 3 • Sayı / Hejmar: 10/11 • Nisan – Eylül /Adar – İlon • 1995

Yazılarıyla

- ◆ Ali Bali
- ◆ Baran Funderman
- ◆ Eda Güneş
- ◆ Gabar Çıyan
- ◆ Ekrem Tos
- ◆ Hasan Bildirici
- ◆ H. Halis
- ◆ İlyas Hoca
- ◆ M. Şehmus Güzel
- ◆ Oturan Adam
- ◆ Şafak Altun
- ◆ Temel Demirer

Şiirleriyle

- ◆ Antires
- ◆ Destina
- ◆ Şah Turna
- ◆ Molla Demirer
- ◆ Fukara
- ◆ B. Aslan
- ◆ M. Beydi Kardeşgil
- ◆ Feridun Pling
- ◆ İmran Duman
- ◆ Tan Doğan
- ◆ Ali Akın
- ◆ Metin Buz
- ◆ A. Doğu
- ◆ Bülent Özcan

**Mizah edebiyatımızın ustası
Aziz Nesin yaşayacak?**

YILMAZ GÜNEY

1 Nisan 1937 Adana'nın Yenice Köyü
Doğdu YILMAZ GÜNEY
Sevindiği HAMİT ve GÜLLÜ'ler

Kan davası, yoksulluk, parasızlık, pulsuzluk
İlk, orta, lise yarım kaldı tahsil
derken geçim sıkıntısı, işçilik, çiftçilik
İrgatlık, film taşıyıcılığı, filmler
Sinemalar, yardımsevereler, ATIF YILMAZ'lar

Beni seni anlatır filmleri hep
Yenilen adam, ezen adam, polisler
Yine finalde öldü YILMAZ GÜNEY'ler
Ve her filmle bir tecrübe, her film bir olay
Başladı artık ödüller, beni, seni, onu...
Anlatmıştır... URFALI KAÇAKÇI HİDİR'lar

Kafalara balyoz gibi inen filmler
Senaryolar, sansürler, yasaklar
Bazen Danıştay kararıyla tekrar filmler
Ve gelen ödüller, Altın Kozalar, portakallar
Bazende verilip, sonradan geri...
Alınan ödüller, reziller, rezillikler
Skandallar ve BABA CEMAL'ler

Olmaz dışarda gezmesi bir sakınca
İçerde kalması başka bir olay
Tek çeresi hayali senaryolar
Ve gelen kelepçeler-sorgular
Duruşmalar-kararlar...
Ardından cezalar cezalar
Nihayet mahpuslar-hücreler-sürgünler
Kısıtlanan bir ömür, rahatlayan bir kesim
Derken 12 EYLÜL, İMRALI olmadı İSPARTA

Ve, Ve kurutulmaya bırakılan bir çiçek
Ve gelen Bayram, ardından izin
Derken ANTALYA-KAŞ ve AVRUPA
GÜNEY'i yadellere götüren YOL filmi
FRANSA-CANNES-ödüller, ödüller ve YOL
Yadeller, zor yerler, alışılmamış yüzler
Halkından, ağlayan çocuktan, Çukurovadan
Çok çok uzakta kalan GÜNEYLER...!

Ardından gelen LE MUR, sübyanlar, mahpuslar
Acılar, hastalıklar, yaklaşan AZRAİL
VE FRANSA'da kapkara bir hava ve bulutlar
Bir türlü doğmayan Güneş, kararan yüzler
Ve tarih 9 EYLÜL 1984
ADANANIN YENİCE KÖYÜNDE başlayıp
PARİSİN PERE LACHAİSE mezarlığında
Sonbular bir yaşam öyküsü.....!

Vahap Suna / Mart 1995 İstanbul

GÜNEY KİTAPLIĞI

- Salpa – Roman 7 DM
- Sanık – Roman 8 DM
- Yunan Bıçağı – Öykü 5 DM
- Gençlik Öyküleri 5 DM
- Siyasal Yazıları 3 C. 20 DM
- Halkın Sanatçısı Y.G. 10 DM
- Arkadaşım Y.Güney 7 DM
- Bütün Filmleriyle Y.G. 10 DM
- Basında Y. Güney 10 DM
- Y. Güney Efsanesi 15 DM
- İnsan Yılmaz Güney 12 DM
- Mahpus Yılmaz Güney 10 DM
- Oğluma Hikayeler 5 DM
- 1995 Y.G. Takvimi 7 DM
- 1994 Y.G. Takvimi 3 DM
- Yol – Senaryo Değerlen. 14 DM
- Soba-Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz 12 DM
- Boynu Bükük Öldüler 15 DM
- Sürü 9 DM
- Arkadaş 8 DM

Bütün Filmleri 15 DM

Acı – Ağıt – Arkadaş – Arslanbey
At Hırsız – Baba – Beyaz Atlı
Davudo – Düşman – Duvar
Duvarın Arkası – Dağların Arslanı
İbret – İkisi de Cesurdu – Kaçaklar
Kargacı Halil – Kovboy Ali
Kozanoğlu – Kızım İçin – Kudret
On Korkusuz Adam – Prangasız
Mahkumlar – Silahların Kanunu
Sokakta Kan Vardı – Sürü
Şarkılarımız Güneye Dair
Şeytan Kayaları – Şeytanın Oğlu
Umut – Umutsuzlar
Yarın Son Gündür – Yol
Yılmaz Güney Belgeseli – Zavallılar

Posta satışlarında 75 DM'dan itibaren posta ücreti bize aittir.

150 DM'dan itibaren % 10, 200 DM'den itibaren % 20, 250 DM'den itibaren % 25 indirim yapılır

İÇİNDEKİLER

Aziz Nesin	4
50. Yılında Hiroşima ve Nagazaki katliamı	7
Yılmaz Güney'in 11. ölüm yıldönümü	9
Çesaret A. BALI	12
Göl Çocukları Hasan BİLDİRİCİ	14
"O tuhaf insan(lar)ın" vazgeçilmezliği Temel DEMİRER	16
Cehennem Rafik Şami • Çeviren: Şafak ALTUN	20
Doğrunun peşinde koşmak Baran FUNDERMANN	22
Yılmaz Güney üzerine bir söyleşi M. Şehmus GÜZEL	26
Mizah Şafak ALTUN	29
Şiir Bahçesi Bir tarihi dayanışma örneği Eda GÜNEŞ	30
"Almanya'nın mülteciler politikası ve ırkçı saldırılar" Oturan ADAM	32
Oğluma Hikayeler Gabar ÇIYAN	36
Üç kız ve Tırtan - 3 Şafak ALTUN - Martin DÖRK	38
Çocuk kıyımları	40
Çocuk hakları Ekrem TOS	41
Portre - Sabahattin Ali	44
Edebiyat Tarihi	46
Kültür üzerine bir deneme İlyas HOCA	49
Okuyucu Mektupları	53
Uluslararası Pop Müziği H. HALIS	55
	59

S B u sayımızla birlikte yeni bir yaz dönemi ni geride bırakıyoruz. Gölünüzün her zaman güneşli sıcak kalması dileğiyle yeniden merhaba!

U Nisan ayında yayınlamayı planladığımız 10. sayımız, 3. Genel Kurul'dan sonra yeni Yazı Kurulu ile yeni Yönetim Kurulu arasında çıkan bazı çelişkilerden dolayı 5 ay aradan sonra çift sayı olarak çıkıyor. Bu yüzden tüm okuyucularımızdan özür diliyoruz. Nisan ayı için hazırlanan yazıların önemli bir bölümü güncelliğini yitirerek bu sayıdan çıkarıldı.

U Bu sayıda doğal olarak mizah edebiyatımızın ustası Aziz Nesin'e ağırlık verdik. 50. yıldönümünde Hiroşima ve Nagazaki üzerine kısa bir inceleme yaptık. 11. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i de yeniden ve değişik bir biçimde çalışmalarımızla anıyoruz. Bu vesileyle bir de M. Şehmus Güzel arkadaşımızın "Özgür Yılmaz Güney" adlı kitap çalışmasını yayınlıyoruz.

U Bu sayıda, ağırlık vermeyi düşündüğümüz "hapishaneler-işkenceler-tutuklamalar-yargılamalar" konularında bir öykü, bir röportaj ve bir anısal belgeyi veriyoruz. Yeni Politika ve bir dizi demokratik yayın organları yeniden kapatıldı. Aydınların-gazeteci ve yazarların katledilip-tutuklandıkları bir ortamda, onların işlediği fikir suçlarına bizimde ortak olduğumuzu bir kez daha haykırıyoruz. Bu baskılara uğrayan gazeteci-yazarlardan biri de Günay Aslan'dır. Baran Fundermann arkadaşımızın Günay Aslan ile Mart 95'de hazırladığı röportajı bu vesileyle (gecikerek ve kısaltarak) yayınlıyoruz.

U Bu sayımıza oldukça çok sayıda şiir geldi. Bunların tümünü yayınlamaya kalksak dergimiz bir şiir dergisine dönüşecekti. Bu yüzden tüm sanatçı dostlarımızdan, her daldan sanatsal ürünlerini göndermelerini, bunları baskıdan en az bir ay önce bize ulaştırmalarını ve daktilo ile yazmalarını bir kez daha rica ediyoruz.

U Dergimiz çıkışından bu yana tüm amatör sanatçılara kapısını açıp, onlara yardım etmeye çalıştı. Okuyucularımız ve sanatçılarımızda aynı şekilde dergileri GÜNEY'e sahip çıktılar. Bu dostça ve devrimci dayanışmayı bundan sonra daha çok yapmalı, her GÜNEY okuyucusu aynı zamanda bir GÜNEY muhabiri, yazarı ve dağıtımcısı olmalıdır.

U 12. sayımız Kasım başında okuyucuların elinde olacaktır. Bu sayının ağırlık konularını "Sinemanın 100. Yılı ve İnsan Hakları" oluşturacaktır. Gelecek sayımızdan itibaren konularına göre dergi planlanacak, araştırmalar ve enternasyonal edebiyata daha çok yer verilecektir.

Tüm güzelliklerin sizin olması dileğiyle **GÜNEY**

GÜNEY YIL: 3 • SAYI: 10-11
Nisan - Eylül • 1995
KÜLTÜR-SANAT-EDEBİYAT DERGİSİ Adar-İlon • 1995

FİYATI

50.000 TL • 5 DM • 5 FL • 15 FR
35 Ö.SL • 4.5 İ.FR

İLAN KOŞULLARI

Havale önceden ödenince

İç Sayfa Kapak İçi

Tam Sayfa: 150,- 180,-
Yarım Sayfa: 80,- 100,-
Çeyrek Sayfa 50,- 65,-

YAZIŞMA ADRESİ

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Solingerstr. 1/A • 47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87 23 • Fax: 0203 / 54 88 23

ABONE VE İSTEME KOŞULLARI

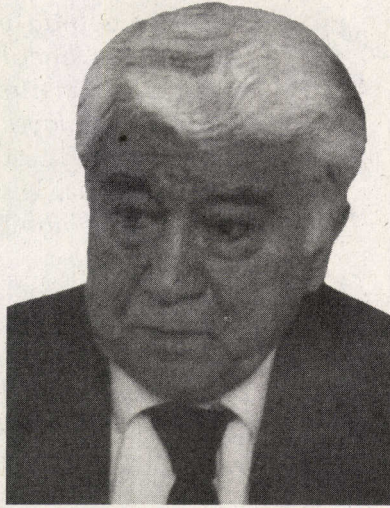
Dergi Fiyatına 3 DM posta ücreti eklenerek istenir.
Bank. Hes. No.: Stadsparkasse Duisburg
Knt.Nr.: 207/008 764 • BLZ: 35050000

Kültür ve demokratik içerikli ilanlar alınır.
Türkiye'den ilanlar % 50 indirimli alınır.

AZİZ NESİN

miZah

edebiyatımızın ustası

Çağdaş edebiyatımızın bir devî daha sustu. Gökyüzünde bir yıldız kaydı sanki. 80 yıllık mücadele dolu bir yaşam, uluslararası alanda edebiyatımızın güçlü bir temsilcisi yazar-aydın Aziz Nesin 6 Temmuz 1995 günü gece saat 01.05'de Çeşme'de hayata veda etti. Gömütü kendisinin isteği üzerine yeri belli olmadan Çatalca'daki Nesin Vakfı'na gömüldü.

Onurlu bir biyografi

Aziz Nesin 20 Aralık 1915'de Heybeliada'da doğdu. Ailesi çiçekçilik ve sebzeçilik ile uğraşır. Ona doğunca Mehmet Nusret adını verdiler. Çeşitli ilk ve ortaokullara girip çıktıktan sonra, 1930'da Çengelköy Askeri Ortaokulu'na başlar. Daha sonra geçtiği Kuleli Askeri Lisesi'ni 1935'de bitirir. 1934'de soyadı kanunu çıkınca Mehmet Nusret Nesin soyadını seçer. Daha sonra babasının ismi olan Aziz'i ekleyince ismi Aziz Nesin olur.

Aziz Nesin 1937'de Kara Harp Okulu'nu bitirip istihkam asteğmeni olur. İki yıl sonra aynı okulda Fen Tatbikat Okulu'nu bitirerek teğmen olur. Aynı zamanda İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Doğu Süsleme Bö-

lümü'nde okumayı sürdürür. 1940 yılında atandığı Trakya Muratlı'da evlenir. 1942'de Erzurum'da Mühtekam Üsteğmenliğe geçip Kars'a atandığında ilk çocuğu olur. 1944 yılında Ankara Harp Okulu Tank Kursu'na katılır. Aynı yıl ikinci çocuğu olur ve kendisi bir ere usulsüz izin verdiği için, "görevini kötüye kullanmak" suçundan 3 ay 10 gün hapse mahkum edilir. Bu olaydan sonra yazarımız orduyu terk eder.

1945'lerde bir süre geçimini sağlamak için bakkallık yapan Nesin, sonra asıl gönlünde yatan mesleği yazarlığa ve gazeteciliğe başlar. Onun ilk yazıları "Vedia Nesin" imzasıyla 1939'dan itibaren yayınlandı. Yedigün, Millet, Yeni Adam ve Karagöz dergilerinde sırasıyla yazılar yazdı. 1945'den itibaren Tan gazetesinde köşe yazarlığına başladı. Gericiliğin bir komplosu ile Tan gazetesi yakılınca işsiz kalır. Daha sonra bir süre Vatan gazetesinde çalışıp aynı zamanda T. Sosyalist Partisi'ne üye olup iki ay sonra ayrılır.

1946 yılında Aziz Nesin, Sabahattin Ali ve Rıfat Ilgaz ile birlikte bir gülmece ve yergi dergisi olan "Marko Paşa" dergisini

çıkartır. Bu dergi hükümeti ve düzeni eleştiren karikatürler ve iğneleyici mizah yazıları yayınlar. Bunun üzerine kapatılır, ancak sürekli isim değiştirerek yayın hayatını bir süre devam eder. Aynı yıl ABD'nin ülkemize yaptığı sözde yardımı "Turuman yardımı" nı eleştiren "Nereye Gidiyoruz" adlı kitabını yayınlınca dört ay hapis yatar. 1949'da Mısır Kralı, İngiltere Kraliçesi ve İran Şahı'na hakareten altı ay ceza alır. 1950'de Politzer'in "Marxist Felsefe Dersleri" adlı kitabını çevirmeyi yönetti diye 16 ay hapis, 16 ayda gözaltı cezası alır.

1952'de hapisten çıkınca yine işsiz kalır. 1955'e kadar kitapçılık, fotoğrafçılık ve gazete dağıtımını yapar. Sonunda yine yazarlığa döner, takma isimlerle çok sayıda öyküler yazar. 1955'de yeniden sıkıyönetimce 6 ay tutuklanır. İçerde iken Kemal Tahir ile Düşün Yayınevi'nin kurulmasını tasarlar. Bu arada Meral Çelen ile 2. kez evlenir. Dışarıya çıkınca Düşün Yayınevi'ni açar ve "Yeni Gazete"de köşe yazarlığına başlar. 1956 ve 57'de İtalya'da düzenlenen gülmece yarışmasında iki altın palmye ödülü alır.

Aziz Nesin 1960'lı yılları da zorluklarla geçirir. Yayınevi yakıldı, içeriye atıldı. Ama o hiç bıkmadan mücadele etti. 1965'de ilk kez pasaport verilince doğu blokunu geziye çıktı. 1969 ve 70 yıllarında iki ulusal iki uluslararası ödül aldı. Kimsesiz çocuklar onun gönlünde taht kurmuş, en sevdiği varlıklardı. Bu yüzden onlar için 1972'de Nesin Vakfı'nı kurdu. 1980'den itibaren bakıma muhtaç çocukları almayışa başladı.

Nesin 1974-76 arası üç uluslararası ödül daha aldı. 1977'de TYS başkanlığına seçildi. Bu tarihten sonra onlarca ödül daha kazanan yazarımız, 1993 yılında günlük Aydınlik gazetesini çıkardı. Kısa bir süre sonra bazı

çelişkilerden dolayı gazeteden ayrıldı. Bu gazetede Salman Rüşti'nün "Şeytan Ayetleri"ni başmak isteyince tüm gericilerin hedefi haline geldi. 2 Temmuz 1993'te Sivas'daki yobaz katliamı işte bu yüzden planlanmış olup, yazarımız tesadüfen kurtuldu.

Nesin Edebiyat

Aziz Nesin öykülerini genelde birinci kişi ağzından mizahi bir tarzda anlatırdı. Mizaha 1950'lerdeki köşe yazarlarından boşluk gördüğü için ağırlık verdi. O yazmaktan hiç sıkıntı çekmedi. Toplumsal sorunların gırtlığa kadar çıktığı, çelişkilerin giderek arttığı ve gülmenin unutulduğu bir ülkede onun öyküleri herkesi gülmekten kırardı. O bizim çağdaş Nasrettin Hoca'mızdı.

Ömrünü ve sevgisini insanlarımıza ve çocuklarımıza adanmış bu bilge insan, faşizme ve gericiliğe karşı yıllarca direndi. O korkuyu yenip ölümün üstüne üstüne gitti. Tüm gericiler ve sermaye-uşakları asıl ondan korkup, ondan bir an önce kurtulmak istiyorlardı. O bireyselliğin yanında toplu mücadeleleri de örgütleyen aydınlarımızdan biridir. Onca yaşına rağmen 12 Eylülcülere karşı aydınlar dilekçesi, barış davası onun da katkılarıyla süzdü. Ömrünü mahkemelerde geçirmiş çok az aydınlarımızdan birisi de odur. O felç geçirdiği sırada bile mücadele azmini hiç yitirmemişti.

Onun adı altın harflerle edebiyatımıza yazılacak. O tıpkı, Nazım Hikmet, Ruhi Su, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz ve Orhan Kemal'ler vb. gibi ölümsüzleşti. Bir ömrün zor olabileceği 50 yıllık emeğiyle, genç kuşak-

ların ve tüm edebiyat severlerin gönlünde ebediyen yaşayacaktır.

Aziz Nesin mizah edebiyatımızın en sevilen, en üretken ve tutarlı bir ustasıdır. O aynı zamanda bir deneme, oyun, şiir ve roman yazarıdır. Yüzü aşkın ve kırka yakın yabancı dile çevrilen eserleriyle onun ünü dünyaya yayılmıştır. Toplumsal çelişkileri, kaygıları ve sorumlulukları gün ışığına çıkarmadaki ustalığıyla o halkın gönlünde taht kurmuştur. Onun eserlerinin ülkemizde girmediği ve tartışılmadığı yer kalmamıştır.

O, topluma karşı duyduğu sorumluluk duygusunu cesareti, yaratıcılığı ve onuruyla eyleme dönüştürdü. Ölümünden yenilmeyip, kendi deyimiyle onu hak etmiş bir kişiliği ve halkın gözyaşlarını gülmeceye çevirmesini bilen usta bir edebiyatçılığı vardı onun. O kendi sağlığını, kendi rahatını ve çıkarını düşünmeyen ender aydınlardan bir tanesiydi. İlerlemiş yaşına rağmen, çağrıldığı her yere giden ve tüm görüşlerini dobra dobra savunan biriydi.

Aziz Nesin hayali şeylere, dine inanmayan, dinsiz olduğunu söyleyebilen çok az aydından biri idi. O, bu noktada materyalist, bilimsel öğretilere sadık ve çok dürüst idi. Topluma ters düşme adına düşüncelerini inkara yönelmeyen, gericiliğe karşı açık seçik mücadele eden koç aydınımızdır.

Aziz Nesin'i mizah yazarlığına iten toplumsal kırgınlıklar, nefret, kin ve çelişkilerdi. O, bunları ustaca dile getirerek, herkesle tartıştırdı. Toplumsal adaletsizlikleri, eşitsizlikleri, rüşveti, çıkarıcılığı, hırsızlığı, ahlaksızlığı kısacası tüm çürümüşlükleri bu yolla daha iyi sergiledi. İnsanlarımızın özlemini, isteklerini her zaman öne çıkardı. Kararsarlık yerine umudu ve sevgiyi aşıladı. Karanlığın sonunun aydınlık, yokuşun sonunun iniş olduğunu savundu.

Onun yazıları ve eserleri oldukça anlaşılır ve akıcıydı. İçtenlikle yazdığı yazıları sürekli olarak okuru tarafından tartışılmış ve üzerine çoğu zaman fırtınalar kopmuştur. O, yazılarıyla birşeyleri de-

yalını
bes-
le-

miyordu. Ama insanları aydınlatmak ve sorunlarını tartıştırmak amacıyla idi, onu da başarıyordu.

Aziz insan

O, ölene kadar su gibi aziz kaldı. Davasına bağlı, yatağına sığmadan gümbür gümbür akardı. Yaramaz afacan ve güleç bir çocuk gibi hep koşar ve aykırı yaşardı. Cesur bir küçük dev misali, bir dizi oluşumların başaramadığı işleri başarırdı. Çünkü onun başarısının sırrı azim ve cesaret, idi. O tabulara karşı sava-

şan, kine ve nefrete karşı hoşgörü ve sevecenliği aşılayan bir tohumdu.

Onun aykırılıkları, dürüstlüğü'nün içtenlikle dışa yansımından başka bir şey değildi. Yazdığı 110 kitabını, 110 çocuğu gibi sever ve sahip çıkardı. O tüm çocuklara, düşünerek, gerçekleri öğrenmesi için çabalardı. Ama ondan rahatsız olan burjuvazi, onu yıllarca baskı altında tuttu, öldürmeye kalktı, yurtdışına çıkışını engellemeye çalıştı.

Aziz Nesin üretirken ve dağıtırken çok cömert olan, ama kendisine karşı ve tüketirken bilinçli olarak "cimri" olan bir karaktere sahipti. O, müsrefliği, lüksü, savurganlığı gösterişi sevmezdi. Alışverişte ucuz yerleri ve ucuz eşyayı tercih eder, gezilerde özel taksi yerine otobüs ve treni seçerdi. Eski eşyalarını temizler kullanır, eski aletleri başka bir işte yeniden yeniden kullanırdı. Onun için atılacak bir şey pek olmazdı, bilinçsiz tüketime o bilinçlice karşı durur, tutumluluğu savunurdu. Onun yaşamı bir emekçinin yaşamıydı kısaca. Ama o biriktirdiğini kimsesiz çocuklara ve toplumumuza cömertçe harcayan fedakar bir insandı.

Mizah yazarlığının yanı sıra Aziz Nesin bir düşünce ve eylem adamıydı. Onun doğru ve mantıki tüm erdemlerinin savunucusu olacağız. O bir onur destanıydı. Onu mücadelemizde yaşatacağız.

Her insan gibi onunda hataları eksiklikleri vardı. Biz ölen insanlara yalnızca methiyeler dizemeyiz. Zaten burjuvazi o öldükten sonra sahiplenmeye çalıştı, timsah gözyaşları döktü. Biz hem ona saygı duyarız, hem de hatalarını eleştiririz.

Aziz Nesin'in en önemli hatası Türk milliyetçiliğinden oldukça etkilenmesiydi. O, Kürt ulusal mücadelesini insani ve demokrasi çerçevesinde ele alırdı. Ama hiç bir zaman Kürt ulusu-

nun "ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını" savunmadı. İkinci olarak kemalizmi ilerici ve gerçek laikçi imiş gibi savunurdu. O, bu hatalı değerlendirmelerine rağmen bir dizi sosyalist geçinen yazar ve aydından daha tutarlı ve daha dürüst, bir kültür emekçisiydi.

30 Temmuz 95

Ey Türk faşisti!

.....1947

Aziz NESİN

Birinci vazifen Türk matbaalarını yıkmak, makinelerini ısırarak, demirleri dişleyip duvarlara saldırmaktır. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegane temeli, gazeteleri çamurlara serip üzerinde ağzın köpürünceye kadar tepinmektir. Bu temel partinin hazinesidir.

Bir gün nümayiş yapmak için emir alırsan, bütün polisleri yanında bulacaksın.

Meydanlarda kitaplarını yaktığın namuslu insanlar, bütün dünyada eşi emsali görülmemiş şekilde işkenceye tabi tutulabilir. Emniyet müdürlüğümüzde dövülebilir. Demir Ahmet tarafından sövülebilir. Bütün malları mülkleri zaptedilmiş, matbaaları yıkılmış, gazeteleri kapatılmış, evleri tarumar edilmiş, çoluk çocuğu dağıtılmış, haneleri işgal, kendileri perişan edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, Amerika'dan borç dahi alınabilir. Hatta bu borç alınan paralar ziyafetlerde yenilir.

Ey faşist yumurcakları! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi bütün bu yapılanları kafi görmeden; vazifen matbaaları yıkmak, makineleri ısırarak, namuslu vatanperverleri parçalamaktır. Muhtaç olduğun kazma, balta, Halk Partisi'nin ambarlarında mevcuttur.

AZİZ NESİN

Bir yıldız daha kaydı
Ak saçlı bir bilge
Ağlamayı gülmeye çeviren
Dikbaşı inatçı bir yıldız
Ölüme yenik düştü bugün

Ne şeriat korkusu
Ne faşizan baskılar
Ne de imkansızlıklar
Doğru bildiği yoldan
İnanıldığı kavgasından
Alkoyamadı onu

Görmediğine inanmazdı
Müsrifliği-gösterişi sevmezdi
Dobra dobra söylerdi sözünü
Gelecek kuşaklar için
Çocuklar için yaşardı
Onlarla birlikte gülerdi
Onlarla birlikte ağlardı
Su gibi aziz kalacak Nesin

6 Temmuz 95

50. YILINDA HIROŞİMA VE NAGAZAKİ KATLIAMI

Zamanın ABD Başkanı Truman, İkinci Dünya Savaşı tam bitmek üzereyken Amerikan halkına "Eğer Japonya'ya çıkarma yaparsak 460 bin askerimiz ölecek, yok eğer atom bombası atarsak belki de 46 bini bile ölmeyecek" deyip onları ikiye üçe kandırmasının sebebi ne olabilirdi.

O sırada 370 bin kişilik ordusunu zaten Japonya'nın çevresinde konuşlandırılmıştı ve savaşta idi ve Japonya Pasifik'teki önemli adalarını ABD'ye kaptırmıştı bile. Çin'deki işgal ordusu da Kızıl Ordu tarafından yenilgiye uğratılmıştı. Almanya ve İtalya savaşta teslim olmuşlardı. En önemlisi de Potsdam Anlaşması yapıp (17 Temmuz - 2 Ağustos) Japonya'ya "teslim ol" çağrısı yapılmıştı. Henüz bu süre dolmadan ABD süper güç olmasını ilan etmek ve gelişmekte olan sosyalist güçlere gözdağı vermek için bu iğrenç yalanı söylüyordu.

O güne kadar 20 milyon Sovyet vatandaşı olmak üzere toplam 55 milyon insan savaşta hayatını yitirmişti. Savaşın sonuna doğru Roosevelt öldüğünde, Truman onun yerine geçince kendini ispat etme çabasını yoğunlaştırdı. Zamanın Deniz Kuvvetleri Bakanı Ralph Bard ABD'nin atomu kullanma isteğinden dolayı, bunu protesto ederek görevini bırakmıştı.

6 Ağustos 1945 sabahı saat 8.15'de ilk atom bombası Kaptan Pilot Paul Tibbet'in komutasındaki "Enola Gay" B 29 bombardıman uçağıyla Hiroşima'ya atıldı. Bomba tam merkeze Aioi Köprüsü'ne düştü. İlk önce gözleri körelten mavi bir ışık çıktı. Bombanın atıldığı yere 550 m uzaklıktaki Dr. Kaoru Shimas Hastahenesi ve 200 m. yakınındaki Hankown okulu 1 dakikada

deprem dalgası ve alevler içinde yok oldu. 3000 derecelik Celsius ısıyla 3,2 km. genişliğindeki alan tamamen kül oldu. İlk belirlemelere göre 14 km.ye kadar etkisi şiddetli oldu ve 70 bin insan hemen öldü. Daha sonraki kayıplar -sakatlarla birlikte- bu rakam 350 bine ulaştı.

Bombanın patlamasından birkaç dakika sonra, hızı saatte 900 kilometreye varan rüzgarlar ada üzerinde kor mantar bulutları yarattı. Daha sonra yağmurun yağması ile radyoaktif gama ışınları ve nötron tanecekleri "kara yağmurlar" olarak tekrar Hiroşima üzerine düştü.

Hiroşima bir anda harabeye dönmüştü. Her yer yıkılmış yangınlar çıkmıştı. İnsanların yanık kokusu, oksijenin tükenmişliği ve arkasından kara bulutlar. 2 Dakika sonra Tsurumiten köprüsünden başka birşey ayakta kalmamıştı. Yanan ve yüzleri harabeye dönen insanlar tanınmaz halde idiler. Yaşayabilenler şehri hızla terketmeye başladılar. Saat 11.20'de atom bombasının atıldığı dünyaya duyuruldu.

7 Ağustos'ta binlerce kurban tekrar ilk yardım güçleriyle birlikte Hiroşima'ya geri döndüler. Onlar bombanın etkisinin geçip, normal hayata geçeceklerini umuyorlardı. Ancak şehire vardıklarında bir harabe buldular geride. Şehirde kalan herşey ölmüştü, alevler halen vardı. Kimse ne evini ne de ölüsünü tespit edebildi. Ortalık insan ve hayvan ölüsü kokuyordu. Kalanlar ise saçları dökülmüş, yüzleri tanınmaz bir haldeydi.

İnsanlık böyle bir tahrip edici bombayı ilk kez görüyor, ilk kez yaşıyordu. Sokaklar tanınmaz halde cesetlerle dolmuştu. Elektrik, su, kanalizasyon, köprü ve binalar yok olmuştu bir anda. Şehirde yaşayan

herkes bombadan zarar görmüş, sağ kalanlar kendini şaşırılmış düşünüyordu. Yaralılar kanamalar geçiriyor, istifalar ve baş ağrılarıyla başbaşa kalmışlardı. İşte ABD'nin ve Truman'ın insanlığa yeni hediyesi ve yalanının nedeni bu idi.

Hiroşima'dan üç gün sonra 9 Ağustos sabahı ikinci bir bomba Nagazaki'ye atıldı. 60 binin üzerinde insan ilk anda katledildi. Bu atılan "Fatman" adı verilen bir hidrojen bombasıydı. Bu tamamen bir silah denemesi ve güç gösterisiydi artık. Bu bomba atılırken zaten savaş tamamen durmuş, Japonya Hiroşima karşısında şaşırılmıştı. Potsdam Anlaşması'nın Japonya'ya tanıdığı süre biterken ABD yeni bir gövde gösterisi gerçekleştirmişti. Bu iki bomba toplam yarım milyon insanın hayatına mal oldu.

İnsanlığın düşmanı emperyalist güçler ve onların paralı kaleşörleri bu gerçeği halen gizliyorlar. Savaşın temmuzda değil ağustosta bittiğini iddia ediyorlar. Atom bombasından bahsederken sadece Hiroşima'yı anımsıyorlar ve ABD'nin bunu atmaya mecbur olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar. Evet emperyalizm atom savaşıyla yeni bir dönem, yeni bir barbarlık başlattı. Ama burjuva "bilim adamları ve aydınları"nın iddia ettiği gibi bunu "savaşı bitirmek için son çare" olarak değil hakimiyetlerini ezilen halklara ve Sovyetler'e ispatlamak için yaptılar.

ABD emperyalistlerinin 50 yıl önce Hiroşima'ya attığı atom bombası 20 bin TNT gücünde idi. Bugün ise bunun binlerce katı güçlü bombalara yatırım yapıyorlar. Sermaye her zaman kendini ayakta tutmak için silahlanmış. Bugünkü silahlanması ise artık çok tehlikeli bir boyuta gelmiştir. Bu silahı yapan da

onu kullanan da, insanlıktan çıkmış faşist kitle katliamcılarıdır.

Emperyalistler bu güçlü silahlarını ve daha başkalarını yalnızca Hiroşima ve Nagazaki'de denemediler. Onu bizzat kendi halkı ve çeşitli bölgesel savaşlarda denediler.

ABD Nevada Çölü'nde 1940'lardan 1980'lere kadar yaptığı denemelerde kobay olarak kendi halkını kullandı. Burada binlerce insan üzerinde plutonyum 238-239, daha yoğunlaştırılmış uranyum enjeksiyonları ve ultra radyoaktif X ışınlarını denemiştir. Daha sonra bu deneyler yer altına ve diğer ülkelere kaydırılmıştır. Vietnam-Kamboçya ve Laos savaşında küçük çapta nötron bombaları ve Napalm bombaları denenmiştir. Bütün bunlar Hitler faşizminin Auschwitz'te yaptığı gaz katliamlarından örnek alınarak gerçekleştirilmiştir.

Fransa ve İngiltere'nin Pasifik sömürge adalarındaki denemeleri de aynı boyutta yöre halkına zararlar vermiş, doğayı talan etmeye önemli katkılarda bulunmuştur. Rusya ise özellikle de 1970'li yıllardan sonra Kazakistan'ın uçsuz bucaksız çöllerinde yaptığı sınırsız-önlemsiz denemeler ile bu bölgede yaşayan insanlar üzerinde denemelerde bulunmuştur. Ayrıca büyük haydutların yanısıra küçük haydutlarda zaman zaman gaz bombaları ile Napalm bombaları ile bu kervana katıldılar. Irak'ın Halepçe'deki Kürt halkının üzerine attığı ve 5000 kişinin ölümüne neden olan katliam işte böyle bir örnektir.

Bugün Hiroşima katliamının 50. yıldönümünde Fransa'nın ve Çin'in yeniden atom denemeleri yapması gündeme geldi. Bu iki gelişmekte olan güç yeni silah denemeleri ile pazar dalaşında güvenlerini tazelemek istiyorlar. Buna karşı tüm diğer kapitalist güçler barış meleği kesilerek "mücadele"ye başladılar. Bu ikiyüzlü politika ile onlar yeniden kendilerini halklara şirin göstermek istiyorlar. İşte bunun bir örneği dünyadaki atom canavarının ülkelere göre dağılımı

Dünyada yer alan atom bombaları

Ülke	Adet
GUS (Rusya, Kazakistan, Ukrayna)	10.100
ABD	8.500
Fransa	482
Çin	284
İngiltere	234
İsrail	100
Hindistan	80
Pakistan	15

Kaynak: Basın 1994

Bugün dünyanın birçok yerinde "artık Hiroşima'lar olmasın", "savaşları istemiyoruz" sloganları altında önemli kitlesel gösteriler yapılıyor. Ne yazık ki bunlar henüz "hümanist-yeşilci-pasifist" anlayışların etkisindedir. Ezilenler kendi sorunlarına kendileri sahip çıkmadıkları sürece kalıcı bir barış ve silahsızlanma olanaksızdır.

Emperyalistler bilimi kendilerine bir hizmetçi olarak kullanarak hakimiyetlerini korumak için bilimsel araştırmaları esasta savaş sanayiine yöneltmiştir. Atomun parçalanmasını sağlayan ilk bilim adamı Albert Einstein bunun insanlık aleyhine kullanılmak istendiğini gördüğünde 2. Dünya Savaşı'nda çok çabaladı, ama insanlığın lehine birşey değiştiremedi. Atom bombası fikrini geliştiren ve onun formülünü ilk bulan S.

Robert Oppenheimer de sonucun böyle olabileceğini tahmin edemeyenler arasında idi.

Bu yüzden başta devrimci demokratlar olmak üzere yüreğinde insan sevgisi olan, her insan, en başta nükleer silahlar olmak üzere tüm silanlanmalara ve tüm haksız kirli savaşlara karşı kararlı mücadeleler örgütlemelidir. Doğayı ve insan yaşamını korumak burjuva liberallerinin -yeşilcilerinin işi değil, emekçi sınıfların ve onların bilinçli temsilcilerininidir. Bundan dolayı hayatın her alanında bu görevlerimizi yerine getirmek için çabalamalıyız.

Savaşların ve silahlanmaların gerçek nedeni sermayenin kendisidir. Sermayenin egemenliğine karşı bir kalıcı sınıf mücadelesi verilmediği sürece hiçbir şey özünden değişmeyecektir. Onlar bugün çok güçlü imişler gibi görünebilirler, ancak zulüm ve haksızlık üzerine kurulu bir düzenleri vardır. Nasıl ki bundan 50 yıl önce "1000 yıllık" faşist nazi imparatorluğu yıkılıp, onlarca halk demokrasisiyle yönetilen ülke ortaya çıktıysa; gelecekte de emperyalist talan savaşları kendi karşıtı olan haklı devrimci savaşlarla başarıya dönüşecektir.

- Hiroşima, Nagazaki ve Auschwitz katliamları unutulamaz!

- Savaşların ve silahların yaratıcısı kapitalizmin kendisidir.

Ağustos 95

Devrimci sanatçı, örnek insan Yılmaz Güney'in 11. ölüm yıldönümünde daha azimli ve daha başarılı bir çalışma için elele

Yeni bir 9 Eylül'e vardık. Örnek insan, devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i 11. yıl önce bugün yitirdik. Daha önce de yazdık, bir kez daha yazıyoruz. Acımız büyüktür, ama ağlayacak sızlayacak zamanımız hiç yoktur.

Yılmaz Güney'imizi ve daha nice devrim sanatçıları ve savaşçıları her yıl methiyeler ve ağıtlar dize rek anamayız. Bizler onların mücadelesini devralıp bir adım daha ileri götürerek ancak onların anısına layık olabiliriz. Bu yüzden ağlamadan sızlamadan mücadelemize devam ediyoruz. Doğru bildiğimiz yolda ilerlemeye çalışıyoruz.

Devrim sanatçıları ve savaşçıları tanımadan, onların eserlerini yeni kuşaklara taşımadan onları yaşatmak imkansızdır. Bundan dolayı bizim ilk hedefimiz tüm mücadele tarihimizi inceleyip ondan olumlu olan her şeyi alıp öğrenmektir. Geçmişini bilmeyen geleceğini bilemez. Geçmişten ders almayan gelecekte aynı hataları yapmaktan kurtulamaz.

Bu görevi yerine getirebilmek için dergimiz GÜNEY'de her sayıda bir kültür savaşçısını tanıtıyoruz. Seminerler, anma geceleri yapıyoruz. Onların üzerine materyaller toplayıp arşivliyoruz. Onların eserlerini ve onlar üzerine hazırlanmış ürünleri yayınlıyoruz. Bütün bunları daha da geliştirmek ve daha iyi şeyler yapabilmek için daha fazla olanaklara ve daha fazla desteğe ihtiyacımız oluyor.

Burjuva, bencil, tutarsız, kaypak; fırsatçı kültürünün hergün biraz daha emekçiler arasında yeşillendiği bir ortamda; Yılmaz Güney'i, Hasan Hüseyin'i, Nazım Hikmet'i, Ci-

ğırhun'u, Rıfat Ilgaz'ı, Sabahattin Ali'yi, Aziz Nesin'i vb.lerini ne kadar ansak o kadar yeridir.

Yukarıda da dediğimiz gibi sorun onları anma ile bitmiyor, asıl sorun onları yaşatmaya çalışmaktır. Devrime, kültür-sanat cephesinde katılmakla dergimize bu alanda önemli sorumlulukların düştüğüne inanıyoruz. Bizim bu sorumluluklarımızı yerine getirmemiz için başta tüm Yılmaz Güney severleri ve Güney okuyucuları olmak üzere, tüm devrimci-demokrat ve yurtseverlerin bizi desteklemesi gerekmektedir. GÜNEY sizlerle buraya kadar geldi, sizlerle mücadelesini daha da yükseltecek, kültür sanat cephesinde sizin sesiniz olacaktır.

Biz kimiz – Neler yapabiliriz?

GÜNEY ülkemizdeki ve dünyadaki tüm emekçilerin gözü-kulağı-dili olacaktır. Emperyalizmin sermaye kültürüne karşı, proleter dünya kültürü cephesinde yerini alacaktır. O, yurtsever-devrimci-demokratik içerikli her mücadeleyi destekleyip, kendisi de bu uğurda mücadele edecektir. Onun kapısı böylece tüm emekçilere ve emekten yana herkese açıktır. O, ne bir kapalı kutudur, ne de bir tekke.

GÜNEY bir kültür-sanat-edebiyat dergisidir. Onun çevresi de sermaye kültürüne karşı, emekçileri devrimci-demokratik bir kültürle eğitmeye çalışan gönüllü bir kültür emekçileri çevresidir. Bizim amacımız iktidar, bir düzeni yıkıp diğerini kurmak değildir. Biz demokratik ilkelerle yönlendirilen dar bir kitle çalışması içinde olan bir derneğiz. Bizim nihai amacımızda dünyayı değiştirmektir. Ancak biz bu amaca giden yolda küçük bir araçız yalnızca. Sınıfsız toplum ve sosyalizm mücadelesinde bizim gibi "sivil toplum" örgütlenmeleri kaçınılmaz ve gereklidir.

Biz tüm demokratik kuruluş ve kişilerle ortak çalışmaktan yanayız. Emekçilerin güçlerini her alanda dağıtması, mücadeleyi zayıflatıyor. Bu yüzden başka çalışmalarını rakip görme, görmezlikten gelme, engellemeye çalışma biçimindeki sektordarkapıcı burjuva alışkanlıklara karşı tüm devrimci ve demokratları mücadeleye çağırıyoruz.

GÜNEY kültür alanında öntümüzdeki dönem daha kalıcı ve başarılı çalışmalar yapmak

için çalışacaktır. Bunun için önce yayın periyodunu düşürecek ve daha kaliteli bir yayın siyasetiyle iki ayda bir sizinle birlikte olmaya çalışacaktır. Daha sonra, ülkede bir yayınevi-kültürevi ve buluşma bürosu açarak ayaklarını yere basmaya çalışacaktır.

Ülkede dergiyi çıkarmadan binlerce okuyucu ve emekçiye ulaşmak imkansızdır. Bir yayınevi ve kültürevi açmadan devrim sanatçılarının eserlerini yeniden-yeniden

yaşatmak ve yeni sanatçı ve yazarların ürünlerini halkımıza taşımak mümkün değildir. Kısacası oyunu kurallarına göre oynamak gerekiyorsa, daha fazla fedakarlık ve daha fazla yaratıcılık gerekiyor.

Okuyucularımızın görevleri

Yukardaki hedeflerimize ulaşmak ve amaçlarımızı daha başarılı yerine getirmek tüm okuyucularımızın katkılarına bağlıdır. Bunun için ilk adım. GÜNEY'i daha dikkatli okuyun. Bize eleştiri, öneri, haberlerinizi daha sık ulaştırınız. Her GÜNEY okuru, aynı zamanda bir GÜNEY yazarı ve muhabiri olmalıdır. Her GÜNEY okuru kendisine bir okuyucu çevresi yaratmayı görev olarak almalıdır. GÜNEY sizin eserinizdir ve sizin katkılarınız ile daha da zenginleşecektir.

Bütün GÜNEY okurları ve Y. Güney sevenleri, çalışmalarımız sonucu ortaya çıkan kültürel ürünleri (dergi, takvim, bildiri, kitap, kaset, poster, kartpostal vb.) dağıtmaya ve bunların gelirlerini GÜNEY'e ulaştırmaya çalışmalıdır. Bu ürünler halka ulaşmak için yapılmıştır ve onların yeniden üretilmesi için yeni maddi kaynaklara ihtiyaç vardır. Bu çarkın dönmesi için sorumluluk hissetmek, yayın borçları bekletilmeden GÜNEY'e iletilmelidir.

Biz gücümüzü okuyucularımızdan ve halkımızdan alıyoruz. Bizim arkamızda herhangi bir güç ve kurum yoktur. Hal böyle olunca bizlere daha fazla özveri ve fedakarlık düşmektedir. Üyelerimiz, aidatlarını düzenli ödeyip, derneğimize sürekli yeni üyeler sağlayarak bu sorumluluklarını yerine getirebilirler. Sürekli yenilenmeyen ve artmayan bir mücadele ve kurum yok olmak zorundadır.

GÜNEY RÜZGARİ

Bir türkü doğdu
duvarlar arasında
paslı pencerelelere.

Bir yıldız düştü
karanlık localara
ışıl, ışıllı parlayan.

Bir yağmur damlası
yanık sevdalılara
susamış topraklara.

Bir kızıl gül
dikenli bahçelere
aşk-hasretli bülbüle.

Bir YILMAZ dalga
zulüm bekçilerine
tuzaklı gecelere.

Nazif Telek / 9 Aralık 1994

Tüm yurtsever, devrimci demokratik insanların da üyelerimiz gibi, çalışmalarımızı desteklemelerini ve bize omuz vermelerini bekliyoruz. Tüm başarılar birlikten ve ortak hareketten doğar.

Yukarda saydığımız çalışmalarımızı başarabilmek için, bir GÜNEY ile dayanışma kampanyası" başlatıyoruz. Bu kampanyamız 4 ay sürecektir. Hepinizi parasal yardım, kitap ve kaset başışı yapmaya çağırıyoruz. Bunu doğrudan banka hesabımıza veya da mühürlü makbuzlarımız karşılığı sergi açtığımız yerlerde yapabilirsiniz.

Dostluk ve dayanışma duygularımızı pekiştirmek için haydi elele.

Devrimci yaratıcılık ve çalışma zevki içinde hep beraber mücadele-

ELLERİN DEVAM YAZIYOR YILMAZ GÜNEY

*Kalemler tutsak kalmadı
karanlıkta
Deliler gibi söylendi durdu
sayfalar
Ağlamakta adlarına susmayıp
Filmedeğin
insanlar.*

*Korkutmuyorlar işte
Dillerine gem vurmaya çalışanlar
Bugün bizi.
İçini rahat eyle,
Babam, abim, yoldaşım
Göreceksin sevdalı sanat
severlerini
Görev biliriz söz yazmayı
Kırdıramayacak hiçbir oportunist
Bize bıraktığın miras kalemi
Arsızlaştı / susmayacak dillerimiz
Şeritler döne duracak
Ve biz, / bıraktığın eldivenleri
Geçirdik kalıp gibi
parmaklarımızdan
Ellerin devam yazıyor
YILMAZ GÜNEY*

*Söyleyemediğin nicelerin dillerde
Seni yaşıyoruz şiirlerde
Seni anıyoruz meydanlarda
Sen hep yaşayacaksın
Dostlarınla, anılarda....*

DESTİNA...07.10.94

Düzenin yeni Sivas katliamları

Gazi Mahallesi kana boyandı

İstanbul'un Küçükköy semtinde başlayan olaylar, hızla büyüyerek devam etti. 12 Mart gecesi saat 21.00'de, bir grup tetikçi faşist katil bir taksiciyi öldürdükten sonra onun otomobiliyle Alevi ve Kürt kökenli vatandaşların yoğunlukta oturduğu Gazi Mahallesi'ne gidip, dört kahvehaneyi otomatik silahlarla tarayıp iki kişinin daha ölümüne ve onlarca-sının da yaralanmasına yolaçtılar. Olaydan sonra bu sadist katiller, semtteki polis karakolu ve polis ekibinin önünden hiçbir müdü-haleye uğramadan geçip gittiler kayboldular.

Bunun üzerine gecenin yarısında bölgede oturan tüm emekçiler birleşerek polis karakoluna yürüdüler. Bu karakol, bir ay önce de mahalledeki bir emekçiye işkence ederek katletmiş ve ortadan kaybetmişti. Bu son olay, mahalle sakinlerini TC'nin polisinden iyice nefret ettirmişti. Ancak polis bu yürüyüşe "hazırlıklıydı". Onlar bu barışçıl protestoyu nişan olarak, hedef gözeterek ve uzun namlu silahlarla kana boyadılar. Polisin vahşice toplamasıyla ve kurşunlamasıyla onlarca emekçi katledilirken, çok sayıda insan da yaralandı. Böylece olaylar giderek hızlandı ve büyük boyuta vardı. Pazartesi ve salı günleri de devam eden sokak çatışmaları, Ankara'ya da sıçradı. Polis burada da silah kullandı, salı akşamına gelindiğinde ölenlerin sayısı yirmiye geçti. Kısacası polis sükuneti sağlayamadı, her zaman saldırı ve prova-

kasyonlarının sonucu halkı galeyana getirdi.

Bu katliamların tesadüfi ve birkaç man-yak katilin işi olmadığı artık iyice ortaya çıkmıştır. TC. devleti 70 yıllık geleneğini yıkarak, önce sözde Alevi toplumun örgütlenmesine gözyumdu ama hemen arkasından hain tu-zakları ortaya çıktı. Sivas ve Küçükköy katli-amı bunun birer örnekleridir. Faşist düzen gelişmekte olan Kürt ulusal hareketini ve devrimci hareketi bölmek için Alevi halkını koz olarak kullanmak istiyor. Şimdi ise öyle görünüyor ki, Alevi toplumunu şeriatçı faşizme karşı da bir kalkan yapmak istiyor. Yani kısacası Alevi toplumu devletçe yem olarak kul-lanılmak isteniyor.

Bütün bunlardan dolayı bu katliamı yapan ve tertipleyen sonuçta düzendir. Onların böl yönet politikaları ve faşist-gerici ideolojileridir. Alevi toplumu bu oyunlara artık gel-memeli, ezilen halkların gerçek dostu devrimcilerle birlikte faşizme-emperyalizme ve her türlü gericiliğe karşı bir mücadele cep-hesinde birleşmelidir.

Emekçi halkımıza bir kez daha sesleniyoruz: Küçükköy katliamı düzenin bir prova-kasyonudur. Faşist-gerici tuzaklara karşı uyanık olalım. Düzenin böl-yönet politikasına alet olmayalım. Gerici-faşist örgütlenme-lere karşı, birleşip mücadele edelim. Bugün sesimizi çıkarmazsak yarın çok geç kalabili-riz.

(15.03.1995 Yılmaz Güney Vakfı
Destek Derneği)

Gazi Mahallesi

Gaziosmanpaşa'dan yükseldi alev
Yılların uykusundan uyanı dev
Mesaj oldu isyan doladı ev ev
Sonun yaklaşıyor faşizm senin

Direksiyonsuz araç alıyor hızı
Çaresiz hastayı sarıyor sızı
Milli birliğe çağırıyor bizi itin kıızı
Sonun yaklaşıyor faşizm senin

Suçlular gelmiş keza yine dışarıdan
Terfi eder kurşunlayanlar yine başarıdan
Yalan inci olmuş dökülür yine bu karıdan
Sonun yaklaşıyor faşizm senin

Timisi de lzzet'in de bu yangını söndüremez
Tepenezdeki balyozu Azimetinde indiremez
Dünyayı tersine kimse döndüremez
Sonun yaklaşıyor faşizm senin

Nisan '95 / ANTİRES

Gazi Direnişi

Bir kez daha kana boyandı
Katil sürüsü mahalleye dayandı
Artık Maraş yok, Sivas yok
Lice, Batman, Dersim hiç yok
Gazi halkı giderek uyanı

Önce barışçıl yürüdüler uzaklarda
Sonra katledildiler tuzaklarda
Planlanmış bir oyundu hepsi
Mahalleyi tasfiye hareketi
Anlaşıldı yılan çıkınca kozaklarda
Yürüdü hainler saldırmalar hemen
Cevirdiler hep beraber bir dümen
Suçlular kamsu ülkelerde arandı
Halkın öncülerine provakator dendi
Ah bu medya ve siyasetler ne de yaman
Halkımız Gazi'yi yalnız koymadı
Kavgayı beline doladı haine uymadı
Bir hana boyunca her yerde direndi
İhane tuzak tehditler kar etmedi
Gençcaık insanları gitti geri caymadı
Sonra tavizler - satın almalar başladı
Halk ise bu kıyüzlülüğü taşıladı
Bir yandan inançlara saygı sözleri
Diğer yandan cuma namazları korkusu
Kısaca aba altında sopa başladı

H. Halis / Mart 1995

Öfke taşı

Bir kabpe kurşunuyla
ölüm haberi duyuldu
Gazi'de,
haber özgürce
aktı aktı

sokaklara caddelere
haber haykırdı
boyun eğmedi faşizme,
yürüdü yürüdü
yürüdükçe
yürekleredeki öfke taşı
kendisi için yaşamak istedi
gazi;

ellerindeki taşlarıyla,
sopalarıyla
hasretlerini giderdiler
ölüme koşarcasına
çıkıldılar panzerin üstüne
başları dik vuruldular,
sıkıştırdılar yaşamı
kundakla kefer arasına
bir gelenek bıraktılar
yüreklere beyinlerde.

Ali Bali / Mart 95

İSTANBUL DRAMI

İstanbul'un göbeğinde
Görülmemiş vahşet oldu
On iki Mart öbeğinde
Gene CANLAR acı oldu!

Serbest gezer katil, asi
Hani, nerde demokrasi?..
Haykır İNSANLIĞIN sesi
Mücadele zili çaldı...

Kızılbaş-tarik dediler
Öldürdü "tahrik" dediler
İnsan ceseti yediler
Kurtları üstüne saldı!

Sivas ateşlere yandı
İstanbul kana boyandı
Bıçak kemiğe dayandı
Artık Kervan yolu aldı...

Yüzyıllar verdiler eter
Zulmler birbirinden beter
ŞAHTURNA, haykırak yeter
Dava, hep divana kaldı!...

Sanatçı-Ozan ŞAHTURNA
14 Mart 1995 - Berlin

CESARET

A. BALI

O soğuk kış gününü hiç unutmam. Şubat tatilinde Adil, arkadaşlarını görmeye gelmişti. Daha gelişinin ikinci gününde, şehirde yaşayan nüfusun yüzde yetmiş gözüne alınmıştı. Adil de gözüne alınanlar arasındaydı. Postalla kasket arasına sıkışmış bir ideolojinin gölgesinde yaşıyordu insanlar.

Yeni doğacak günle birlikte kurtulmak istiyordu insanlar doğup büyüdüğü yerde. Özgürce düşünüp, özgürce dolaşmak istiyorlardı insanlar. Bu özlemini gerçekleştirme çabası içindeyken, birden kendilerini püsküllü belanın içinde buldular.

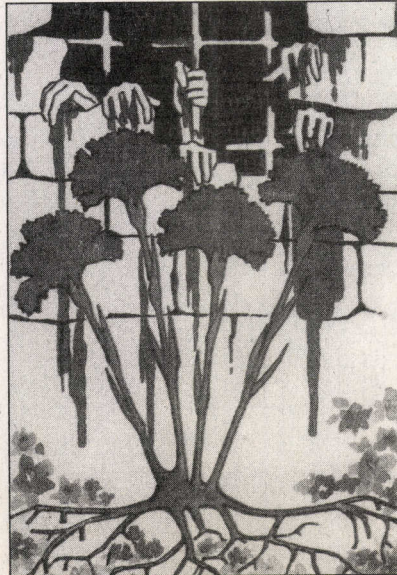
Toplumun yarısına yakın, özlemini tarlada başak başak özgürce büyümüş buğday sarısının renginde, zeytin karası gözde, kocaman nasırlı elde görüyordu. Geçmişte ve günümüz Türkiye'sinde bu özlemlerle yaşayan, herkesin yeri şube ve cezaevlerdir.

Adil şubedeyken her gün aynı saatte kapı açılırdı. Kapının açılmasıyla şubedeki, en çirkin, en sevimsiz uygulamalara, bir adım yaklaşmak demektir. Bu gün de diğer günler gibi kapı açıldı. Yolcular tren vagonları gibi arkaya dizildiler. Vagonlar koridordan geçerken aralıksız kaba dayağa maruz kalıyorlardı. Birisi küfürle vagonu ilerletiyordu. Adil'in gözleri bağlı olmasına rağmen küfürle sesi bir yerlerde hatırlar gibi oldu. Tüm hafızasını işitme duyularına yükleyerek, sesi daha net duymaya çalıştı.

Kendisinden emindi. Bu sesi tanıyordu, ama nerede? Küfürle ses de suçu kapsamındaydı. Kayıtlarda öyle görünmesine rağmen çok büyük ayrıcalıklara sa-

hipti. Bu sesten hesap sormanın bir yolunu bulmalı diye kendi kendine düşünüyordu Adil. Gece herkes çekildikten sonra yakasına yapışsam mı! Başına gelecekleri de hesaba katarak düşünüyordu. Düşünürken zamanın nasıl geçtiğini, trenin istasyona yanaştığını, küfürle sesten öğrendi. Adil en son vagonu küfürle sesle paylaşmaktaydı.

Rüzgarın esmediği, yaprakların kıvıldamadığı bir ortamda, Adil ani bir hareketle küfürle sesin yakasına yapıştı. Hesaplaşmanın ilk raundu başlamıştı. İlk raundla birlikte Adil'in gözlerindeki bağı çözüldü. Küfürle ses Adil'in okul döneminde sık sık karşılaştığı sivil bir faşistti. Adil kişiliğini avuçlarına yükleyerek, küfürle sesin suratına bir tokat indirdi. "Yaşam gördüğün bu dört duvarla sınırlı değildir, dışarıda yaptıklarının daha da yapacaklarının hesabını faiziyle birlikte ödeteceğim sana" diye tehdidini savurdu? Adil'in solunda kırık ayağını vagonun içine uzatan kol-tuk deynekli bir yoldaş, deyne-

E tipinde zindan içinde

Adına incili gerdanlık
yaptırdım

avanta aldılar
çırıl / çıplak
dizdiler avluya
yana kaydırarak
tura attılar
sırtımıza sırtımıza
E / Tipinde

Zindan içinde,

demir kapı
gardiyan
sıradaki mahkum
yanımda arkadaşım
bacağımda donum
üstümde fanilam
önümden geçerken
büyük büyüklüğündeki
kaşını çatarak
dişini gösterdi bana
pezevenk;

sen mi kurtaracaktın
bu memleketi
yarım, yamalak Türkçesiyle
sağlamaya çalışıyordu düzeni
satmaya çalışıyordu
uşaklığını bana,

16 Mart
dostla
düşmanla
yan yana
bir selama fit olun dediler
taş duvar
soğuk var
karanlık hava
acı gerçek
demir kapı ardında
zindan
içinde

İçimde de
uyuyoruz
uzanıyoruz aydınlığa açılan
parmaklıklara,
ayda bir gelir görüşmecim
bitireceğim cezayı
bitireceğim zulmü
demir kapı ardında
zindan
içinde.

önüm / arkam / sağım
solum zindan
zindanlar merkezi

memleketim,
gün yasakta başlıyor
gün yasakta bitiyor
demir kapı ardında
zindan / içinde.

Sabah akşamdan kalımsı
yorgun / ağır
gözümü açtım / alev alev
yanıyor her taraf
yaradım yatağıma
rolay değil alımsak
demir kapı ardında
zindan / içinde.

erkekler savaşır
kızlar koca görür rüyasında
bebek bekler gelintir
üfekteki mermi
etikteki el
tedefteki göz
ruvadaki kus
güçlüğüyle
gücsüzler savası
hanlar içinde dünya
birak oyalanmayı
bir / öpücük gönder
gelecek için / çok söyledik
çok söyledik / yürüdük
yürüdük
yürüdükçe çoğaldık
çoğaldıkça yürüdük
yokluğu çıktık
vıranı döndük
mısladık aydınlık

sokağına

E tipinde / zindan içinde.

A. Ball / Mart 1995

giyle küfürlü sese bir tane indirdi. Küfürlü ses, yemiş olduğu ikinci darbeden sonra, tehditlerini savurarak oradan ayrıldı. Morali biraz düzelmiş olan Adil son vagona oturduğu yerde uyudu. Kalktığında uyku ilaç gibi yaramıştı.

İlacın tesiri kafasındaki düşüncelerini toparlayıp netleştirmesine yardımcı olmuştu. Hiç bir baskı ve tehdit olmaksızın, özgür bir seçenikle, girdiği bu davanın sonuçlarına katlanılmasına inanmıştı. Bu anlayışını her şart altında titizlikle korumaya çalıştı.

Adil burada kaldığı süre içinde makinistlerle yolcular arasındaki olaylara tanık oldu. Halk Ekspresi özgürlük, demokrasi düşmanı sınıfın denetiminde olduğu müddetçe, sürücülerle yolcular arasındaki şiddet devam edecektir. Çok geçmeden şiddetin son durağı terör denilen bela bir sis gibi köktü yeryüzüne. Sisli havada işkenceciler yeteneklerini, kullanarak tecrübelerini konuşturuyorlardı. Hava ses geçiriyordu. Bu ortamda yaşayan yoldaşları derin bir hüznü kaplamıştı. Adil ağız dolusu küfretmek istiyordu, isteklerine gem vurarak yapılanları geçici olarak yuttuyordu. Kafasında hesaplaşma ortamının, planını düşünüyordu.

Birden kapı açıldı. Belli saatler dışında, kapının açılması genellikle olumsuz bir olayın habercisiydi. Kapının açılmasıyla gardiyan sükseli bir şekilde içeriye dalması bir oldu. Elindeki bir tomar mektubun üzerine eğilerek isim okumaya başladı. Tahminen mektupların orta yerinde Adil'in de ismini okuyarak mektubu uzattı. Gelen mektubun Adil'de yarattığı mutluluğu kelimelerle anlatmak mümkün değildir.

Bu, onun uzun süredir almış olduğu ilk mektuptu. Mutluluğuna karışan şaşkınlığını giderdikten sonra okumaya başladı. Okurken dışarıdaki geçmiş günlerini, arkadaşlarını hatırladı. Ha-

tıralarını güzel duygularla yaşamaya çalışırken, içeriye giren bir çam yarması gardiyanın patavatsız konuşmasıyla bozuldu. Gardiyan büyük büyüklüğündeki kaşını çatarak sağlamaya çalışıyordu düzeni. Adil'in ve diğer yoldaşların bu hareketlere sinirlenmemesi, mümkün değildi.

Bu olumsuz havanın etkisi geçmeden, arka taraflarda apoletli bir yüzbaşı yanına askerleri arak kapıya dayandı.

Beş dakika içinde herkesin koğuşları boşaltmasını emretti. Verilen emre uymak için herkes büyük bir çabayla koğuşları boşalttı. Suç teşkil edecek herhangi bir cisme rastlanılmamasına rağmen, yüzbaşı bozuk plak gibi "vatan hainleri, komünistler sizi rahat bırakmayacağım! siz nasıl kendi davanızın birer neferiyse-niz; ben de kendi davamın neferiyim" dedi.

Amacı ihanet ve yılgınlık yaratmaktı. İçerideki insanların berrak su gibi parlak geleceğini karartmaya çalışıyordu. Çünkü içeride ve dışarıda amansız bir saldırı sözkonusuydu. İşte bu kritik günlerde geleceğin inşası için sağlam insan malzemesine ihtiyaç vardı. Adil döndü arkadaşlarıyla bakiştı bir an. Bu bakış Adil ve arkadaşları için bardağı taşıran son damla görünümündeyken, konuşmalara dayanamayan orta yaşlı bir tutuklu bir adım öne çıktı. Tok bir sesle "burada bizim elimiz kolumuz bağlı sayılır, bize hava atıyorsun, yiğitsen git havanı dışarıdakilere at" dedi.

Bu konuşmayı Adil ve yoldaşları alkışlarla desteklediler. Orta yaşlıya dayanamayan yüzbaşı cevap vermeden sinirli bir şekilde oradan ayrıldı. Orta yaşlı tutuklunun, kişisel de olsa cesareti takdirle karşılandı. Çünkü bu konuşma ortadaki sessizliği bozduğu gibi, yüzbaşıya verilen bir ders oldu. Kısa bir süre de olsa Adil güzel, güzel olduğu kadar öğretici bir anı yaşamış oldu.

Mart 1995

Göl Çocukları

Hasan BİLDİRİCİ

Van Gölü... Denizlerin dağlara sığınmış hırçın çocuğu. Hiç bir şey bu göl kadar başını döndürmedi çocukluğumuzun. Yüzmeyle yürümeyle aynı zamanda öğreten büyümlü kumsallarının sodalı esintilerini emerek büyüdük biz. Köpüklü dalgaların taş duvarlarında kırıldığı küçük bahçeli evlerde ufkumuzu ilkin "deniz" dediğimiz bu sınırsız mavilik doldurdu. Mağrur ve berrak ve kadifemsi dalgalanışıyla anamız kadar yakın duran kutsal sessizlik...

Gölün kıyıları hep sessizdir. Sessiz ve yalın... Kendisine ait ebedi uğultusuna karışan tüm sesler yabancı ve geçicidir ona. Her gün berrak yüzünü sayısız kez tarayan martı sürülerinin tiz çığlıkları bin nesil değiştirmiştir. Fakat göl sonsuzdur; çünkü Kürdistan'dır o; bir halk ülkesi kadar kalıcı, kumsal boylarınca uzanan yamalı asfaltların kulaklarını tırmalayan ceviz yeşili motor uğultularını yaralı göğsünden söküp atacak kadar bir halk denizidir.

Kışları, kendi içine gömülen karlı bir Kürt yuvası gibi yalnız ve anlaşılmazdır göl. Günün her saatinde değişen irili ufaklı dalgaları, kumsalları örten beyaz tülün suya dokunan ıslak kenarlarını yıkar durur. Yalçın kayalıklardan sarkan buzdan kılıçlar, gölün berrak yüzünü delecek kadar yakın durur suya. Derken, gecenin ileri bir saatinde aç kurt sürüleri kıyıları koklamaya iner. Bir köpek acı acı ulur, diğer kö-

pekler de buna eşlik edince, kışın yoksulluğunda sıskalaşan davarlar ahırlarında huzursuzca tepinirler. Sonra, soğuk bir güneş doğar, yükseldikçe ısınır, ısınan ışık huzmeleri kumsalların geçeden kalma donunu çatırdatarak, ısrarla uyanmak isteyen kumsalın karnını deşer. Bir avuç toprak ve kumsal belirmeyiversin, serçeler üşüşür oraya, sonra su kuşları, kışa dayanıklı yaban ördekleri ve sığırcıklar.. En son, karla örtülü yüksek çalılar arasından keskin bakışlı bir tilki beliriverir. Kuşlarla tilkinin yalancı kapışması gün devrilinceye kadar sürer.

Kışları, altı ay içine kapanan bir Kürt ailesi gibidir göl. Umutla baharı bekler. Çünkü kış yalnızlıktır, insansızlıktır, havadan, sudan yoksunluktur, dağlarda ve ovalarda yataklarında donakalan derelerin ana yatağına ulaşamamasıdır. Kışları hiç bir yol göl kenarına çıkmaz. Karşı iki kıyıda limandaki feribot içlerine kadar uzanan iki raydan başka... Paslı bir yalnızlıkla tüten raylar gölün kış yalnızlığını gideremeyecek kadar yeni ve yabancıdır.

Biz Van Gölü'nü temizi okşayan anamızın kutsal eli sayarak büyüdük. Hayır, biz büyümedik. Zaman büyüdü, büyüyen zamanda nasıl bizden sonrakiler henüz doğmadıysa, bizden öncekiler de yok olup gitmediler. Doğup büyüyen, ölen ve ölmekte olan ne varsa o topraklarındır. Bu topraklar ebedidir. Tıpkı Van Gölü gibi... Van Gölü, üzerinden giysisi alınmış çıplak bir bakire gibidir. Masum, günahsız ve yal-

nız ve bin yılın şefkatini gözleyerek...

Biz, öfkeli çığlıklarımızı gölün sodalı poyrazlarına verdik. Yazları beyaz bir gelinlik gibi köpüklü süzülür Van Gölü. Zümrüt yeşili daracık vadilerden kumsallara inen serin dağ rüzgarları gölün sodalı esintilerine karışarak gözyaşı sızdıran yosunlu kayalıklarda özgürlük ışıkları çalar. Gölün yazları, kışlarından daha umutludur. Doruklarını güneşe öptüren dağlardan yuvarlanarak süzülen bulanık yağmur ve kar suları daracık vadilere hasret çizgileri çekerek gölün sodalı dalgalarına katışır. Dalgalar bin yılın öfkesiyle vurur kıyıları, içine katışan ne varsa kendine benzeterek bir süre sonra kumsala tükürür. Biz göl çocukları, gölün çeşitli şekillere büründürüp kumsala bıraktığı renkli çakıl taşlarıyla düş evleri kurardık. Aynı düş evlerini şimdinin afacan çocukları bizden daha görkemli kuruyor olmalılar ve biz hiçbir zaman göle ait sırları ken-

Resim: Hüseyin Çelik

dimizde saklamadık.

Saklanacak kocaman sırlar yoktu kuşkusuz. Gece ve gündüz, yaz ve kış, uğultulu dalgaların dövdüğü kaya aralıklarına iliştirdiğimiz sırlarımız henüz keşfedilmemiş olsa da, esmer tenlerimizi gölün şefkatli sularıyla buluşturmadan önce çıkarıp kumsala bıraktığımız çocuk elbiselerimizden arta kalanlar çıplak bozkır dikenlerine takılmış olmalı ki, sınırsız bozkırlarda tozlu saçlarımızı rüzgarların öz suyunda yıkarken ve tabanlarımızın dökünmadik tek bir diken bırakmadığı günlerde biz topraklarımızı bilmeden sevdik. Çünkü bir yaz günü, gölü çevreleyen uçurumlu kayaların kartal yuvalarına çıktık oturduk. Orada herşey pürüzsüz ve netti: Kıyıların en işe yarar yerleri boyunca uzanan askeri lojmanlar ve gri ve ceviz yeşili karışımı ağır bir renk tonuyla ufukları ezen askeri birlikler... Daha aşağılarda, belkide gölün ulaşılmaz derinliklerinde kanlı suretlerimizi görüp ürperdik.

Hayalle gerçek arasında gidip gelirken, gölü çevreleyen sıra dağlardan taraf koyu bulut kümeleri havalanmaya, kumsal ve göl, grinin ve kızılın koyu tonlarına karışmış olarak koyulaşmaya başladı. Yukarılardan kopup gelen kurumuş bitki artıklarıyla yüklü toz fırtınalarının dehşetli kasvetiyle kumsal ve gölün köpüklü kıyıları bir anda renk değiştirdi: Yüksek kamışlar saçlarını yolarak rüzgar altında fır dönüyor, dağlardan kopup gelen fırtınalara kabararak karşılık veren gölün sodalı poyrazı, içine doluşan fırtına artıklarını kumsala tükürüyordu. Göl le karanın bin yıldır sürmekte olan savaşı başlamıştı yine. Bir anda tersine dönen fırtınayla dalgalar sashıklara vuruyor, kumsallar köpüklü sularla yıkanıp arınıyordu...

Göl, kendine ait olmayanı ka-

bul etmiyordu demek. Van Gölü, denizlerin dağlara sığınmış asi çocuğudur. Kürdistan kadar yalınız, fakat onun acılı varlığı gibi yenilmezdir. Mavinin her tonunu yüklenmiş olarak ülke dağlarının bir çiçek gibi açılıp serpildiği doruklarda gururla çalkalanıp durur. Burada doğan çocuklar yüzmeyle yürümeyi aynı zamanda öğrenirler. Ağır şalvarlarını sürüyerek kumsallara inen kadınlar yamaçlara kurulu evlerden getirdikleri kilimleri yıkarlarken, çıplak umursamazlıklarıyla çocuklar, keskin bakışlarını güneşte altın gibi parıldayan ışıltılı kumsalın ayrıntılarına dikerler. Aradıkları harika bir şeydir; madeni bir para, ya da büyülu şehirlerden sürüklenip gelen bir şeyler.

Fakat birazdan gün devrilecek, yeryüzü ve gök siyah tülünü örtecek, gölün tek balığı olan İncili Kefal, ilk akşamın sınırsız özgürlüğüyle başını sudan çıkaracak, akşama gülümseyecek açık kanatlarıyla su üstünde ölü yatan böceği kapığı gibi dayanılmaz bir keyifle derinliklere kaçacaktır. Karanlık basmadan sashıklara çekilen siyah su yılanları geceyi geçirecekleri kamış köklerinde korkulu bir hışırtıyla son yerlerini edinirken, gecenin öncüleri kurbağalar kumsalı canından bezdirenkoroyu devreye sokacaklardır. Gece, Van Gölü'nde bilinenden daha şakin ve derindir. Ay ışığıyla lacivert sular arasındaki ışık oyunları şafakla bitmez, güneşin altında saçları gölü kucaklar bu kez...

Van Gölü, Kürt yurdu üstüne doğan ebedi bir ışıktır. Göl çocukları onu asla unutmazlar. Kıyı boylarını tutan huzursuz namlulara rağmen, kumsalları bahtiyar kılacak olmanın vazgeçilmez isteğiyle özgürlük türkülerini sodalı poyrazilara verirler...

12.3.95.

YENİDEN DOĞUŞU TOPRAĞIN

Newroz,
özgürlük şenliği baharın
sıcaklığı yeni bir günün
karanlığa,
zalime karşı
dostluk günü halkların.

Birçok ülkesine dünyanın
açmış kollarını
sabahlar ülkesinin şenliği,
Kürt halkının baharı.

Renklerin sen insanlığın,
ve dağların çiçeği
21 Mart yeniden doğuşu dünyanın.
Canlanır,
canlanır seninle sevgiler,
ve uçan kelebekler,
şarkılarıyla kuşlar.

Newroz,
şiddetli arzu
ve bin yıllık bir özlem,
eşitliğe,
özgürlüğe,

İnsanın sevgisinin
Kürdistanın kalbinde,
Ağrının gölgesinde ışık
bir savaş dansının
güzelliğinin umudun.

Korkunç bir düş,
yenilmez geçsün,
kral saraylarında
beyaz
beyaz umudusun çocukların,
demirci kawasın sen.

Sen güneşin kızları
ve oğlusun yıldızların,
sonsuzluğun çocuğu,
Kawadır ismin.
Baharda volkan
patlamaya hazır
yanında Fırat ve Dicle'nin
çiçekler patlaması
bir gökyüzü bahçesi,
Kawanın şaheseri
sallanmaya bir beşik.
İnsanı için dünyanın.

Nazif Telek / 05.12.1994

"O TUHAF İNSAN(LAR)IN" VAZGEÇİLMEZLİĞİ

Temel DEMİNER

"Korkunç" bir dünyada yaşıyoruz. Vahşet kesiti bu...

İnsanlık tarihi, böylesine tanık oldu mu?.. İnsanlık, Ortaçağ'da da böyle mi sürüleştirmişti?

Benzeri sorular çoğaltılabilir. Ağır negatifler, yanıtı aranan soruları, ne kadar fazlaştırıyor...

★ ★ ★ ★ ★

Hayır, karamsarlık hummasına tutulmuş değilim. Yaşamak zorunda bırakıldığımız kesiti, olduğu gibi niteliyorum. Hepsi bu...

Zayıfın ve güçlüünün, yani her ikisinin toplamı olan insanlık tarihinin yükü; yapıcıları olarak, zayıfların omuzuna yükleniyor. Ancak, zayıfların "yaratıcı tekamül"ünde, konjonktürel bir kısırlık sözkonusu...

Vahşet kesiti beni karamsarlaştırmıyor. Karanlığın diyalektiğine inanıyorum. Diyalektiğin, engellenemez işlerliğini görüyorum. Asıl canımı sıkan, yapıcıları olarak, asıl yükün omuzlarına yıkıldığı zayıfların, "yaratıcı tekamül"ündeki kısırlaşma...

İnsan(lık), bu kısırlaşmayı aşabilecek mi? Asıl sorun burada...

★ ★ ★ ★ ★

Cellat ve kurban "işbölümü"nü doğallaştıran işlerliğiyle, insanlığa dayatılan vahşet kesitinde; kendine, "insanım" diyen soytarıların sayısı artarken; yaşanan korkunç vurdumduymazlığında tabanı genişliyor. Unuttuğunu bile anımsamayan soytarılığın, korkunun, ayımsızlığın ve bunaklığın "egemen" görüntüye dönüştüğü dünyada; unutmadan yaşamak, biraz da yalnızlıklara mündemiç oluyor.

Kapitalizmin reklam spantlarında, yarış mantığında ve paranın "cazibe"sinde gövdelenen unutuş; durmadan soytarılar üretiyor. Kural tanımadan "yarışan", "kazanan" ve insani değerlere aldırmaçlığıyla yarış atına döndürülmüş soytarılık; karşısındakileri insan olarak değil, rakip olarak görmektedir. Bencil acımasızlıktır. Lağım-larda kulaç atan yabancılaştırma...

★ ★ ★ ★ ★

Soytarılar; onların "tercih ve seçenekleri"; "Batı'ya devam" demek demokrasiye devam anlamına gelmektedir." (Hadi Uluengin, Hürriyet 22.6.1994)

Gerçekten böyle midir?..

Kesinlikle 'hayır'...

Bir an, 'kaba' hatlarıyla da olsa anımsayalım...

★ ★ ★ ★ ★

Doğayı, Batı "uygarlığı" mahvetmiştir... Bugün dünyada, doyurulması gereken milyonlarca aç varken; dünya tahıl stokları, 1970'lerin ortalarından beri en düşük seviyededir. Doğu Afrika'da 20 milyon insan; Sudan'dan Etiyopya'da, Somali'de, Tanzanya'da ve Ruanda'da ölümler burun buruna yaşıyor. Ayrıca dünyada, 19 milyon civarında mülteci var... AIDS virüsü 22 milyon kişiye yayılmış durumda...

Batı "uygarlığı", dünyayı açlık ve salgın hastalıklara, doğanın acımasızca tahribine mahkum etti. Örneğin, ABD'deki, 'Environmental Defense Fund /Çevresel Savunma Fonu' (EDF)'nin avukatı ve uluslararası kalkınma politikası uzmanı Bruce Rich, 'Mortgaging the Earth/Dünyayı İpotek Etmek' adlı yapıtında, Batı "uygarlığı"nın finans kalesi olan Dünya Bankası'nın doğayı, kar için nasıl bir meta gibi hoyratça tahrip ettiğini sergilemektedir...

Öte yandan, 'The Economist'in "Nükleer reaktörlerden tahrip gücü çok yüksek bazı bombalar elde edildi. Ama elektrik enerjisi kaynağı olarak ekonomik bir fiyaskodan öteye gidilemedi" diye nitelediği sanayinin negatif gerçeği; dünyaya, Batı "uygarlığı"nın dayattığı talancı "modernizasyon"un "hediye"si oldu...

Batı "uygarlığı", insanı ve çevreyi kirletip, mahvetmesi ardından; artık çevreyi "ulusal güvenlik meselesi" ilan edip; Robert Kaplan'ın, 'Gezegenimizde Yaklaşan Anarşi Üzerine' adlı makalesinde şunları diyor: "Çevre, 21'inci yüzyıl başlarının ulusal güvenlik meselesidir. Nüfus artışının, salgın hastalıkların yaygınlaşmasının, ormanların yok edilmesinin, toprak erozyonu ve su kırsısının, hava kirliliğinin (...) siyasi ve stratejik etkileri (...) kitlesel göç hareketlerine, ya da çatışmalara yol açacaktır." (Atlantic Monthly)

Evet, dünyayı bugüne, bugündeki kaosuna; Batı "uygarlığı" ve Batı "uygarlığından yana olmak fiiliyatı getirmiştir...

★ ★ ★ ★ ★

Batı "uygarlığı" deyip, "demokrasi"den söz ediyorlar! Ne "demokrasi"si bu, kim için? Bu sorular yanıt ister.

Örneğin, bu satırların kaleme alındığı günlerde Fransa, "barış operasyonu" adı altında, Ruanda'ya müdahale ediyor. Fransa'nın "Turkuaz" adını verdiği operasyonu, Afrika'ya lejyonerleriyle, Batı "uygarlığı"nın kara emellerini götürecektir. Ruanda'ya, "demokrasi" ihraç (!) edecek...

İş bununla bitmeyecek; BM'ler, Batı "uygarlığı"nın,

dünyaya "demokratik" kan banyosunu yaptırmayı için, Güney'e yönelik tek yanlı müdahalelerin kapısını açıyor... Batı "uygar"lığının cellat/kurban diyalektiği, yine tam istim çalışacak. Ve soytarılar ise, Batı "uygar"lığından yana olmaklılarıyla; "demokrasi" adına Güney'de akıtılan kanı ayakta alkışlayıp, döktükleri kanda kına yakarak; "demokrasi ve insan hakları" nutukları atacaklar...

Toplama kampına dönüştürdükleri dünyaya, kan kusturan Batı "uygar"lığı; kanla kutsanmış "demokrasi" söylemleriyle, Güney'i talan ediyor... Yani talan, Batı "uygar"lığının ve "demokrasi"sinin temel mantığını oluşturuyor.

Ufak bir örnek verelim: Latin Amerika ülkelerinin G-7'lerin ticari bankalarına olan toplam bölgesel borç 1990 yılında 439 milyar dolardan 1993 yılında 487 milyar dolara tırmandı...

★ ★ ★ ★ ★

Burada parantez açıp, anımsatarak ilerleyelim...

Lenin'in, "ultra saçmalık" dediği Kautsky'in görüşlerini, "yeni" diye pazarlamaya kalkışanlar; globalizm ve bilimsel teknolojik "devrim"le, kapitalizmin kendi iç çelişkilerini "çözme" yeteneğine ulaştığından söz ediyorlardı... Oysa böyle değildi ve olmadı da. Marx'ın, 'Alman ideolojisi' adlı yapıtında belirttiği gibi; kapitalizm evrenselliğe ulaştıkça, kendi iç çelişkilerinin sorunlarında boğulacağı noktaya ilerledi. Geriye, işçi sınıfı ve insanlığın kapitalizmin ipini çekmesi kalıyordu...

Bugün, kapitalizm, insanlığın tümünü doyuracak üretim kapasitelerine sahip olduğu halde; dünyamızda bir milyar insan yeterli beslenemiyor, insanlar açlıktan ölüyor. Yani emekçi yığınlar, "ihtiyaçlar dünyası"nda hayatla boğuşurken, sömürücü azınlığın "tüketim dünyası" insanlığı ve geleceğini törpülüyor... Örneğin, 'Brundtland Raporu'nun belirttiği gibi: "Bugün dünyadaki aç insan sayısı, insanlık tarihi boyunca olmadığı kadar yüksek seviyededir ve hala yükselmeyi sürdürmektedir." 1900 yılında dünya nüfusu 1.6 milyar iken, dünya GSMH'sı 580 milyar dolardı. 1975 yılı, dolar değeriyle her dünyalı için 360 dolar gelir demektir. 1985'de dünya nüfusu 5 milyara, dünya GSMH'sı da 15 bin milyar dolara yükseldi. Bu her dünyalı için (1975 dolar değeri üzerinden) üç bin dolar demektir. 85 yılda gelir 8 kattan fazla arttığı halde, dünyadaki açlık kat be kat artarak büyüdü...

1979 yılında, dünya nüfusunun % 52'si yoksulluk içinde yaşamaktaydı... 1985 yılında bu oran % 44'e "düşmüştür". Ancak mutlak sayı olarak, hızlı nüfus artışı ve bu artışında önemli oranda zaten yoksulluk içinde yaşayan Güney ülkelerinde gerçekleşmiş olması nedeniyle; sözkonusu nüfus, aynı yıllarda 944 milyondan, 1156 milyona yükselmiştir. Yoksul sayısı Afrika'da

166 milyondan 273 milyona, Asya'da 737 milyona ulaşmıştır. Latin Amerika'da ise 1970'de 130 milyondan, 1980'de 144 milyona ve 1990 yılında ise 204 milyona ulaşmıştır... ABD'de ise yoksulluk sınırı altında yaşayanlar, 1980 yılında 3.2 milyon iken, 1988'de 31.5 milyona ulaşmıştır.

Tüm bunların diğer artışı ise, kapitalizmin; Kuzey'de "refah", "sosyal", "kayıncı devlet" gibi sözde sıfatlarla nitelenen fonksiyonlarını askıya alıp, dünya çapındaki ultraliberal dalga ile, Güney'i fazlalık ilan etmesi ve "herkes başının çaresine baksın" anlayışını dayatmasıdır. Evet, "Güney bir fazlalık haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak ihracata dayalı kalkınmanın temeli çökmekte ve buna süregelen borç bunalımının da eklenmesiyle birçok Üçüncü Dünya Ülkesi geri kalmak şöyle dursun, geri konumlara tepe taklak yuvarlanmaktadır. Kendi aralarında yarışan Kuzey ülkeleri ve iflasa karşı mücadele etmeye çalışan Güney ekonomileriyle dünya hızla iki kulvarlı bir ekonomiye doğru gitmektedir." (Sachs. W, Artık Kalkınma Yarışı Olmuyacak).

★ ★ ★ ★ ★

Dünyada, yoksulluk ve açlığın büyüdüğü, Güney'in "fazlalık'a dönüşerek, "iki kulvarlı ekonomi"nin Güney'i "yok olmaya" mahkum ettiği gidışat içinde; Güney, artık bir toplama kampıdır... Sadece Güney mi?.. Hayır, Kuzey'in "içindeki" Güney'de...

Dünyanın, vahşet kesitinde, toplama kampına dönüştürülmesinden söz ettik. Soytarılar, "demokrasi"leri adına, çaplı bir siyasal miyopluğu yaşıyorlar...

Örneğin; Bill Clinton'un imzaladığı yeni kararname ile, Amerikan polisi; artık, mahkeme izni olmadan evlere baskın düzenleyebilecek. Ayrıca, 60 suç çeşiti de ölüm cezası kapsamına alınacak... Tüm bunlar hakkında Clinton, bakın "demokrat"ça ne diyor: "Amerikan halkı kendi iyiliği için bazı haklarını polise devrediyor"....

Polise devredilen yurttaş haklarının "demokrasi"si... Batı "uygar"lığı "demokrasi"sinin ulaştığı boyut budur. Yani "tüketiyorum öyleyse varım" sancağı altında sürüleştirenlerin "demokrasi"si, insanlık tarihinin utancına dönüşmüştür.

Örneğin, ABD'nin utanç "demokrasi"sinde, işçilerin sendikalaşması "yasal" bir haktır. Bu noktada sorun yoktur. Sorun, bu hakkın kullanılması noktasında çıkar. Harvard Üniversitesi'nin muhafazakar profesörlerinden, John Dunlop'un yaptığı araştırmaya göre; ABD'de sendikalaşmaya kalkan işçilerin % 25'i, patronların yasa dışı yollardan ağır baskısına maruz kalıyor. 1971 yılından beri, işçi haklarının çiğnenmesi dolayısıyla açılan davalar 5 kat artmış. Ve ABD'de, işçilerin sadece % 16'sı sendikalıdır...

İşte, Batı "uygar"lığının utanç "demokrasi"si...

Batı "uygar"lığı, insanlık tarihine utancını yaşatırken, daha gerileşmekte ve ırkçılaştırmaktadır. Örneğin, Haziran/94'deki Avrupa Parlamentosu seçimleri ardından, ırkçı hareketlerin Avrupa genelinde kazandığı seçim başarısı, merkez sağ partileri telaşa düşürürken; onları, ırkçıların programlarını benimsemeye itmiştir. Bu konuda, Fransa İçişleri Bakanı Charles Pasque'nın, utanç "demokrasi"leri adına; "halk, yabancılara karşı daha sert tavır bekliyor (...) Bu sorunu, sadece Fransa olarak değil, Avrupa Birliği olarak çözmek durumunda yız" deyip; yabancılara saldırmada, yadırganacak bir şey yoktur.

Tıpkı, yabancı düşmanlığı ve ırkçılığın, "resmi politika" olarak onaylandığı İsviçre gibi...

★ ★ ★ ★ ★

'Dünyaya ne oluyor?' mu...

Dünya; Batı "uygar"lığının ulaştığı boyutların öngördüğü eksenlerde, "Kuzeylileştiriliyor..."

Modern barbarlık dedikleri, bu gidişatın doruk noktası olsa gerek...

★ ★ ★ ★ ★

Ne yapmalı?

Öncelikle, insanlara, zayıf insanlara; tarihi yaratmanın yükünün omuzlarında olduğu anımsatmak gerek.

Elbette, bu da kendi başına yetmez. ayrıca insanlara, kendi güçlerini ve insan olduklarını anımsatacak olan, bütün hayata ilişkin yaygın başkaldırı örgütlenmeleri gerekiyor. Bunlar, irili ufaklı ve çok çeşitli olabilir ve olmalıdır da...

Tikanıklık, insanların insan olduğunu unutmasından ve ayrıca da; edilgen seyircilere dönüşmesinden kaynaklanmaktadır. İnsanlığa, seyircilikten öte de oyunculuk ve "yaratıcı tekamülün" gerekliliği fikri maledilmelidir...

Bunun için de, Ertuğrul Özkök'ün "eleştirdiği" gibi olmak ve bu türün etkinlik alanını genişletmek gerek. Bakın Özkök ne diyor: "Değişmemiş fikirler, zevkler, hazlar. Tabii hepsinden trajiği, hiç değişmemiş fikirler (...) Japon askerleri yani (...) İnsana bir yanda hüznü veren, ama bir yandan da takdir duygularını kırbaçlayan o tuhaf insanlar. İnsanı rahatsız eden o tuhaf insanlar." (Ertuğrul Özkök, Hürriyet, 19.6.1994)

★ ★ ★ ★ ★

●nların, soytarıların; "tuhaf insan" dedikleri ve "rahatsız" oldukları, F. Fukayama'ların korktuğu "son insan"dır. "Son insan" hala tüketilememiştir. Tüketilemeyecektir de...

Ve vahşet kesiti, "son insan"ın çoğullaşmasıyla, süreleştirilmiş insanın yerine ikame edilerek; tarihin, in-

san(lık) için onur duyacağı sayfalar yazılarak aşılacaktır.

Çünkü insanlık, yaşanan vahşet kesitine layık değildir. Batı "uygar"lığının dünyası, insan için olmadığı gibi, tüm çabalara rağmen insanlığa maledilemeyecektir... Hem de, soytarıların çığırkanlıklarına ve cellatların zulmüne rağmen...

Kısırlığa gelince, nedeni kavrandığı düzeyde, o da başkaldıran; soytarıların bile "takdir duygularını kırbaçlayan" insanlarla; acıları ve mücadeleleriyle aşılacaktır...

Başlanması gereken nokta; zayıf olduğumuzu kabullenmek, zayıflığımızı saklamadan, 'neden zayıfız' sorusunu yanıtlamak ve de yanıtımızın fiiliyatıyla da dünyayı değiştirerek; "insanım, boyun eğmiyorum ve öyleyse varım"... diyebilen haklılığı yaşama maletmektedir...

★ ★ ★ ★ ★

Altını çizerek belirtmeliyim: Malolmak eylemi, makro ölçeklerde anlamak ve anlatmakla realize edilebilir. Anlamamak yaygınlaştığı için, anlatamamanın ve anlayışsızlığın egemen görünüme dönüştüğü koşullarda; sadece, sistemin "tuhaf insanlar" nitelemesiyle yetinmeyiz.

"Tuhaf insanlar", anlayan ve anlatabilen; ayrıca da, anlaşılabilir insanlar olmalıdırlar.

Anlamak, değişmek eyleminin volon, kayışdır. Önemlidir. Anlamanın önemi, anlamamanın yaygınlaştığı ve anlamak eyleminin dumura uğratıldığı koşullarda, daha önem kazanıyor...

Anlamak konusunda, Ozan Yılmaz arkadaşın yazdıklarını önemli buluyor ve naklediyorum: "Neden anlamıyoruz? Temel nedenlerden birisi şu; beyinlerimiz (bilgisayarlarımız), bilmeye, anlamaya değil, inanmaya koşullanmış (kodlanmış). Koşullanma iki kanaldan kaynaklanıyor. Birisi inanma üzerine inşa edilmiş olan inanç sistemleri. Diğer, inanç sistemleri gibi, kendini haklı/doğru/değişmez göstermeye... buna inandırmaya çalışan ekonomik/politik sistem. Resmi ve dini ideolojilerin kendi "doğrularına" inandırarak düşünceyi dondurması, anlamayı da engellemektedir (...)

Çevremizi gözleyelim. İnsanlar nasıl yaşıyor? En çok hangi sorunlarla uğraşıyor? Çoğu insan geçim derdinde. Geçinmek için de genellikle yaptığı işi sevmeyen çalışıyor. Çalışanlar mutsuz. (...) Sorunsuz ev yok gibi. Sevgi eksikliği yaygın (...) Yüzlerce sorun, yüzlerce korku ile yaşayan insanlar öncelikle bunları çözmeye, anlamaya çalışıyor. Bu kadarı bile serserme çevirmeye yetiyor insanı... Sevgi içinde, mutlu, anlamlı yaşama sıra gelmiyor. Daha çok mal sahibi olmaya koşullandırılmış insanlar, böylece hem daha çok güvencede olacağına (ki bu bir ölçüde geçerlidir), hem

de daha mutlu olacağına (ki tartışılır) inanıyor. Temel sorunların yanında "çerez" gibi kalan günlük problemlerle uğraşmaktan, kendini yaşamaya, kendini, sistemi, dünyayı anlamaya ne zamanı, ne zihinsel kapasitesi yetmiyor (...)

Yeterli bilgi donanımı olmayan, sorunu bilgisini aşan her insan küçük çocuk gibidir. İnsanların doğru bilgiye ulaşmasının, bilgiyi değerlendirerek anlamasının olanakları kısıtlanmıştır. Resmi ve gayri resmi yalan yaygın hale gelmiştir. Binlerce yalan arasında kaos yaşayan insan, zaman zaman karşılaşıp da doğruyu seçememekte, kuşkuyla karşılamakta. Bu aşılmadıkça bir yöntem geliştirmek, farklı bakış açılarını tanımak, anlamak da mümkün olmamaktadır. Anlamak için donanımlı olmak gerekir. Herşeyin birbiriyle, bugünün de dün ve yarınla etkileşim halinde olduğunu bilmek gerekir (...). Donanımsızlık, beyni çalıştırmak yerine hazırlanmış doğrulara (inanarak) yetinmek, insanın beğenmediği yaşamın/sistemin/dünyanın, belki de en önemli sebebi ve sonucudur(...)

Olanı biteni ve sürmekte olanı değerlendirecek bilgi birikimi olmayan insanlar, resmi senaryoyu izliyor yaşam tiyatrosunda. Kendisi de oyunun içinde; "figüran seyirci"... "Hımm, demek ki böyleymiş" diye inanıyor. Buna göre düşünüyor, uyguluyor (...). Nesneleştirme, içselleşiyor gibi... Sistem içinde kendi yerine yetkililer/uzmanlar sorular soruyor, ardından yanıtlar sunuyor. Seyirciye, bir çeşit testi ile yanlış yanıtlardan birini seçmek kalıyor... Sistem her alanda uyguluyor bu tekniği; seçimlerde, sparda, sanatta, evde, okulda... İnsanların oyunu izlemekten, oyuncuların birine taraf olmaktan vazgeçip, oyunu anlayıp kendi oynamaya karar vermesiyle, gözboyayıcı oyun yerine gerçek yaşamın sahnelenmeye başlanabileceğini düşünüyorum (...)

Bugünü etkileyen ve belirleyen, geçmiş hakkında bilgi edinmemiz gerekir(...) Tarihten kopuk düşünürseniz bilginiz yetersiz kalır, eksik/yanlış değerlendirirsiniz, anladığınızı sansanız da anlayamazsınız(...) Herşeye rağmen, insanlığın çalkantılı tarihinin süzgecinden birkaç damla insani değer bugüne ulaşmıştır. Sevgi, hoşgörü, dürüstlük, adalet, hakça paylaşım, özgürlük... Bunların içeriğini kavrayarak anlamak, yaşanır hale getirmek insanlaşmak sorunu olarak önümüzdedir(...)

İnsan kendisinde ve çevresinde olanları anlamıyorsa, yaşamının anlamı ne kadar vardır? Anlamayanın da yaşamaya... insanca yaşamaya hakkı vardır elbette. Ancak yaşamın anlamlı olabilmesinin, insanca yaşayabilmesinin anlamıyla orantılı olduğunu düşünüyorum. Birşeyin anlamlı olabilmesi, sevebilmesi onu anlamakla, bilmekle mümkündür. Bir sevgili, bir yaşam

ya da bir düşünce/bir inanç... bilmeden, anlaşılardan sevebilir mi?(...)

Anlamak, insanın anladığı şeye ve kendisine güzellik katar. Daha doğrusu varolan güzelliğin farkına varmasını sağlar. İnsanın anlamadığı görüntü karanlıktır. Anlamak ona ışık tutmaktır (...) İnsanın anlamadığı şekil, kapalı bir kutudur. Anlamak, o kutuyu açmak, içindedini/süreci bilmektir." (Ozan Yılmaz, İnsanlık Dergisi, No: 44, s. 10-12)."

★ ★ ★ ★ ★

"Yeni Dünya Düzen(sizliği)"ni, insan(lık)ın içine düşürüldüğü labirenti, değişenin ne olduğunu, vd'lerini anlamak ve anlatmak zorundayız. "O tuhaf insanlar"dan olmamızımızı, tecrit edilmiş bir aykırılıkla sınırlayamayız.

Bu tutum, içinden geçtiğimiz kriz koşullarında, yaşamsal bir hata olur. Herşeyin daha çok imkan dahilinde olduğu bir dünyada yaşıyoruz. İmkanlar; karşıt alternatiflere, değerlendirilebilir ve eşit imkanlar sunmaktadır.

Krizler değişim olanaklarını döller...

Eğer, yaşadığımız gerçeğin bir yanı, Yüksel Pazar-kaya'nın itiraf etmek zorunda kaldığı ve "son zamanlarda kumar oyunlarının adı repo, tahvil, süper tahvil, borsa oyunu, kara para vb. Türkiye'de kapitalizm bu yüzden, artık iyiden iyiye üretmeden para vurmak, zengin olmak ve lüks tüketmek anlamına geliyor. Birçok kişi sistemi böyle algılıyor ve böyle uyguluyor(...) Tarihimizde bir Lale Devri var. Korkarız bu gidişle yaşadığımız yıllar ise repodan türetme "Reposya Devri" olarak tarihe geçecektir" (Hürriyet, 24.6.1994) aslaklığında ifadesini buluyorsa; krizin yaratacağı polarizasyonlarda, zannedildiğinden de çaplı ve üretken olacaktır.

Çünkü, artık burjuvazinin "yeni" sözcülerinden Cem Boyner bile, krizi aşmaktan değil; krizi yönetmekten söz etmektedir. "Krizler olağanüstü durumlardır. "Biz bu krizi atlattırız" dersek yanlış olur. Biz bu krizi yönetiriz, biz bu krizi değiştirmek için kullanırız(...) Krizler bizim gönüllü yapamadığımız değişimi, bize yaptırmak için var." (Cem Boyner)

Burjuvazinin, insanlığın gelişimi için yapabileceği "gönüllü ya da zoraki" değişim imkanının önu tarihsel olarak tıkanmıştır.

Şimdi söz sırası, "o tuhaf insanların" dir... Kriz, "o tuhaf insanların" etkinlik alanlarını genişletirken; krizi aşmayıp, yönlendiremeyecek olanların canına ot tıkayacaktır. Yeter ki, "o tuhaf insanlar" çoğalıp, "yaratıcı tekamül"leriyle dünyayı değiştirmek için kollarını sıvayabilsinler...

28.6.1994, Paris

CEHENNEM

Çeviren: Şafak ALTUN

Kein Lei Stung ustaya öğrencileri soruyordu, acaba gerçekten mi cehennem çok sıcak ve kükürtlü kokmaktadır?

Yaşlı gülümsüyor ve şöyle diyor; "Papazlara inanmayın, onlar cehennem üzerine öyle korkunç masallar anlatırlar, böylece sizi cennete yönlendiriyorlar."

Ve O, cehennem üzerine gerçek hikayeyi anlatmaya başlıyordu.

Sizde bildiğiniz gibi cehenneme binlerce yıldan beri yalnız neşeli ve dürüst insanlar düşmektedir. Sanaatçılardan başlayın da taa en sonuncu ayaşa sarhoşa kadar. Kim önce dünyanın yuvarlak olduğunu ve güneşin etrafında döndüğünü söylemeye cesaret ettiyse, o şeytanın kaynar kazanının en dip yerinde kendi yerini garantilemiş oluyordu.

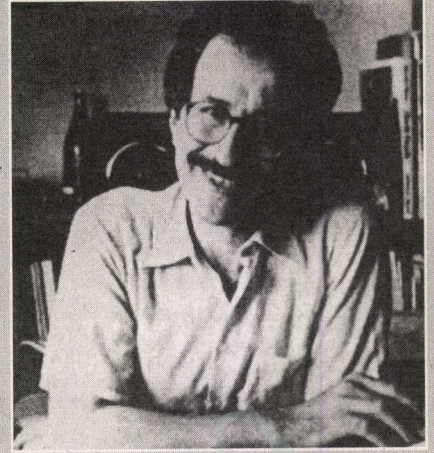
Beyaz allaha inanmayan Kızılde-rili ve Zenciler'de cehennemliktiler. Daha sonra Hintliler, Araplar ve Çinliler cehennemlik oluyorlardı, çünkü bunlar korkunç savaşçı tanrılara tapıyor, sarı saçlı, dalgın mavi gözlü allahı tanımıyorlardı. Bütün ülkelerin komünistleri ve bazı ülkelerin sosyalistleri cehennemden zaten ebedi ve devamlı konaklarıydılar.

Belli bir zamandan sonra cehennemdekiler rahatlarını da düşünmeye başladılar. Artık kükürt yakılmıyordu. Isınmak için önce kömür daha sonra da petrol kullanılıyordu. Petrol zamanla azalıyor ve şeytan allahıtan bir kuruşluk yardım dahi alamıyordu. Bütün şeytanların başı iblis cehennemdeki fizikçilere yöneldi, çünkü onlar dünyalırken atom enerjisine karşı olduklarından dolayı cehenneme düşmüşlerdi.

Fizikçiler iblise güneş enerjisini önermekteydiler. Aynı zamanda enerjiyi gereksiz yere sarfetmemeyi de önermekteydiler, çünkü aşırı sıcaklıkta, gereksiz yere enerji sarfiyatıydı. İblis kükürt, kömür ve petrolün ne kadar kısa bir zamanda tükendiğini biliyor ve kendi gözleriyle tanık oluyordu, bir derece fazla sı-

Rafik Şami

Süryani kökenli bir ailenin oğlu olarak 1946 Şam'da dünyaya geldi. 1966-69 yıllarında bir duvar gazetesinde yazmaya başladı. 1965'den beri yeni ve modern masallar yazmaktadır. 1971'de ülkesini terk etmek zorunda kalmış ve Almanya'ya yerleşmiştir. Kimya mühendisliğini bitirmesine rağmen, 1982'den beri yazarlıkla geçimini sağlamaktadır. Yazarın tüm kitapları Almanca olarak yayımlanmıştır, çünkü kendisi Almanca yazmakta, aynı zamanda çeşitli etkinliklerde, eserlerinden dinleti akşamlarına katılmaktadır. Masal, mizah ve fantazi dolu hikayelerini yalnız yazmaz, aynı zamanda kitleleri büyüleyen usul ve yeteneğiyle, anlatmasını da başarmıştır. Almanya'nın Mannheim şehrinde yaşayan Şami 1985 Albert von Chamisso Förderpreis, 1986 Thaddäus Troll Preis'e layık görülmüştür.

Altı, yeni ve modern masaldan oluşan bir Rafik Şami kitabı, Şafak Altun, tarafından Türkçe'ye kazandırılmış, yayına hazırlanmaktadır. 1986 yılında "Göçmen Farenin Son Sözü" çevrilip Yazın ve Dergi dergilerinde ilk kez yayımlanmıştır.

Kitapları:

- Das letzte Wort der Wan derratte
- Das Schaf im Wolfpalz
- Der erste Ritt durchs Nadelöhr
- Eine Hand voller Sterne

caklık cehennem de yanacaklara ek bir acı vermiyordu nasıl olsa.

"Kanter içinde kalmış şeytanlarım üzerine gülün bakalım" diye düşünüyordu iblis ve eliyle kafasına vuruyordu. Sonra biraz zaman geçirmek için 375 derecede yağ kazanında kaynayan fizikçilere doğru ilerliyordu.

"Şimdilik bu kadar" diyordu iblis. "Sizin yardımınıza ihtiyacım var." Fizikçiler sırtarak ayağa kalkıyor ve üzerlerindeki petrol yağını köpekler gibi silkelenerek dökmeye çalışıyorlar ve kazandan aşağı iniyorlardı.

Biraz sonra cehennem ateşi sö-nüyordu. Herkes şeytanların kazanları büyük ve geniş alana taşınmasında yardımcı oluyordu. Şeytanların bu kazanlar kullanılmaz, atalım diye düşündüğü bir anda, "onları sıcak su

kazanı olarak kullanabiliriz" diye bağıyordu bir mühendis.

Güneş enerjisi toplayan aletler yapıldı, hoş bir sıcaklık cehenneme yayılıyor, herkes yeterli derecede ısınabiliyor ve zevkini çıkarıyor, sevinçle bateri bölümünde biriken güneş enerjisini seyrediyordu.

"Cehennem artık bağımsızlığına kavuştu" diye gurur duyuyordu.

Günler neşeli olmaya başladı. Tiyatro ve müzik grupları kurulu-yor, hatta gazeteler sansürsüz yayımlanıyor ve yazarlar ağızlarından çıkan esirgmeden söylüyor, şarkıcı ve de ressamlar da aynı şekilde, dilediklerini yapıyorlardı. Çünkü düşecekleri kadar düşmüşlerdi, cehennemden daha fazla derin yer yoktu.

Bu durum bilakis çocuklara yar-amıştı, o kadar çok çocuk bakıcısı cehenneme düşmüştü ki her beş ço-

cuğa bir bakıcı düşmekteydi ve onlarda bütün gün neşelice oynamaktaydılar. Eğer çocuklardan biri yaramazlık yaptıysa, annesi hemen cehennemde olduğunu unutup, sinirle çocuğuna; "şeytan alasıca" ya da "cehenneme düşesice" diye bağırıyordu. Tabii herkes bunun üzerine kahkahayla gülüyor ve zavallı kadıncağızın yüzü domates gibi kızarıyordu.

Oysa allah herşeyi bilmekteydi. Cehennemde olanlar gözünden kaçmıyordu, başlangıçta, "zamanla geçer" diye düşünüyordu. Cenneteki azizlerin birçoğu havada cehennemden gelen o kükürt kokusunu hissetmiyorlardı, ve zamanla cehennemden sevinç çığlıklarının göğün yedinci katına kadar yükselişine şaşırıyorlardı. Fakat bunu bir deneme olarak değerlendiriyorlar ve yüksek sesle ibadet yapıyorlardı ki cehennemden gelen gürültüyle rahatsız olmayalar.

Oysa bazı cennetlik azizler içlerinden cehennemdeki o alemi geçirilmekteydiler, çünkü cenneteki en iyi yerler baronların özel mülkünde, sırayla generaller ve papazlar gelmekteydi. gereksiz yerlerse cennette asıl çoğunluğu oluşturan bu azizlere kalmıştı. Azizlerden bir kısmı cenneteki sade ve sessizliği çok sıkıcı bulmaktaydılar. Hele meleklerin üzerlerinden uçarken selamlayışlarındaki sempatiklik çok canlarını sıkıyor ve sinirlendirmekteydi onları.

Bir gün öğle vaktiydi, allah, petrus ve cebrail birlikte gezinmekteydiler. O anda zenci azizlerden biri, cehennemden gelen gürültü patırtıyı daha iyi duymak için yere kurbağa gibi serilmiş, kulak vermekteydi. Bu kutsal yerde artık birçok azizin yüzündeki tebessümün yaygınlaştığını anlayan petrus müthiş şekilde sinirlenmekteydi. Petrus;

"Orda ne yapıyorsun, azizim?" diye yavaşça ve korkmadan yerden kalkan zenciye sordu.

"Aşağısı pek neşeli be adam!" diyordu sırtarak.

"Yarabbim bu sersemi sen affet!" diye dua etmekteydi petrus.

"Evet, affet!" diye cebrail başını öne eğiyordu.

"Af da nerden çıktı be adam, aşağıda müzik çok hoş çalıyor, off be yavrum!" diyordu.

Ak sakallı yaşlı allahın yanakları sanki iki İtalyan domatesi gibi kızarmıştı, ardından; "canım cehenneme, lanet olasıca!" diye bağırıyor allah öfkeyle.

"Ya, işte böyle!" diyordu cebrail saygıyla ulu tanrıya.

Aziz zenci solup sararmış iki yaprak gibi düşen kanatlarına baktıkça kahkaha atıp gülüyordu. Cebrail elindeki asasını uzatarak aziz zencinin boynundan sarkan kutsal kartı alıyordu. Cehenneme def edilen aziz zencinin kahkahayla gülmesine, allah ve petrus çok şaşırılmışlardı, oysa o, yavaş yavaş cehenneme aşağı sarkıyordu.

"Çocuklar, ben geliyorum!" diye bağırıyordu zenci.

"Şu tiplere baksana" diyordu allah petrusa. Bu kez durum korkunçtu, çünkü cennetin geniş bir alanında yere yatmış bir kaç kişi cehennemden gelen edepsiz, ahlaksız şarkıları dinliyorlardı.

Daha sonra birkaç kişiden oluşan bir azizler grubuna nöbetçi İtalyan, petrusun huzuruna çıkardı. Bu azizlerde petrusa, dünyada kaybolan yaşamlarından şikayette bulunuyorlardı. Cennetin üzerindeki ılıklik mapushane havasına benzetiliyordu.

"Artık ne yapmamız gerekiyor, düşünmeliyiz" diye betibenzi sararmış petrusa haber veriyorlardı.

Allah cehennemden iblisi çağırıyor, titrek sesle sormaktaydı; "İblis, bu rezalette nedir?"

İblis, "Herşey, kendi kaderini tayin etme özgürlüğüyle ortaya çıktı. Ben de artık bir şey yapamıyorum." diye cevap verdi. "Hiç bir şey! beni güldürmeyin!" diye şaşkın şaşkın bağırıyordu allah.

İblis öfkeyle cebrail bakıyordu. Sizi gidi götürerler, diye düşündü ve hırsıyla bağırıyor; "Burdaki koyun sürüsüyle rahatınız yerinde, erkekseniz aşağıya, cehenneme gidin, bir ayda siz orda kalın bakalım." İblis yere bir tükümük attı ve giderken; "cehennemde çocuklar bile benim yetiştirdiğim şeytanlardan hünerli." demekteydi. "Evet, öyleyse onları cezalandıramazsınız?" diye sordu petrus.

"Evet, evet, cezalandırmak..." diye cebrail petrusun dediğini tekrarlıyordu.

"Ne ile cezalandırmak soruyorum ne ile? Cehenneme atmakla mı? Yoksa cennete almakla mı? dedi iblis ve yüzü sapsarı kesilmiş petrusu pek ciddiye almadan gitti. Allah iblisin ne demek istediğini hemen anlıyordu; "Cehennemsiz bir yer yüzü" diye kendi kendine konuşuyor, "bu hiç bir serseriye akıllandırmaz." diye de kesiyordu.

"Evet, hem de öyle" diye cebrail allahı onaylıyordu.

"Haydi cehennemine git" dedi allah, "bırak artık kimyacılarını pis kokulu bombaları dört bir yana at-sınlar. Fizikçilerinde yüksek frekanslı aparörleri gök yüzüne çevirsinler, cehennem feryatları cennete kadar duyulabilsin. Bu sersemelere ancak bu yarar. Bir teyip bile bu sorununu hemen çözebilir. Böylece melekler devamlı cehennemden çığlıklarını işitir, pis kokuyu koklar ve bize yeni müşteri getirirler.

Siz hakkınızı alıyorsunuz, yaksa ben bir parmağımı çevirir, cehennemi yerle bir yaparım" diye allah iblisi ikaz ediyordu.

"Evet, hem de eder" diye cebrail tekrarlıyordu.

İblis vedalaşıp cennetin çıkış kapısına gidiyordu. Cebrail ona kapıyı açmamazlık yapıyor, usul ve hasetlice; "Şimdi rahatladın mı?" diye soruyordu.

İblis küstah cebrailin karnına sağlam bir tepik indirdi ve kahkahayla "evet, hem de nasıl" diye aşağıya, cehenneme doğru iniyordu.

Bundan böyle cehennem ve çevresi sürekli kokuyor, gizli apörlölerden sanatçılar, kromdioksit kasetlerine aldıkları imdat çığlıklarını gökyüzüne yöneltip yayınıyorlardı.

Azizler yeniden huzura kavuşuyorlardı. Çoğu geçmişte olan direnişe karşı çıktığına seviniyordu. Allahsa meleklerinden oldukça memnundu, çünkü melekler cennetin dörtbir yanında, öksörüp, ağlayarak cehennemdeki kokuyu anlatıyorlardı. Yine melekler sık sık dünyaya geliyor, papazlara cehennemden korkunç ve tiksindirici olduğunu anlatıyor, papazlarda ebe ve dedelerimize, onlarda bu masalı oğul ve torunlarına anlatıyorlardı.

Gazeteci-Yazar Günay Aslan ile sürgünde sohbet

Doğrunun peşinde koşmak...

Baran FUNDERMANN

O, bir politikacı ya da bir örgüt adamı değil. Devletçi hele hiç değil. Ama onları yakın takibe alıp iyi, hem de çok iyi gözlemleyen bir Kürt gazeteci-yazar. Kendi deyimiyle, 11 yaşında başlamış doğruları yakalama koşusuna 1960 doğumlu Günay ASLAN. 80 öncesi elinden geldiğince Kürt ve aktif. Hanesine yazılanlarda sorgu ve işkence olsa da, o bunu anlatmaya değmez olağan şeyler diyerek geçiyor. Esas olarak üzerinde durduğumuz gazetecilik yaşamı Cumhuriyet'le başlıyor. Daha sonra Hürriyet, 2000'e Doğru, Yeni ülke ve en son olarakta MED TV ile süren koşu, maratona dönüşüyor. Kendi coğrafyasında başlayan koşunun her etabında önüne çıkarılan engeller, koşu yolunu Avrupa'ya çeviriyor. Peki koşu nasıl başladı; ve en önemlisi de bittimi? İşte bunları öğrenmeye çalışıyoruz Günay'dan GÜNEY okurları için.

(...)

Gerçeğin peşinden koşmak ne zaman başladı?

11 yaşında başladı. Çocukluğumdan beri gelen, o yaşlarda edindiğim bir perspektif bu. Bize hep yalan söylediler. Önce okulda yalan söylediler sonra evde yalan söylediler. Yalanlarla hep yüz yüze olup her yerde karşılaştım. Düşünebiliyormusun; okula gidiyorsun Türkçe konuşmak zorundasın, eve geliyorsun Kürtçe konuşmak durumundasın. Okulda kesinlikle Kürt yok Türk vardır, evde Türk yok Kürt vardır.

Anneniz daha gerçekçi; Kürtçe konuşun diyor evde, babanız çok yalan söylüyor ve Türkçe konuşun diyor. Baba "adam ol. Devletine milletine yararlı ol. Bunun yolu derslerine iyi çalışmaktan geçer..."

Yani Türkçe'nin ekonomik yolu daha geniş olduğu için...

Evet istikbal vaad ediyor onlara göre.

Bu çelişkiler seni gerçeği aramaya itecek bir anlamda. 11 yaşın 71'lere dayanıyor. Türk solunun gelişmeye başladığı bir dönem. Dönemin neresindesin?

Sol'la çok erken tanıştım. Denizler için eylemler yaptık. Eylemleri doğduğum yer olan Van Özalp'ta yaptık. 72 Mart'ında ya ortaokul 1, ya da 2 sindeydim; iyi hatırlayamıyorum. Okulda Denizlerle ilgili eylemimizi 6 Mayıs'ta yaptık. Aynı zamanda bu eylem ilktir. Bu dönem sürgün ve ilerici öğretmenlerimizden etkilendiğimiz bir dönemdi. Devrimciliğe profesyonel olarak 80'lerde başladım. Lisenin bitip fakülte (Eğitim Enstitüsü B.F.) döneminin başladığı 5 yıl sürer bu devrimcilik.

(...)

Gazetecilik nerede ve nasıl başladı?

81'de başladı. Şimdi, 12 Eylül geliyor ve siz bir boşluğa düşüyorsunuz. Ben bir yıl Özalp'te arzuhalcılık yaptım. Dediğim gibi; 12 Eylül geldi, tutuklanma, gözaltılar oldu. Ama ben ucuz atlattım kişi olarak. Faka herkes gibi mağdurdum 12 Eylül'ün. Gördüğüm muamelelerden dolayı sol kulağım yüzde elli işitmez oldu. Yani, bunlar çok önemli şeyler

değil; bunları geçebilirsiniz. Dediğim gibi boşluğa düşüyorsunuz ve birşeyler yapabilmek için arzu halciliğe başlıyorum. Arzuhalcılık gazetecilik yeteneğinin ortaya çıkmasına vesile oluyor. Bir çok insan geliyor size, ilçede 3 avukat vardı ve en iyi dilekçeyi ben yazıyordum. Gruplar oluşurdu, yapımızdan dolayı ilişkilerimiz vardı. İnsanlar bir sürü şeyle karşılaşılıyor, şikayete geliyorlar. Dinliyorsunuz, öğreniyorsunuz. Dilekçeyi yazıyorsunuz, kaymakam adamın suratına atıp, "git ben gerekeni yaparım" diyor.

Toplum ve devlet arasındaki çelişkinin tanığı oluyorsunuz bu vesileyle.

Çok geçmeden hedef haline geliyorsunuz. Garnizon, kaymakam, komutanın, savcının hedefisiniz. Halkın şikayetlerini yazıyorsunuz, bir yerde onları motive ediyorsunuz. Bu nedenle onların terminolojisiyle; kışkırtıcısınız.

Bir çeşit avukatlık, halkın avukatlığını yapıyorsunuz.

Baktılarki ufakta olsa, yani çok pasifte olsa bir itiraz potansiyeli geliyor. Bu 12 Eylül'ün yoğun dönemlerinde oluyor. Birkaç kez bu konuda tehdit ettiler, rahatsız ettiler. Tabur komutanı çağırarak ilçeyi terk etmemi söyledi. Kamil denilen bir Binbaşydı. "Senin" dedi "alında kurşunla TC yazarım s.... git bu ilçeden!"

Böylece yazım alanında devletle ilk karşı karşıya geliyorsun.

He yani, düşünün dilekçenin dahi faturasını ödüyorsun. İlerde daha gazetecilik yapacak, kitap vs. yazacaksınız. Ben de Van'a gittim. Van'daki bir arkadaş "Günay, madem böyle birşey var gel gazetenin muhabiri ol. Gazete iyidir seni korur." dedi. Cumhuriyet'ten bir arkadaşta. Böylece vesile olarak, bir yazı gönderip 81'de işe başlattı.

□ İlk haberini Van'dan mı geçtin?

□ Evet

□ Neydi bu ilk haber?

□ 27 yaralı, bir ölünün olduğu asayiş haberi idi. İkinci haber ise Irak uçaklarının bombaladığı sınır kapısıyla ilgiliydi. İran-İrak savaşı zamanında. Sınırda olduğumuz için bazen "yanlışlıkla" da olsa, bombalarını tepemize atıp geçiyorlardı uçaklar. Bir iki işte böyle başladık Cumhuriyet'e. Uzun çalıştım Cumhuriyet'te.

□ Kaç sene?

□ 85'e kadar çalıştım

□ Peki Cumhuriyet gerçekten tatmin ettimi seni gazetecilik açısından? Şimdi sen Kürt çelişkisini 11 yaşında gördüğünü söylüyorsun. Bu anlamda soruyorum.

□ Şimdi, Cumhuriyet'te çok önemli bir gazetecilik olmadı. Ama çok şey öğrendim meslek hakkında. Şimdi siz dilekçe yazar gibi haber yazıyordunuz o dönemde. Mesleki olarak bir eğitiminiz yok. Cumhuriyet'in bana katkıları şunlar oldu: bir fotoğraf nasıl çekilir, altına ne yazılır. Fotoğraftaki unsurlar nelerdir. Gazeteye ilgili beni bir parça yetiştirdi diyebilirim yani.

□ 12 Eylül'ün her tarafı siliş süpürdüğü bu dönemde, Cumhuriyet balayını yaşıyordu denebilir mi?

□ Sol bastırılmıştı. O dönem Cumhuriyet'in tirajı 150 bin civarındaydı. Cumhuriyet'te şunları da öğreniyorsunuz: sizin gazetecilik anlamında belli sınırlarınız var. Yani sizin o gerçek aşkı, gerçek kavramı gidip gelip Cumhuriyet'in sert duvarlarına çarpıp geriye dönüyordunuz.

□ Cumhuriyet bir yerde tikiyor. Artık bunu aşmak için arayışlar mı başlıyor?

□ Yani kavga zemini yok orada. Cumhuriyet muhabiri olmanın fazla bir bedeli olmadı. Belki biz çok fazla iş yapmadık, o da olabilir. Çünkü siz çok önemli haberler yapsanız da o haberlerin girme şansı yoktu. Adam sana şunu söylüyordu: "bu haberin peşini bırak." Neden dediğin zaman da, "istemiyoruz" diyorlardı. Ama niye istemiyorsunuz sorusunu soramıyorsunuz. Yani tek çözüm artık bırakıp gitmektir.

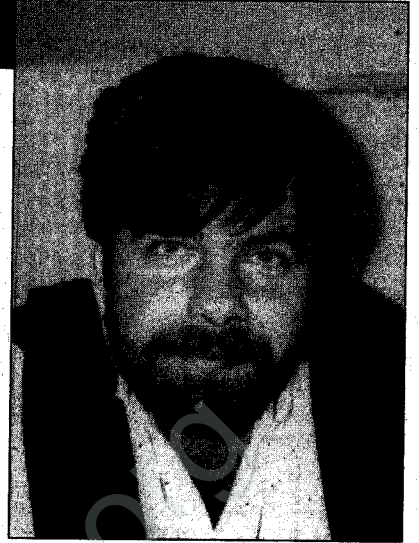
□ Siz Cumhuriyet tıkadı diye ayrıldınız. Hürriyet Cumhuriyet'ten daha mı iyiydi?

□ Hürriyet'in belki imkanları daha genişti. Yani yayın politikası olarak söylemiyorum. Benim Cumhuriyet'ten Hürriyet'te geçişim şöyle olmuştu: ben Cumhuriyet'ten ayrılmışım, bir kaç ay boş gezmişim. Dediğim gibi; o süreci izlemeye başlamışım ve gitmişim Hürriyet'e. Hürriyet'e gitiğimde ben şu yayın politikasında şunları, şunları yapacağım anlayışıyla gitmedim. Bir öneri vardı. Ben bunu değerlendirdim, çalışabilirim dedim. Ama kendime bir çalışma sahası seçtim.

Seçtiğim saha Kürtlerle ilgili enformasyonun dışındaki bir sahaydı. Orada hareket alanım daha genişti. İmkanlar var, maddi imkanlar. Belki onadan ilgi duymuş olabilirim, o konuda doğru konuşmak lazım, hiç komplekse kapılmamak lazım. Ben Kürtlerle ilgili bir yıl hiç haber yapmadım. Ben genelde verilen görevler gereği bölgeye gelen resmi heyetleri izliyordum. İster sivil, ister asker olsun. Hürriyet'in o konuda yoğun ilişkisi vardı. Ankara'dan gelen muhabir olmasa ben izliyordum bunları.

□ Gündeminizi siz mi oluştururdunuz, yoksa merkez mi bildirirdi size ne yapacağınızı?

□ Hayır kendimiz oluşturur ve merkeze önerirdik. Öneri bizden giderdi. Seçip seçmeme, koyup koymama kesinlikle onlara aitti.

□ Kürt haberi olmadığı için koyma şansı yüksekti sanırım?

□ PKK ile ilgili haberler genelde büro şefinin inisiyatifindeydi. Ve büro şefimiz tekin bir insan değildi. Şunu gördüm yani; Kürdistan'daki Hürriyet örgütlenmesi devletten bağımsız bir örgütlenme değil. Yani siz bir büro şefi atamıyorsunuz gazeteye, birileri, devlet içindeki birileri bir eleman atıyorlar. Yani düşün, orada "a" adamı "b" adamı büro şefi görülüyor ama, aynı zamanda devletin, istikbaratın önemli bir adamıdır.

□ MİT'in ikinci şubesi deymi yerine oturuyor yani.

□ Yoğun bir ilişkileri var. Bu uzun bir hikaye...

□ Hürriyet ne zamana kadar sürdü?

□ 86'ya kadar sürdü. Benim ilk Kürt haberim başıma ilk belayı da açtı. Benim yaptığım haber İstanbul'dan döndü ve o günkü bir faxla işime son verildi. Ben o iki yıl içerisinde artık PKK'yi iyi kötü öğrenebilmişim. PKK ile ilgili bir haber yapmışım ve aynı akşam bir fax emriyle işime son verildi. Ve Hürriyet tarihinde ilktir, açın 26 ekim 1986 arşivlerini, idari arşivlere bakın, ilk defa tazminatlı bir insanın işine son veriliyor. Şunu anladım yani; eğer Kürtlerle ilgili, gerçeğe dayalı bir gazetecilik olacaksa kesinlikle bedelsiz değil.

(...)

□ **Kendinizi ne zaman tam gazeteci olarak gördünüz? Yani mesleğe hakimiyet açısından.**

□ Hürriyet'ten çıktıktan sonra, Van'da eskiden beri tanıdığım bir arkadaş vardı, Yusuf Cacim arkadaşı. Yusuf arkadaş bana İstanbul'daki bir toplantıya katılmamı teklif etti. "Arkadaşların iyi bir dergi çalışması var" dedi, Doğu'yla (Perinçek) tanışmamı istedi. Yani iyi bir arkadaş, beni biraz motive etti. İstanbul'da İki-bine Doğru dergisinin hazırlık çalışmalarını yürütülüyordu. Yapmak istedikleri gazetecilik konusunda bilgi verdiler. Ben balıklama atladım İki-bine Doğru sürecine. Şimdi, Cumhuriyet-Hürriyet döneminde bir birikim var, bir ezilmişlik var. İstediklerinizi yapamıyorsunuz. İki-bine Doğru'da size siyasi anlamda geniş bir pencere, hareket alanı açıyor. Ve durum aynen şuydu: "gelin yapın kardeşim!" Bize denilen aynen şuydu, -Doğu kendisi bizzat- "gelin bu süreci birlikte omuzlayalım." Ben İki-bine Doğru dergisi sürecine bütünü azmimle katıldım.

□ **86'da mı?**

□ 86'nın sonu. 87'nin 4 Ocak'ta, yani yılbaşından 3 gün sonra da İki-bine Doğru'nun ilk sayısıyla kamuoyunun önüne çıktık. Ve bizim yaptığımız ilk haber, dün gibi hatırlıyorum, "laik devlet doğuda cihada çağırıyor"du. İşte, ayetli-hadisli bildiriler atıyorlardı o dönemde uçaklarla; kahvelerde dağıtıyorlardı. PKK'ye karşı yürütülen devlet propagandasıydı. Halkı PKK'ye karşı kullanmak için din kullanılıyordu. Kapağımız ilginçti, Cumhuriyet ve Hürriyet'te yayımlatamamıştım, "Doğu da vatandaş fişleniyor" şeklindeydi. Devlet kapı kapı insanları, işte devlet yanlısı, devlet karşıtı diye fişliyordu. Gerçek anlamda da ilk profesyonelliğe adım attığımın haberimdir o. Türkiye'nin ve Avrupa'nın gündemine sokabildik haberi. Ajanslar filan kullanmaya başladılar. İki-bine Doğru'yla birlikte biz de özlemimizi çektiğimiz gazeteciliğe başladık. Ve tam ikibuçuk yıl çok yoğun bir çalışma temposu içerisinde,

mesleki olarak kendimi tatmin etmek için elimden gelen gayreti gösterdim. Başarılı olduğuma inanıyorum. İki-bine Doğru pratiğim, gazeteci olduğum pratiğidir. Tabii mesleki birtakım eksiklikler hissedebilirsiniz, hala da öyle olabilir. Bu sürecin noktası yoktur. 89'un sonunda İki-bine Doğru'dan ayrıldım.

□ **Derginin Kürdistan muhabiriydin.**

□ Kürdistan temsilciliği yaptım.

□ **Şimdi Van'lı Günay, hemen akla Ahmet Arif ve senin yazmış olduğun 33 kurşunla ilgili "Yas tutan tarih" adlı kitap geliyor akla. Kitap Günay Aslan'dan epey söz ettirdi... Şiir den etkilenip mi yazdın?**

□ Ahmet Arif'in o şiirinin benim üzerimde çok etkisi olmuştu o dönemde. O şiirinden yola çıkarak bu kitabı hazırlamaya başladım. Fakat ben o gerçekliği de çok önceden biliyordum. Yani 33 kişinin kurşuna dizildiği Sefo Deresi olayı bizde sık sık anlatılır. Yanıbaşımızdaki bir olay. Fakat yazabileceğimi sanmıyordum. Kendimi hazır hissetmiyordum. 86'da bir boşluk doğdu. Korkunç bir zaman kalıyordu bana. Gazeteciliğin verdiği imkanlar vardı; araştırabiliyordunuz. Bir yerlere telefon edebiliyordunuz. Ben bunun romanını yazmak için yola çıktım.

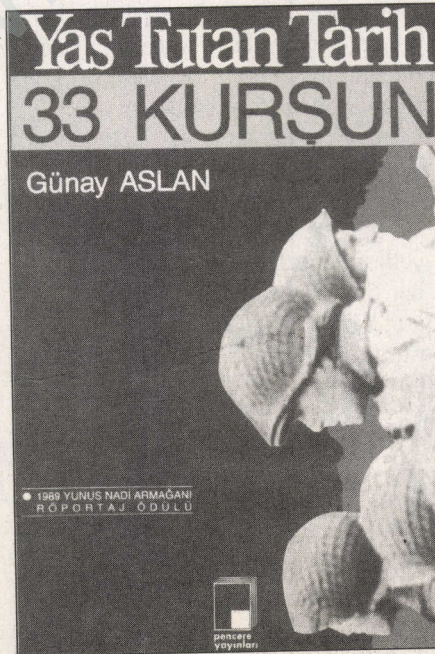
Hedefim büyüktü. Köye gittim. Kendi akrabalarımız falanda var katledilen insanlar arasında. Tanıklarla konuştum, notlar aldım ve bir taslak haline getirdim.

Sonra bir gün 33 kurşunla ilgili bir haber yapmak istedim, bir yıldönümü haberi. 23 Temmuz onların yıldönümüydü. Haberi yaptım fakat haber girmede. 33 kurşunu vurucu bir şekilde anlatabilmenin, gazetecilik tekniği açısından yollarını araştırdım. 33 kurşunu haber yapabilmek için bu süreçte yer almış bir resmi insanın ortaya çıkmasının daha etkili olabileceğini düşündüm. Milliyet'e gittim. İstanbul'da, şimdi Şov-TV'de genel yayın yönetmeni olan ..... Çorakoğlu vardı, Çorakoğluyla görüştüm. Milliyet'in daha önce yayınladığı diziler falan vardı, emekli generallerin anıları yayınlanıyordu, Mustafa Muğlalı filan. Bunları okudum, araştırdım ve sonuçta mahkeme tutanaklarından bir-iki tane asker ismi öğrendim. Tanıklar varmış, asker tanıklar. Uzun araştırmalardan sonra birisini buldum. Ve o adam, o katliamda makinalı tüfek kullanmıştı; infaz eri. Herşeyi anlattığını sanmıyorum, belki ilerde...

□ **Şimdi 33 kurşunu yazdın. Şimdiki zamanda geriye baktığında, şunu, şunu da ekliyebilirdim diye hiç düşündünüz mü?**

□ Hayır. Şöyle bir şey oldu: Nadir Nadi ödül yarışması açıldığında, ben bu insanlarla yaptığım görüşmelerini repörtaj dizisi haline getirip yarışmaya katılmayı düşündüm. Ve romanı ilerleye erteledim. İnsanlarla yaptığım diyalogları çözdüm, bir metin haline getirdim ve yarışma çerçevesi içerisinde hazırlanmış metni juriye gönderdim. Aradan birkaç ay geçti aradılar, ödülü aldım. Gittim, İlhan Selçuk, Uğur Mumcu'nun da katıldığı ödül töreninde konuşma yaptım. Mikrofonu kötüye kullandığım söylendi. 89'un sonuydu ve Kürdistan'da olaylar yoğun yaşanıyordu. İnsan hakları ihlalleri, baskılar, katliamlar...

Ve sonra, bu ödülünden sonra kitap haline getirdik; alel-acale yaptık kitabı. Ben şunu söylüyorum: yoğun yaşadığım İki-bine Doğru sürecinde

çok fazla yazma şansım da yoktu. Dikkat et, benim kitaplarım hep bir solukluktur. Ayak üstü yazılmış kitaplardır desem daha doğru olur. Hem 33 Kurşun, hem Kasaplar Deresi, hem de Kelebek Kanadındaki Özgürlük, bu üç kitapta ayak üstü yazılmış kitaplar.

(...)

□ **Başka kitaplarında var, onlardan da kısaca söz etsen. Örneğin Kelebek Kanadındaki Özgürlük adlı kitap, ilk yarısından sonra yaşadığın dönemlerin kronolojisi biçiminde. Araştırmacıların işine yarayabilecek iyi bir eser.**

□ Teşekkür ediyorum. Şunu söyleyeyim sana: Kürdistan korkunç bir malzeme veriyor sana. Çünkü Kürdistan çok yoğun bir tarih yaşıyor. Ben kesinlikle ve kesinlikle onları yeterince anlattığımı sanmıyorum. Ama dediğim gibi; yani gidiyorsunuz birtakım şeyleri görüyorsunuz, o konuları kamuoyuna ulaştırma ihtiyacı hissediyorsunuz. O kadar çok şey yaşandığı bu son 87-92 sürecinde. Kürdistan'ı çok yoğun bir biçimde yaşadım. Kelebek Kanadındaki Özgürlük'te, okudun biliyorsun, özellikle Kürdistan'da yaşanan belli Kürt ilişkilerini açıklıyor, bir köyü, bir operasyonu, baskını... Yazdım yani, gazteye yaptığım haberlerden derledim. Daha geniş biçimiyle insanlarla yaptığım söyleşileri koydum. Kalıcı bir çalışma olabilmesini çok istedim, koşulları yoktu, bu günde yoktur bu koşullar.

(...)

□ **İstedğin gibi olmadı yani?**

□ Hayır yani o baskıda mümkün değildi. Bizim İkbine Doğru sürecinde, Kürdistan'da yaptığımız gazetecilik kendi koşullarında Türkiye tarihinde ilktir. Kürt gazeteciliği anlamında söylüyorum, ilktir. Çünkü Dersim'de, Ağrı'da, Zilan'da, Koçgiri'de öyle bir alternatif gazetecilik yoktur. Mümkünde değil zaten.

□ **Yeni Ülke, Kürt gazeteciliğinin profesyonel anlamda başlangıcıydı denebilir mi?**

□ İltir. Yani Kürtlerin tarihinde ilktir. Şu kaygılardan hareket ettik:

Eğer Kürtlerle ilgili enformasyonu birinci elden biz sağlayamasak, başkaları bunları ister siyasi, ister ticari amaçlarla çok daha farklı noktalara götürebilir kullanabiliyorlardı. Ve bizim emeğimiz üzerinde bir takım hesaplar dönüyordu. Biz kurumlaştık, buna ihtiyaçta vardı. Ve kaldığı Kürtlerin hayatın her alanında örgütlenmesi, kurumlaşması bir gereklilikti, hayatın dayattığı bir zorunluluktur. Ben halen de bu sürecin devam ettirilmesi, yoğunlaştırılması inancındayım.

Yeni Ülke'yi bu temelde çıkardık ve Yeni Ülke'yle biz geniş bir örgütlenme ağı başlattık. Kürdistan'daki ilişkilerimizi Yeni Ülke'ye aktardık. Ağır ağır yükselen bir tempoyla da gazetecilik yapmaya başladık. Fakat devletin bizi rahat bırakmayacağı kesindi. Tam Körfez krizine denk gelen bu süreçte, ilk saldırılarda bizim ikinci sayımızla birlikte başladı. Gaztenin ikinci sayısını çıkardığımız ilk hafta Diyarbakır büromuz yakıldı ve telefonla tehdit edildik. İkinci sayımızda biz bunlara ağır bir cevap verdik. Yani siz, bunu ne kadar yapmakta kararlıysanız, biz de işimizi yapmakta kararlıyız. Yeni Ülke üzerine düşeni bence yaptı. Eksiklikler oldu, yanlışlıklar oldu, kopuşlar yaşandı, biz oradan belli bir dönemden sonra ayrıldık.

□ **Bunlar nicel bir dönemin olağan sonuçlarıydı her halde.**

□ Yeniydik, deneyimsizlikler vardı, bakış açılarımız net değildi. Bizim halen de Kürt gazeteciliği konusunda çok net bir politikamız, çok net bir anlayışımız da yok. Bu yüzden bizde çok önemlidir: Kürt gazeteciliğinin bir masaya yatırılıp bir manifestosunu ortaya çıkarmak, bir basın konferansı yapmak çok çok önemli bir olaydır. Çünkü halen bir takım kopukluklar var ve halen bizim ulusal süreçlerimizden bağımsız olmayan bir takım yetersizliklerimiz var. Yani gazetecilik alanında yetersizliklerimiz var. Fakat şimdi, Yeni Ülke'den sonra biliyorsun Özgür Gündem başladı, Özgür Gündem'den sonra Özgür Ülke süreçleri başladı ve devlet Kürt gazeteciliğini

oturtmamak için o anlayışı zihinlerden silmek için, çok yoğun, çok alçakça bir saldırı süreci başlattı. Bunu biliyorsunuz.

(...)

□ **Senin yeni kitap çalışmaların var. Biri şiir diğeri senaryo. Yani senin bir de senarist ve şair yönün var.**

□ Ben zaten kendimi kesinlikle sınırlamıyorum. Eğer bir yeteneğim varsa başka alanlarda da denemek istiyorum. O konuda hiç bir kompleksim de yok aslında. Ben, bir Kürdistan filminin günlük yaşam açısından çok acil bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Ve böyle bir filmin senaryosunu yazabileceğime de ikna oldum, kendi kendimi ikna ettim. Çok yoğun yaşadım Kürdistan'ı. Bir Kürdistan filmi için özgür bir senaryo yazabilirdim diye düşündüm. Senaryo yazım tekniğini öğrenmeye çalıştım, senaryo yazım tekniğini çok yoğun okudum. Yazım tekniği önemliydi ama, mevzu-konu sizin kafanızda zaten vardır. Oturdum yazdım ve iddialı bir çalışmadır. Ben bu senaryonun çekimini de önüme bir hedef olarak koymuşum. Bunu çekmek için çok mücadele edeceğim, ama ne kadar başarılı olurum onu bilmem.

□ **Konusuna kısaca değinir misin?**

□ Kürdistan'daki son on yılın bir özeti'dir aslında. Bir köyde yaşanıyor; o köy aslında Kürdistan'ın bir maketidir. İşte o köyün TC devletiyle ilişkilerini anlatıyor. Şiir yine benim iddialı olduğum bir alandır. Herkes gibi ben de yazıya şiirle başladım. İlk önce şiir yazdım, ama beğenmedim yırttım attım, tekrar yazdım, tekrar beğenmedim yazdım. Fakat şiirden hiç uzak kalamadım. Şiir beni deyim yerindeyse rahatlatıyor. Yazdığım şiirleri artık başka insanlarla paylaşma gereği geldiği noktasına da kendimi ikna ettim. Ben bu şiirlerden haz alıyorum. Ama okuyacak arkadaşlar haz alırlar mı almazlar mı onu bilemeyeceğim. Fakat haz alırlar düşüncesiyle kitap haline getirdim.

YILMAZ GÜNEY ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

M. Şehmus GÜZEL

Söyleşiyi aktarmadan önce, olayın öyküsünü kısaca anlatmalıyım. 15 Ekim 1990'da Korsika'nın Bastia kentinden bayan gazeteci Daniele Maoudj telefon etti. Telefon numaramı Abidin Dino'dan almış. 18-27 Ekim 1990 arasında düzenlenecek Bastia-Akdeniz Kültürleri Film Festivali'nde, "30 Ans de Cinema Turç" "(Türk Sinemasının 30 Yılı) özel bölümünde Yılmaz Güney'in ismine ve bir tek filmine bile rastlamayınca şaşırıyor ve Abidin Dino'yu arıyor. Ve bu konudaki düşüncesini/tepkisini öğrenmek istiyor. O sıralarda "İnsan Yılmaz Güney" isimli çalışmamdan haberi olan Abidin Dino, bayan gazeteciye beni aramasını öneriyor ve telefon numaramı veriyor. Beni aramasının öyküsü budur.

Yılmaz Güney sinemasının hayranı bayan gazeteci, bu konudaki tepkimi almak istiyordu. sanra da Yılmaz Güney'e ilişkin bir söyleşi yapmayı. Zaman sınırlaması nedeniyle söyleşi için sorularını yazılı olarak faksılması üzerinde anlaştık, Ben de yanıtlarımı hemen yazılı olarak faksla kendisine gönderdim. söyleşi bayan gazetecinin çalıştığı

haftalık KYRN MAGAZİNE'de 2 Kasım 1990'da yayınlandı.

Önce, Yılmaz Güney'in filmlerine Bastia Film Şenliği'nde yer verilmesi üzerine telefonda ilettiğim tepkimi aktarmak istiyorum. Sonra yaptığımız söyleşinin Türkçe çevirisini bütün dünyaya onun tanıttığı unutulamaz sanıyorum.

Yılmaz Güney'in çok büyük bir sinemacı, bir sinema ustası olduğunu belirtmek bile gereksiz. Buyurun aldığı ödüllere bir göz atın: Yönetmen olarak. Aktör olarak. Senaryo yazarı olarak.

Şenlikte Güney filmlerinin eksikliğinin gerçek nedenlerini bilemiyorum. Ama bunun bir unutkanlık olmadığı çok açık. Bana kalırsa, bir kez daha, Türkiye basın, bilim, sanat ve aydın çevrelerinde maalesef yerleşik oto-sansür (kendi kendini denetim) biçiminin yeni bir örneğini görüyoruz.

Bu olay, 12 Eylül 1980 darbesinden bu yana adı geçen çevrelerde yaşanan bozulmanın, kendini yadsımanın, kendine yabancılaşmanın boyutlarını trajik bir biçimde ve bir kez daha gözler önüne seriyor. Üzücüdür.

"Türk sinemasının 30 Yılı" adı altında Türk Filmleri retrospektifi düzenleyicilerinin verdiği imaj beni şu saptamayı yapmaya yöneltiyor:

Bugün otoriter Türk rejimi bazılarıncı tamamen içersellenmiştir, benimsenmiştir. Düzenleyiciler belki sıradan memurlardır. O zaman, bunların devletten daha devletçi olduklarını belirtmeme lütfen izin veriniz.

KORSİKA'DA BASTIA: BASTIA'DA BİR DERGİ: KYRN MAGAZİNE

Adı geçen dergide 2 Kasım 1990'da yayınlanan söyleşiyi Daniele Maoudj benimle yaptı.

□ Türk sinema tarihi içinde Güney'in yeri nedir?

□ Yılmaz Güney sadece Türkiye'nin en büyük sinemacıların-

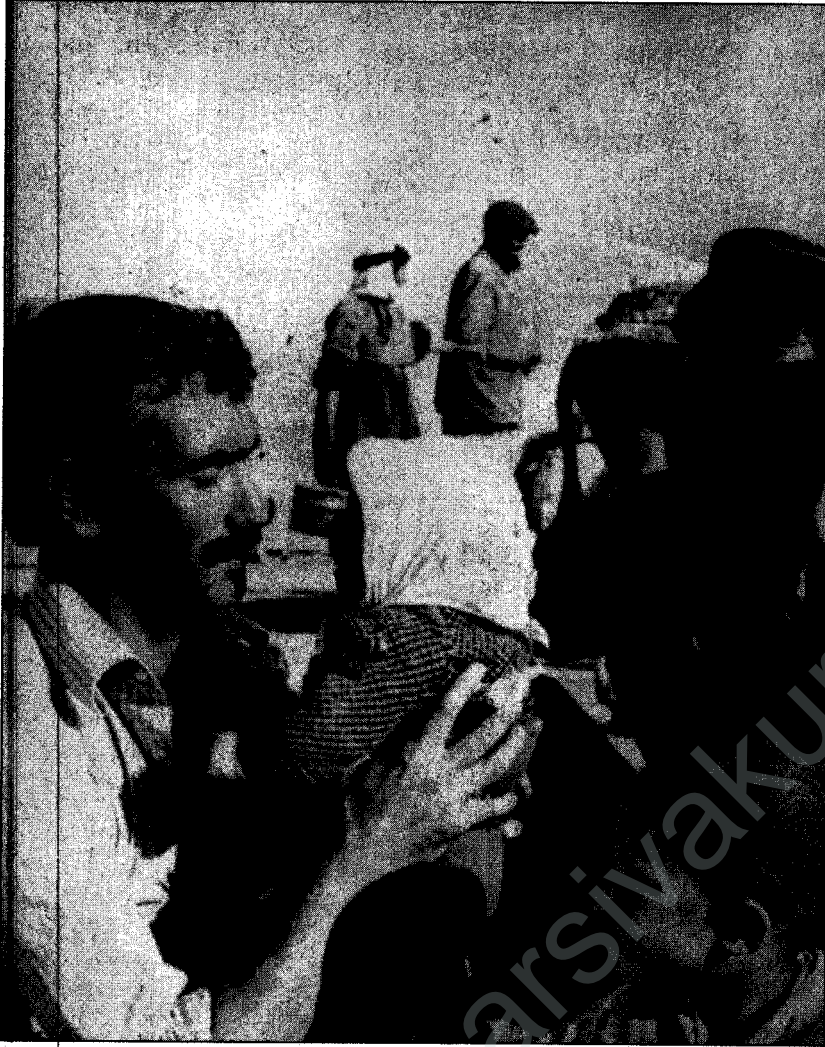
dan biri değildir. O aynı zamanda romancıdır, öykü yazarıdır ve saati gelince şairdir. Bugün Türkiye'de eksikliğini en çok duyduğumuz, Güney gibi insanlardır. Yılmaz Güney ölmemeliydi.

1 Nisan 1937'de Kürt ana-babadan doğdu. Akdeniz'e iki adım, Türkiye'nin güneyinde, Adana'da. 9 Eylül 1984'de aramızdan ayrıldı. 42 yıllık yaşamının 12'sini oniki ayrı hapisanede geçirdi. Ekim 1981'de Türk zindanlarından firar etti ve Avrupa'ya sığındı: Önce İsviçre'ye sonra Fransa'ya. Avrupalı sinemaseverler O'nu, Sürü (1978) ve Umut (1970) filmlerinden zaten tanıyorlardı.

Avrupa'ya sığınır sığınmaz, canını kurtarır kurtarmaz, hapisane hücrelerinden ve yönetmen olarak Şerif Gören'le kotardıkları Yol'un montaj ve seslendirmesini bitirdi. Bu filmin 1982'de Cannes'da "Altın Palmiye" ödülüne layık görüldüğünü ve bütün dünyaya sinemalarında gösterildiğini biliyorsunuz.

Fransa'da, 1982-83'te son filmi yönetti: Le Mur (Duvar). Bu film Türk hapisanelerinde çocukların yaşam koşullarını ve işyanlarını konu alıyor. İlk mahkumluk yıllarında (Mayıs 1961-Aralık 1962) yazdığı ilk romanı Boynu Bükük Öldüler, 1984'te Les Champs de Yureghir adıyla Fransızca yayınlandı (Lattes Yayınları). Yılmaz Güney aynı zamanda on kadar anlatı ve esere imza atmıştır.

Yılmaz çok çalıştı ve çok üretti. Önce edebi alanda. 1957'de İstanbul'a vardığında, bir çok öyküsü yayınlanmış bir gençtir. ve koltuğu altında on kadar yeni öyküsü bulunmaktadır. İstanbul'da bir başka Adanalı ile tanışır: Yaşar Kemal'le. O, Cumhuriyet gazetesindeki röportajlarıyla tanınmaktadır. Birkaç zaman sonra İnce Memed'in yayınlanmasıyla önce Türkiye'de daha sonra dünyada tanınacak ünlü romancı Ya-

şar Kemal. O da Adana çocuğudur.

Senaryolar da yazar Yaşar Kemal, Yılmaz Güney'i sinema dünyasıyla tanıştıran ve ilişkiye sokandır. Aynı zamanda Atif Yılmaz Batıbeki ile karşılaşma mevsimidir. (O da Mersin'lidir ve Adana "okulunun" sinemadaki temsilcisidir.) Güney için Batıbeki, her zaman "usta" olarak kaldı. 1984'de bile, O'na bir çırak inceliğiyle saygıda kusur etmezdi. Şu bütün Akdenizlilere özgü incelelik ve saygıyla...

Güney, Atif Yılmaz'dan çok şey öğrenerek ve Lütfi Akad, Atif Yılmaz ve Metin Erksan'dan sonra Türkiye sinemasının dört büyük ustasından biri olacaktır. Yılmaz Güney'in yapıtları/eseri, 1950-60'ların ustalarıyla günümü-

zün genç sinemacıları arasında köprüdür, Güney'i dinleyelim: "Sinemacı ustalarımın attıkları temellerden aldım kökenlerimi. Bu mirası kendime göre/kendi üslubumca biçimlendirdim. Geçerli/anamlı birşeyler yapmaya çalıştım. Yaptığımın değeri/kalitesi üzerine bizzat değerlendirme yapmam. Sinema dünyasındaki yerim konusunda da, tarihin ve seyircilerin karar vermesini isterim. Ama şunu söyleyebilirim: Bu mirasın sürdürücüsü/ izleyicisi olarak, onu genç sinemacılara aktarmaya çalışıyorum. Bu gençler içinde Zeki Ökten, Şerif Gören, Ömer Kavur, Yavuz Özkan'ı anmak isterim. Hepimiz bir bütünü oluşturuyoruz ve aynı aşk/sevgi bizi yöreklendiriyor/teşvik ediyor."

YILMAZ GÜNEY'İN ÖZGÜNLÜĞÜ

□ "Yılmaz Güney'in özgünlüğü nerededir?"

□ Güney hem aktör hem de yönetmen olarak kendine özgüdür. Aktör olarak Güney yaklaşık 110 filmde oynadı. ve bir düzine filme imza attı.

(Bu arada 1972 ve 1974'de olduğu gibi, hapsedilmesi sonucu birkaç filmi başkalarınınca bitirildi). Güney, akademik öğretim görmedi. Herşeyi bizzat öğrendi. Film çevirerek, bizzat film setlerinde çalışarak A'dan Z'ye bir filmin yaratılmasının bütün aşamalarını biliyordu. Bütün ayrıntıların. Sık sık, bir filmin aynı zamanda hem senaryo yazarı, hem yönetmeni, hem baş rol oyuncusu, hem prodüktörü, hem de dağıtımıcısıydı. Filmin her şeyiyle uğraşıyordu.

Aktör olarak atıptır, alışılmamıştır. Aktör olmak için İstanbullu, yakışıklı ve zengin olmak gereken bir Türkiye'de, O, "çirkin", fakir ve Anadolu'lydu. Mutlaka bu nedenle ilk filmlerinden itibaren seyircilerce hemen bağra basıldı, beğenildi. Filmlerinin gösterildiği salonlarda seyircileri kendilerinden geçiyorlar(dı) ve O'nunla tam anlamıyla bütünleşiyorlar(dı).

Dönemin "Jeune premier"i ("jön prömiyeri") Ayhan Işık "tanrı gibi güzel" diye adını "kral" koymuştu. Güney Fransızcaya çevrilmesi zor bir kelime oyunuyla kendine "çirkin kral" adını seçti, Milliyet'teki bir söyleşisinde, Türkiye sinemasının "çirkin kralı"ydı ve öyle kaldı. Türkiye'ye gidince, yirmi yaşlarındaki bir gence sorunuz, size ayneff böyle anlatacaktır.

İlk filmleri kalitelidir ve senaryoları çok iyi senaristlerce yazılmıştır. 1960'ların başında, bir kendinden geçme içinde ticari melodramlar çevirmeye koyulur. Beş yıl gibi kısa bir dönemde

60'dan fazla bu tür film çevirdi. Ve böylece Türkiye'nin en tanınmış aktörü oldu. Her filmi 6 ile 8 milyon arasında insanca seyredildi.

Bütün yaşamı boyunca, bu ticari filmleri tanınmak ve toplumsal içerikli filmlerini çevirebilmek için para kazanmak amacıyla gerçekleştirildiğini söyledi. Nitekim 1968'de Seyyit Han ile bu amaca yönelik ilk adımını attı. Bu filmde Kürtler arasındaki görücü usulüyle evlilik ve doğurduğu dertleri anlatıyor. Bu film, aynı zamanda, O'nun, o güne kadar kendisini küçümseyen İstanbullu aydın çevreyle ilişkiye geçmesine yol açtı. Sonra 1970'de Umut geldi. Ve bu filmle haklı bir ün kazandı. Güney herkes tarafından alkışlandı. Umut, "kendisini ve ailesini açıklanmayacak kadar para kazanmasını sağlayan, bir deri bir kemik bir at ve bir fayton sahibi şu yoksul arabacımın" öyküsüdür.

Elia Kazan, filmi Paris'te görür görmez, filme vurulur, film üzerine övücü yazılar kaleme alır: Şiirsel, ender ve tamamen otantik bir film. "1982'de Türkiye'yi gezen Kazan, Güney'i hapis-hanede ziyaret edecektir. 1982'de ise Güney'i son filminin çekimi sırasında Paris'te yeniden bulacaktır.

□ Kürt kimliği yapıtlarında nasıl bir rol oynadı?

□ Resmi ideolojinin, dolayısıyla kamuoyunun önemli bir bölümünün sol aydın takımı da içinde, Kürt halkının varlığını yadsıdığı bir ülkede, Güney, her zaman kendi Kürt kimliğini savundu. ve Kürtler'in siyasi ve kültürel haklarının sürekli savunucusu oldu. Bunu anlamak ve görebilmek için siyasi yazılarını okumak gerek. Unutmayalım ki, Güney, 70'lerin başından itibaren özellikle 1974'den sonra, siyasi bir lider rolü oynadı. Devrimci büyük bir siyasi hareket yaratma olanağını hiçbir zaman bulamadan, hapis-hanede yazdığı (çünkü Mayıs

1974'de özgürlüğüne kavuşmasından üçbuçuk ay sonra yeniden tutuklandı ve 18 yıl hapis cezasıyla yeniden mahkum edildi.) ve değişik dergilerde veya küçük yergi kitapları biçiminde yayınladığı yazılarla, Güney genç Türk ve Kürt devrimcilerini sınırlı da olsa etkilemeyi bildi.

Güney, hiçbir zaman bir Kürt milliyetçisi olmadan, Kürt halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesi hakkını savundu ve bunu sadece Türkiye Kürtleri için değil, İran, Irak ve Suriye Kürtleri için de istedi.

Sürü ve Yol filmleriyle Kürtler'in konumunu, yazgısını bütün dünyaya tanıttı. Aslında daha ilk filmlerinden itibaren Kürtlerin sorunlarına parmak basmaya başlamıştı. Senaryosunu yazdığı filmlere gelince, bunlarda şurada veya burada bir renk/Kürt rengi, idare ve özellikle nüfus daireleri tarafından yasaklanan iki veya üç Kürt ismi bulabiliriz. Bu size az gibi görünebilir. Ama 60'lar Türkiye'sinde insanların "ben Kürdüm" demekten korktukları bir Türkiye'de bu çok anlamlıydı.

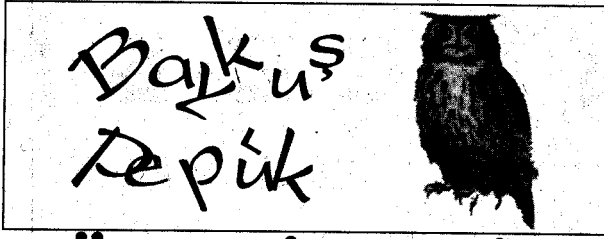
Güney, bütün halkları, ezilen bütün ulusları savunuyordu. şu veya bu halkın kurtuluşu için her zaman mücadeleye koşardı. Her zaman onların yanındaydı. Filistinliler'den, Güney Amerika'nın az tanınan halklarına kadar. Güney'de dikkat çeken nokta da işte zaten buradadır: Yılmaz, inanmış enternasyonalist bir militandı. Araplar, Ermeniler, Kürtler, Türkler ve diğerleri arasında, bütün uluslar ve bütün halklar arasında gerçek bir dostluğa içtenlikle inanıyordu. Ezilen ulusların dayanılmaz zor durumlarını çok iyi biliyordu ve her yerde varolan, merkezileştirici, zorla birleştirici devlet-ulusların soluk alınmaz sınırlarının aşılması için mücadele ediyordu.

□ Bugünkü Türkiye'de Güney sineması izlenebiliyor mu?

□ Aralık 1982'de Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Güney'i yurttaşlıktan çıkardı. Dönemin Sıkıyönetim Komutanlığı'nın özel bir emriyle/kararnamesiyle, bütün filmleri, bütün kitapları, bütün posterleri ve hatta kartpostal biçimindeki fotoları bile yasaklandı. Sıkıyönetim birkaç yıl önce kaldırıldı. Yasal olarak, Sıkıyönetimle birlikte aldığı, uyguladığı bütün emirlerin de kalkması gerekiyor. Ama sadece yasal olarak. Bu şu anlama geliyor: Bugün Güney filmleri' üzerinde hiçbir yasal engel bulunmuyor. Fakat bu yetmiyor: Ayrıca cesur film dağıtıcılarına ve cesur salon sahiplerine ihtiyaç var. Bugün bunlar eksik. Ama yapılacak/yapılması gereken daha çok şey/iş var.

Sivil bir hükümetin ve sivil bir cumhurbaşkanının işbaşında olması bizi yanıltmamalı: Türkiye'de demokrasi ve başta varlıkları hala inkar edilen Kürtler ile binlerce siyasi mahkum olmak üzere demokratik hakların tanınması maalesef bir düş olarak kalmaya devam ediyor. Bugün, sanat dünyası, medyalar, üniversite... üç merkezden baskısı altındır: Devlet, İslamcılar (yani İslam'ı sadece siyasi hedefleri için kullananlar), ve mafyalaşan faşistler. Kısa süre önce bir profesörün (Muammer Aksoy), bir gazetecinin (Çetin Emeç ve 2000'e Doğru köşe yazarı Turan Dursun'un öldürülmeleri ve nihayet en son Bayan Bahriye Üçok'un (eski öğretim üyesi ve SHP yöneticisi) katli, görüntüye rağmen, Türkiye'nin bölgenin en otoriter devletlerinden biri olduğunu gözler önüne seriyor. Bu bağlamda, ülkelerini akıl almaz yollardan terkederek ve Almanya'ya ya da Fransa'ya siyasi mültecilik için sığınan gençlerin sayısına bakmak yeter.

Y.K.'nun notu: Bu yazı, Güney Yayınları tarafından yazarın yakında yayınlanacak olan "Özgür Yılmaz Güney" adlı kitap çalışmasından alınıp, Y. Güney'in 11. ölüm yıldönümü vesilesiyle yayımlandı.

GÜLELİM Mİ? AĞLAYALIM MI?

Safak ALTUN

DEMOKRASİ VE MÜMTAZ SOYSAL

Demokrasiye sormuşlar; "Sen bizim Türkiye'ye niçin gelmiyorsun?", "Ben sizin oraya gelsem ne olacak, kaçıp kurtulacak bir delik arıyorum. Beni çarşaf, gömlek ya da bir kılıf gibi kullanıyorsunuz. Adıma nice haltlar, ve düzenler çeviriyorsunuz. Doğurgan doğunun doğurup, büyüttüğünü, batırgan batı ile bir olup batırıyorsunuz. Onca genci katlediyor, köyler kasabalar yakıp, yıkıyor, haklı, devrimci, ilerici, yurtseverleri ya imha ediyor ya da zindanlarda çürütüyorsunuz, bir de bu kadar rezaleti üstünüze çarşaf gibi geçirdiğiniz benim adımla yapmaya yelteniyorsunuz. Yok, ben Mümtaz Soysal gibi maskeli bela değilim, bir daha da bana böyle sorular sormayın."

ÇİLLERE BİR SORU

"Ya yeneceğiz, ya yeneceğiz"

Çiller halka şu mesajı veriyordu; "Yarımdan itibaren işçiler daha fazla çalışacak." Ahali susmuş dinliyor. "Yarımdan itibaren ücretler bir yıl dondurulacak." Ahali yine susmuş dinliyor. Çiller konuşmasına devam eder, "Yarın 5 Nisan kararlarının başarıya ulaşması için ve nüfus planlaması nedeniyle, Türkiye nüfusunun yarısı asılacak." Bir tek kişi soruyor, "Acaba yeteri kadar sehpa ve urgan hazır mıdır, bir eksiklik olmasın sayın başbakanım!"

TÜRKEŞİ KIZDIRAN SORU

İkinci koalisyon hükümetinin gizli ortağı Türkeş, "Bir Türk dünyaya bedeldir" diyordu.

Vatandaşın biri Türkeş'e sordu "Bir Türk dünyaya bedel de, bugünlerde bir Amerikan Doları kaç liraya bedel?"

KÜRDE KÜRT DEMEK

Gülhane-i hattü-hümayın'daki kararlardan bir tanesi de, "Gavura, gavur demek yasaktır" demektymiş. Kürt kelimesinden çok korkan ırkçı milletvekillerinin bir kısmı meclise yeni bir önerge sunmuş; "Kürde, kürt demek yasaktır".

VATANDAŞ VE TURİST

Vatandaş, turiste anlatıyordu: "Görüyor musunuz, burda para insanın kaderini sizdeki kadar belirleyemez."

"Evet, evet sizde para insanın kaderini bizdeki kadar belirleyemiyor, bilakis gizli polis, kontra-gerilla ve DMG belirliyor."

DİN SÖMÜRGENLERİ

Dini politik çıkar için kullanan partinin kongresi vardır. Hacılar, hocalar, orta çağın son artıkları ateşli ateşli konuşmaktadır. Yoldan geçen tilki: "Yahu, bunlar ne konuşurlar böyle" der içeri girer. Abuk, sapık konuşmacıları görünce, hemen ordan çıkar. Biraz sonra yoldan bir inek geçer. O da merak eder salondan içeri girer: "Yahu, bu adamlar benden de inekmiş" der o da çıkar hemencecik dışarıya.

Bir eşek kulaklarını diker, merakla girer içeriye ve akşam geç saatlere kadar salonda kalır.

"Niçin bu kadar içerde kaldın?" diye tilki ve inek eşeğe sorarlar. Eşek kulaklarını onurla havaya kaldırır: "İçerde aynı kafada birçoklarıyla tanıştım." der.

BURJUVA GAZETELERİ

Burjuva gazetelerinde üç kategoride haber yayınlanır; doğru, belki doğru ve doğru olmayan.

Birinci kategoriye gazetenin başlığı girer.

İkinci kategoriye yıldız falı girer.

Üçüncü kategoriye ise haberlerin hepsi girer.

ÖVÜNÇ KAYNAĞI

İsveçli gazeteciye sormuşlar: "Siz neyinle övünürsünüz?"

"Elbette, Nobel ödüllerimizle."

Güney Afrikalı gazeteciye sorarlar: "Siz neyinle övünürsünüz?"

"Mandela ile"

Bir Türk gazeteciye sormuşlar: "Siz neyinle övünürsünüz?"

"Bir haftada 89 Kürt gerilla ölü ele geçirildi haberini baş haber yapan mehmetçik Türk basınımızla."

NE BİR KAYIP NE DE BİR ZARAR

Öğretmen sordu: "Bana yas halini açıklar bir örnek verin çocuklar."

Bir öğrenci ayağa kalktı: "Öğretmenim, yas hali eğer çantamı kaybedersem."

"Hayır" der öğretmen, "bu bir kayıptır."

İkinci öğrenci parmak kaldırır: "Maç oynarken top pencereye çarpar ve cam kırılırsa."

"Hayır" der öğretmen, "bu da bir zarardır."

Üçüncü öğrenci söz alır: "Kenan Evren ölürse."

"Doğru" der öğretmen, "çünkü bu ne bir kayıp ne de bir zarardır!..."

B İ L M E C E

ANLIYORUM SENİ

Hüzünlü durup da
Bakma öyle uzaklara
Sevdadır, yoksulluktur, ayrılıktır
Olduğun yerde yanıt vardır
Kafandaki sorulara.

Uzaklarda arama
Sen kendi sevgini
"Yüreğine sor önce
Bilmek istiyorsan eğer
Onun seni sevdiğini".

Uzaklarda arama
Yoksulluğun nedenini
Ülkedeki korkuluklar
Tilki kurnazlığıyla
Ağızından alırlar ekmeğini.

Uzaklarda arama
Ayrılığın nedenini
Ekmeğini çalanlar
Gözüne baka baka
"Vatan, millet, Sakarya..."
Alırlar toprağını, sevdiğini.

Sakin umut arama
Köşe dönmelerde, iş bitiricilikte
Yalan arabeslerde yitirme kendini
İnsan ve özgürlük
"sevgisi ancak
Çözer
Bu ağır yaşam bilmecesini"

Metin Buz

Frankfurt, 13.7.89-09.01.95

Algüvercin

Ben gecenin sevgi zülfünde
denizden gelen ilk bir esinti
Ben yüreğimde düğümlenen
dünmeyen acı
Ben gelmeyeceğini bildiğim
bilmeyen beklenti
Ben halaylarla çöşen
Mevluluğun / Umudum
Harıktan / Sevdam
Ben de demet çiçek
Ben Algüvercinimsin.

Mart 1995 / Ali Akın

Anlıyorum seni
Tohma suyu gibi sulu gözlüm
Van gölü dudaklım
Ağrı dağı gibi soğuk benizlim
Fırat Dicle gibi uzun bacaklım
Kafası dik Nemrut dağım
Gavur dağı gibi serpilmişsin
Memelerin süt dolmuş
Cudiyi gabarı emziren yarım
Hoyratsın Harran ovası gibi
yedi verensin bağrın açık
Kadrini bilirsin korursun
Kurda çakala karşı
Üstünde baykuşlar öter
Yılan ve çıyan sokar seni
Güzelim sendeki sabır
Ferhat ile şirinden de öte
Mutlak bekliyorsun beni.

A. Doğu Şubat 94

UYANIN
ÇOCUKLAR

Sabah, uyanır çocuklar
Pencereyi açarlar,
Ve günü boyarlar,
Gözlerinin rengine
Güneşe koşarlar...

Sabah, uyanır çocuklar
Uçurtma uçururlar,
Mavi göğün içine
Sıcacık sevgilerle
Zamanı unuturlar...

Gözlerim çocuk,
Ellerim çocuk,
Yüreğim çocuk,
Çocuk olurum sabahları
Uyanın çocuklar...

Bülent Özcan
Mart 95 / Gaziantep

Halkım dünya halkı

Kuşunlarımızla ölürüm ben
Yanar kül olur göz nurum
Ormanlarım, ekinlerim
Kül olur kemiklerim
Yaşar bu dava

Yaşıyor türkülerimizde
Demirci Kawa
Derisi soyulan Nesimi
Sazı darağacında dillenen
Pir Sultan

Öldürdünüz at sırtında
Ana karnında çocuklarımı
Yele verdiniz yanık küllerini
Top eylediniz Hüseyin'in başını
Aktı göz yaşları Şeyh Bedreddin'in

Filistin askısına asın beni
Aksın toprağa kanım
Kanımla sulansın karanfiller
Kokusu dağlara salsın
Alır o kokuyu gül yanaklı çocuklar
Basarlar ellerini yere
Kol kola girerler kardeşçesine
Ve yürürler güne

Ben ölürüm bombalarınızla
Şirnak'ta, Dersim'de
Zaho'da havalanır külüm
İstanbul Gazipaşa'da akar kanım
Kuşlar ve ormanlar yanar benimle
Ama halkım dünya halkıdır
Külüm barış ve özgürlük tohumu
Rüzgar saçtı yedi kıtaya

Ben çağın ağulu bombalarıyla
ölürüm
Ayaklanmış çocuklar
Türkü söylüyor Fırat boylarında
Eşlik ediyor Ege'nin iki yakası
Sakarya Çayı anlatıyor gelecek
baharı

Çocuklar çocuklar mezarımın
başında
Nazım'la Ahmet Arif'e sofa
kurmuşlar
Can Yücel'den destur alıyorlar
Yanaklarında güller açarken
yeniden dünyanın

Molla Demirel / Mart 1995

Bir Tarihi Dayanışma Örneği

Yazı Kurulu'nun notu:

Aşağıda Amasya Hapishanesi'nde bir yatkıver kadın He yapmış yazışmaları yayımlıyoruz. Bu yazışmaları tarihi bir belge olarak değerlendiriyoruz. Bundan 5 yıl önce yurtdışında bir devrimci kadın grubu ile tutuklu kadınların örnek bir dayanışmasını sergileme açısından, böyle bir belgenin yayımlanması gerektiğini duyduk. Bu doğrultuda geçmişte önemli dayanışma örnekleri sergileyen bir dizi kadın grupları olmuştur kuşkusuz. Bu örnek davranışlar bugünde sürdürülmelidir. Tutuklu kadın ve erkek devrimcilerle her türlü dayanışmada bulunma, onlarla yazışma bugünde devam etmelidir. Okuyucu bu bilinçle mektupları okumalı, çağrımıza destek olmalıdır. Haydi dayanışmaya!

Eda GÜNEŞ

Değerli arkadaş,

Mektubumuza başlamadan önce kısaca kendimizi tanımak istiyoruz. Biz yurtdışında bir yandan üretime katılıp çalışan, bir yandan da devrimci çalışmalar yürüten bir kadın grubuyuz.

Bu çalışmaların bir parçası olarak, yurt içinde devrimci çalışmalar yürütürken içeriye düşmüş siz değerli kadın arkadaşlarla maddi-manevi her konuda dayanışmada bulunmak ve karşılıklı bilgi ve fikir alışverişinde bulunmak istiyoruz. Bunu, devrimci sorumluluğun bir gereği olarak kavriyoruz. Bu amaç ile sizin adresinizi aldık ve bundan sonra düzenli olarak mektuplaşmaya çalışacağız.

Doğaldır ki bizlerde sizi henüz tanımıyoruz. Ancak, mektuplaşmalar ile birbirimizi karşılıklı olarak tanımaya çalışacağız. İlk mektubunuzda kendinizi bize kısacada olsa tanıtırsanız seviniriz.

Bundan böyle bize, her konuda yazabilirsiniz, her isteğini belirtebilirsiniz. (Kitap, kırtasiye eşyaları, giyecek, kozmetik vs) Elimizden geldiği kadar sizlere yardımcı olmaya çalışacağız. Hepinize dostça selamlar, çalışmalarınızda başarılar ve bol şanslar dileğiyle.

13.12.90

Değerli Arkadaşlar

Dayanışma duygularınızı ifade eden yazınızı almak bizleri sevindirdi. Yanı sıra bu ilk tanışmada sizlere neler yazabileceğim konusunda zorluk çektiğimi de belirtmek gerekir. Kuşkusuz ki devrimci düşüncelere sahip olmak birçok konuda ortak paydalarımızın olduğunu gösterir. Yine de ilkler biraz zor yazılıyor ve kısır kalıyor.

91 yıla Zonguldak maden işçilerinin gorkemli ve kararlı direnişiyile girmek, Türk halkı açısından sevindirici ve biz Kürdistan devrimcileri bunu büyük bir coşkuyla karşılıyor, sevincini yaşıyoruz. Her ne kadar ekonomik-demokratik taleplerle çıkış yapılmış olsa da T. sol hareketlerine de bir uyarı niteliği taşıdığına inanıyorum. İşçi sınıfının böyle bir kabarış önderliksiz yaşaması doğaldır ki, acı veriyor. Ancak biz yine de Türk işçi sınıfına ve halkına olan inancımızı koruyor ve gerçek önderlerin bizzat mücadele içerisinde ortaya çıkacağını inanıyoruz.

3 Ocak'ta da dayanışma duygularımızı açık grevle ifade etmek. Enternasyonalist anlayışımız bize bunu emrediyor. Bizim gerçekliğimiz bu iken, ülkemiz topraklarında yükselen yeniden dirilişimiz ve bu dirilişe karşı sürdürülen katliamlara varan- polikolara kendilerine devrimciyiz diyen örgüt ve çevrelerin sessiz ve suskun kalması da acı veriyor elbette. Bayrak göstermek (İ) için ülkemize "dave edelim" çevik kuvvetle sömürgeci-emperyalist güçlerin ülkemiz üzerinde, yeni planlarını hayata geçirmenin fırsatını kollarken, tek ses çıkmıyor. Bunu iyi görmek, değerlendirmek gerekiyor.

En iyisi siyasi konulara ilk mektupta fazla girmeyeyim. Sizin eğilimini de bilmek isterim. Yine istediğiniz üzerine kendimi kısaca tanıyayım.

Siverik-Urfalıyım. Orda büyüdüm. Liseyi - Kız Meslek Enstitüsü'nde okudum. 79 mezunuyum. O yıllarda devrimci düşüncelerle tanıştım. 81 yılı başında "ıceş" düştüm. 20 yıl ceza aldım. Duruşmada yaptığım siyasi savunmadan dolayı ayrıca 8 yıl aldım. O günden bu yana tutukluym. Savunma cezam kesinleşti infaz edildi. Asil davam halen yargılayda bu ayın 24 ünde karar duruşmamız var. Tahliye olma durumum olmakla birlikte ümitli değilim. 14 ay sonra tahliye olmanı kesin. Cezalar biliyor. Mahpusluğumun 8 yılını Diyarbakır'da, 2 yılını da burda geçirmiş bulunmaktayım.

Burası karma bir cezaevi, ama özel statüde adli, sağ ve sol siyasieler bulunuyor. 70 civarında sol siyasi var. Bayan olarak iki kişiyiz.

Bu kadar tanıma yeterli olur mu bilmiyorum. Sorularınız olursa yanlıyorum.

Yolladığınız parayı aldım. Teşekkür ederim. İsteklerinizi soruyorsunuz. Özel bir istekte bulunmak istemiyorum. Belirttiğiniz konularda ihtiyaç kuşkusuz ki var. Yardımlarınız olursa geri çevirmeyiz.

Birbirken ben ve arkadaşlarım, dostluk selamlarımızı iletiyor. uğraşlarımızda başarı ve etkinlikler diliyoruz.

13.12.90

Değerli arkadaş, Eylem 91 tarihli mektubunu bildirdi. Darüşmanın okuduğunu yazıyor ve bu süreçte zamanında katkıya olmanı cander istiyoruz. Maden işçilerinin ekonomik-demokratik talepleriyle goller çıkması Türkiye Kürt halkı açısından da gerçekten önemli bir başarıdır. İşçi sınıfının devrimin öncü gücü olduğu tezini bir kez daha doğruladı. Yurt dışında da Zonguldak maden işçilerini biz devrimcilerde yürüyüşlerle, mitinglerle, bildiri ve dayanışma geceleriyle destekledik. İşçi sınıfının bu hareketinin kendiliğinden geliştiği ve önderliksiz olduğu görüşünüze tamamen katılıyoruz. Bütün dünyada olduğu gibi bizde de proletaryaya sosyalist bilinç dışardan verilecektir. Kanımızca şimdi bu süreç yaşanıyor ve işçi sınıfı mücadele içerisinde kendi doğal öncülerini de yaratıyor. Bu öncüler ve dışardaki bilinci taşıyan bir sınıf partisi mutlaka yaratılacaktır. Buna bizimde inancımız sonsuzdur.

Biz idus temelinde örgütlenmekten daha seçtiğimiz. Saldırılar, gülenmenin proletarya devrim için örgütlenmenin bir gereği değil, ancak ruhsal ikaz ve hareketlenmenin bir sonucu olarak hizmet eden bir araçtır. Bir müttefik güç olarak değerlendiriyoruz. Bu nedenle hareketinizi dost ve müttefik bir güç olarak değerlendiriyor, mücadeleyi çeşitli araçlarla enternasyonalist bir şekilde destekliyoruz. Kürt ulusunu ve KUK mücadelesi veren sizleri katliamlar ve saldırılar karşısında bütün gücümüzle savunuyoruz. Sizleri Türkiye devrim cephesinin bir parçası olarak görüyoruz.

Şu anda gündemde olan Körfez Savaşı sorununa gelince, bu savaş emperyalist gerici hak-sız bir savaştır. Bu savaşta devrimcilerin görevi savaşı iç savaşa çevirmek, haklı savaşların propagandasını yapmaktır. Bu savaşla emperyalistler bölgeyi tamamen denetim altına alıp, Kürt, Filistin, ve Arap halkları-

nin mücadelesini etkileyecek getirmek istemekteyiz. Bu savaşta taraf tutulmaz savaş karşı devrimci savaşı bükseklikle bağımız ulumun gizli melodidir. Burada bir de bu savaşın kazanması istenilen mitinglerle yürüyüşlerle toplantılarla tümümüz oranında katılıyoruz. Değerli arkadaş mektubunuzu diğer bayan arkadaşla birlikte okursanız seviniriz. Onunla da tanışıp mektuplaşmak istiyoruz. Bizim gönderdiğimiz mektuplar hakkında o arkadaşta bize bir tanışma mektubu yazarsa çok memnun oluruz. Size göndermek istediğimiz parayı banka yolu ile göndermek istiyoruz. Böyle bir imkan olup olmadığını yazarsanız iyi olur. Şimdi size yeniden bir miktar para ve bir paket zarf, 1 paket kağıt, 5 adet kalem, 5 kitap, 3 Güney, 1 adet nivea krem posta ile gönderiyoruz.

Bütün arkadaşlarınıza ve size dostça selamlar ve başarılar...

28.1.91

Değerli Dostlar

28.1.91 tarihli mektubunuzu aldım. Sizlerle böyle dostluk temelinde sıcak bir diyalog kurduğumuz için memnunuz. Dostluğumuzun gerçek temeller üzerinde gücüne rek gelişmesi dileğini belirtmek isterim.

Türkiye ve Kürdistan'daki gelişmeleri yakından takip ediyorsunuzdur. Dışımızda gelişen sömürgeci-emperyalist savaşın ülkelerimiz üzerindeki etkileri de küçümsenmeyecek boyutlardadır.

Siyasi iktidar, her manevrayla işçi sınıfının başına balyoz, Kürt halkının ağzına da bir parmak balı calmayı uygun gördü. Savaş hali ortamında bir yandan demokratik hakların (grev, örgütlenme özgürlüğü vs.) ortadan kaldırılması, diğer yandan parolamız öncülüğünde yükselen Kürt muhalefati pasifize etmek için dil serbesliğinin tanınması ve bize af çıkarma gibi düşüncelerin ortaya atılması, vardığımız siyasal aşamayı gösteriyor. Dolayısıyla Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin günümüzdeki önemi, özellikle de Türkiye devrimini ve Ortadoğu ya da İslam ülkelerini ortadan kaldırmanın yolu olarak, sağ-teslimiyetçi bir çözüme yönelmeleri anlamıdır. Bu, başta ABD ve diğer emperyalist güçlerin TC'ye dayandıkları bir çözümdür. Ve bunun yolu açılmıştır. Kuskusuz bir gelişmedir. Çözümün tutulmayacağı ise tartışma götürür. Bunun belirleyenin bizim olduğumuz da aşkır.

Şimdi gelişmeleri ilgilyle izliyor, sonuçlar çıkarmaya

çalışıyoruz.

Sevgili arkadaşlar,

Mektubunuzu siz belirtmeden önce de yanımızdaki arkadaşlara okudum. İsteminiz üzerine kendisi de size yazacak.

Gönderdiğiniz para ve eşyaları henüz almadık. Önümüzdeki hafta içinde gelir herhalde. Ayrıca parayı bundan böyle banka yoluyla da yollayabilirsiniz. Bu imkan var. Yolladığınız herşey için teşekkür ediyoruz.

Tahliye olmama ilişkin iden dileklerinize de teşekkürler. Ve tahliye oldum. Ancak hala içerdem size yazıyorum. Açlık grevi yaptığımız ve disiplin cezası aldığımız için, salıverilmedim. Disiplin cezasından itibaren altı ay doldurmadım gerekiyormuş. On yıl sonra tahliye edildim ama disiplin cezası engeli çıkarıldı. İki ay sonra salıverileceğim. Bu süre içinde de yazışabiliriz. Ben çıkıktan sonra erkek arkadaşlarımızla yazışmak isterseniz eğer 1-2 isim vereyim. Ahmet öğretmen, Sait Korkmaz, Kemal Coşkun Öze, Tip Cezaevi yazarsanız yeterlidir.

Burada bilirken, sevgi ve dostluk duygularıyla selamlarını taşıyor, ortak mücadele ruhunun güzelliğiyle sizleri kucaklayıp öpüyorum.

İstihbaratın da sevgi ve selamları var.

Arkadaşlarımdan da dost sıcaklığında selamlar. Üç-rosanızda basın dileklerimizle.

Esenkolim

Cahide 11.2.91

Değerli arkadaş,
11.2.91 tarihli mektubunu aldık. Bizim için bir bayram sevinci oldu desek herhalde yeridir. Çünkü tahliye olmanı ne kadar çok istediysen de bırakmazsın diye içimizde bir hüznü vardı. Fakat şimdi gerçekten çok sevindik.

Emperyalistler bu gerici hak-sız savaşta onbinlerce suçsuz çocuğun, kadının kısacası ezilen sömürülen halkın kanına girdi. Nihayet ABD amacına ulaştı, bölgeye yerleşme fırsatını buldu. Emperyalistler bugün Irak'ta Saddam sonrası yeni yönetim arayışları içine girmişlerdir. Sadece onlar değil gerici, dinci fundamentalistlerde böyle bir arayışı kendi lehlerine çevirmek için çabalyorlar. Bu sadece Irak için değil, bütün bölge halkları için böyledir.

Bugün Türkiye ve Kürdistan'da din ve mezhep temelinde örgütlenmeler had safhaya varmıştır. Emperyalistler bu gibi araçlardan sonuna kadar yararlanıyorlar. Ancak ne yazık ki bir kısım "sol" örgütlerde bunlardan yararlanma adına idealist din propagandası yapma derecesine düşüyorlar. Bazılarının Aleviliğin propagandasını yapması, partinizinde İslam dininin "ilericiliği"nin propagandasını yapması gibi. Bu durum halkı yendi-afyonlayıp uyuşturmaya götürür.

Bizler Türkiye'de olup bitenleri gazete ve radyolardan izlemeye çalışıyoruz. Son gelişmeler, eski Osmanlı İmparatorluğu dönemini anımsatıyor. Diğer yandan Şırnak'daki vahşet ve katliam (senin bahsettiğin) ağıza çalınan bir parmak balın ödülüdür.

Batman-Şırnak-Cizre olayları KUK hareketi mücadelesinde yeni bir dönemin başlangıcıdır. Bu başlangıç hareketin kitleleşmesi, Kürdistan halkının kendi

davasına sarılma hareketidir. Ancak bu gelişme istenen bir düzeyde olmadı. Ve mücadele halen esas olarak PKK ile devlet güçleri arasında yürümektedir. Bu durum KUK hareketinin en önemli zaaflarından bir tanesidir.

Türkiye'deki işçi sınıfı hareketiyle, Kürdistan'daki UK hareketi ne yazık ki halen ayrı ayrı yollarda yürümektedir. Türkiye devrimci hareketi ve işçi sınıfı hareketinde UK hareketine karşı ilgisizliği daha doğrusu sosyal şöven duyguların atılmayı, KUK hareketinde ise batıda gelişen sosyal kurtuluş hareketlerine kaygısız davranma veya milliyetçi ön yargılarla yaklaşma bu tehlikeyi yaratmaktadır. Demek ki görev bütün sorunlara enter-nasyonalist bir ruhla yaklaşmaktan geçer. UK hareketleri proletarya hareketlerinin bir parçası olarak kavrandığı ölçüde ulusal ve sosyal kurtuluş mücadeleleri başarıya ulaşmış olacaktır. Bu güveni vermesi gereken esas güçlerde ezen ulusun proleteryası ve onun öncüleri olacaktır.

Burada, şu günlerde 8 Mart Proleter Kadınlar Günü'nün şanına uygun bir şekilde kutlanma-sı için çalışmalar yürütülüyor.

Eylem birlikleri yapıldı, altı örgüt anlaştı. Yazılamanın, pullamanın, afişlemenin, propagandanın en yoğun olduğu dönemlerden birisini yaşıyoruz.

Değerli arkadaş, mektubunda bazı erkek arkadaşların isimlerini yazılabilmemiz için vermişsin teşekkür ederiz. Zaman ölçüsünde ve elimizden geldiği kadar o arkadaşlara yazarız. Fakat bizim ilk planda tutuklu kadınlarla maddi ve manevi yönden dayanışmada bulunma isteğimiz var. Bu şu anlama gelmemeli, erkeklere yazmayız. Bilakis biz erkek kardeşlerimizle birlikte mücadeleden yanayız, çünkü kadın ve erkek proleterler birlikte örgütlenip mücadelede birlikte olmadıktan sonra devrimin başarıya ulaşması hayaldir.

Esmehan arkadaşın bize mektup yazacağını belirtmiştin henüz mektubunu alamadık. Eğer o da yazarsa seviniriz. Soyadını öğrenirsek sen tahliye olduktan sonra da mektup yazarız. Ancak sen istersen tahliye olduktan sonra da seninle mektuplaşmaya devam edebiliriz.

Esmehan arkadaşına sana ve diğer tüm devrimci arkadaşlara bol sevgi ve selamlar...

6.3.91

Değerli arkadaş,

6.3.91 tarihli mektubunu aldım, teşekkürler.

Kimi taktik faaliyetlerimizi yanlış yorumlara vararak eleştirmişsiniz. Şimdi bunda uzun yarı verecek durumda değilim. Eleştirilerinizi anlayışla karşılıyorum. Ancak siz de henüz bitmeyen sürece çabuk yorumlar getirdiğinizi göreyek yanlışlığınızı anlayacaksınız. Düşmanın elinden anti-propaganda silahını alıp bunu sınıfsal ve ulusal mücadelesine kanalize etmek, onu ideolojik olarak benimsemek ya da stratejik önem atfetmek değildir. Anlaşılmayan yan budur.

Esmehan henüz size yazmamış. Öyle görünüyor ki ben gitmeden de yazmayacak. Onun da selamlarını iletirim.

Yolladığınız kolyi de hala almadık. Sardurdük, "gelmedi" diyorlar. Öyle sanıyoruz ki kalinizde kitap bulunması, gümrükte takılmasına neden olmuş olabilir. En iyisi siz oradan soruşturma kaybolmasın. Olmazsa geri alırsınız.

Tahliyeden sonra fırsat bulursam size yazmaya devam edebilirim.

Dostluk selam ve sevgilerimle içtenlikle kucaklar, öperim.

Gabide / 15 Mart 91

Baş kaldırırsın
Biri halkım
Biri belasına
Biri bağımsız

NEWROZ PİROZBE !

Bütün vahşetiyle Asur despotizmini arıtmayan sövenizmin, Irkçılığın, düşman cılığın...ve her türlü soysuzlaşmanın kaynağı, insanlığın başbelası Emperyalizme, Sömürgeciliğe, Syonizme ve her türlü gericiliğe karşı ortak mücadele etme Kardeşlik ve dayanışma günü olan NEWROZ Halkımızın geleceğini yoketmek istiyen zulüm kaalesinde MAZLUM'un karanlık hücre resini Üç kibrit çöpüyle aydınlatırken bugün sadece Dağlarımızın doruklarında değil, Halkımızı kucaklayarak Serhıldan la Bağımsızlık ve Özgürlüğü müjdeliyor Bunun derin coşku ve sevinci için NEWROZ PİROZBE diyor, Yaşamınızda Başarılar Diliyoruz.....

Cahide ŞENER, Saif KORKMAZ, Yaşar AL NUR, Ahmet ÖĞRETMEN, Mustafa ÇEPİK, Enver ŞİMŞEKSOY, Halil ÇELİKASLAN, Şahin BİNİC Mecnun DEMİRAL, Ali GÜN, Necat COŞKUN, Nezir ÇELİK, Selin SEZGİN, Mehmet OĞUL, Ahmet KÖSANLIOĞLU, Hasan ÇEPİK, Bedrettin ALTUN, Ali TEMEL, Kemal COŞKUN, Mehmet ÇALI, Süleyman ÜRÜN, Ömer TİZ, Ahmet KILIÇ, Fust AKTAN, Musa ASLAN.

7 ve 16. Koğuş
Özel Tıp Cezaevi
A M A S Y A

MAHPUSTAKİ SEN

Belirli belirsiz
Gizli ve sık dokunmuş
demir parmaklıklar
Görüşmecin gelmiş
Bir karede gözlerin
Diğerinde
Konuşan dudakların
Ve adı üstünde
Parmaklıklar arasında parmakların
Ranza üstünde gözler tavanda
Uzun dahiş ve sigara tütüşü
İçerde mahpus yatan sen
Derdin nicedir bilmem

Belki içeri düşüş sebebin
Kana bulanmış ellerindir
Ya da binbir türlü meçhul işlerdir

Kimbilir belki de
Sadece düşüncendir
Seni zalime bu kadar tutsak bırakan
Yaşayan sensin tel örgüler arkasında
Ve
Kimbilir daha kaç cehennem ateşi,
gece yaşayacaksın
mahpustaki sen

Kimbilir
Daha kaç tanık
Bu yolun yolculuğunu içindeki
korku kuruntusuyla bıraktı
Ya da kaç tanık
Darağaçlarını göze alıp içinde yaşadı.

DESTINA

"ALMANYA'NIN MÜLTECİLER POLİTİKASI VE İRKÇİ SALDIRILAR"

Oturan ADAM

Derler ki, "Siz Avrupa denilen uygarlığın ne menem bir şey olduğunu, gidin de sömürgele-
rinde görün. Vahşet tüm haşmetiyle gözler
önündedir. Evet böyle derler! Bu söz gerçeği
ifade etmekten uzaktır gelinen aşamada. Ne-
den dersiniz onlarca ciltlik bir dizi soru sormuş olursu-
nuz. Biz size bu sorunun bir cildini sunuyoruz.

Dostum Kamer SÖYLEMEZ yazdı. Ben yeniden
hatırlatma gereği duydum.

Bu satırlar yazıldığında Almanya'nın SOLİNGEN
kentinde diri diri yakılarak öldürülen Beş Türkiyeli
GENÇ ailesinin mahkemesi 86. turunu da tamamlamış
ama bir sonuç çıkmamıştı daha. Ve naziler (yani olayın
sanıkları) artık mahkemeye girerken zafer işareti yap-
mayı ihmal etmiyorlardı.

Halbuki bir benzin istasyonunu söymeye çalışırken
(München'de) polisle girdiği çatışma sonrası yakalanan
bir Yugoslav ömür boyu hapse mahkum ediliyordu ilk
mahkemede.

Ne senaryonun sonudur bu ne de başlangıcı. Artık
biliniyor yaşı kurt Almanya, kurtlar sofrasına geç kal-
mışlığından Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın baş ak-
törüydü. İşte bağır bağır bağınıyor Üçüncü Dünya Sava-
şı'nı kimseye kaptırmam diye. Senaryonun sonu güçlü
bir ihtimalle böyle sonuçlanacak. Peki başlangıç ne?

Bütünü, ilki, başlangıcı bu yazıda yakalamak biraz
zor. Zaten konumuz kitap tanıtımı. Yazarımız Kamer
SÖYLEMEZ cesur kalemle korkusuzca kurdun ağılı-
nın kapısını aralamış ve şöyle bir dürtmüş.

Peki nereden başlamalı? En iyisi bir kısa tarih kesit-
tinden!

ALMANYA, ALMANYA SEN HER ZAMAN BÜYÜKSÜN!

"1947'nin başlarında eski cumhurbaşkanların-
dan Herbert HOOVER, Almanya'daki resmi bir gö-
revden döndüğünde Cumhurbaşkanı TURUMAN'a,
Potsdam Antlaşması'nın paramparça edilmesini ve
Alman endüstrisinin canlandırılmasını rahatlıkla
önermişti. Bana öyle gelmişti ki, Almanya'yı Avru-
pa'nın en büyük sanayi gücü olarak kalkındırmasını
salık vermektedir." (William Shirer)

Emperyalistler Potsdam Antlaşması'nı yırtmakla
kalmadılar. Paris, New York, Londra, Kanada bankala-
rı oluk oluk para pompaladılar. Bu "yeni" hükümetin
47 üyesinin 46'sı nazi kökenli askerlerdi bir tane sivil
vardı aralarında yalnız. Demokrasiyi (!) bunlar inşaa
edeceklerdi. Cehennem Köpeği Kerberos, Nergisосу

oynuyordu kısaca.

Şairin dediği gibi "hesap dağlarcaydı". Bu hesaplar
içindeki "en önemli nokta" ise, Sovyet Sosyalist Cum-
huriyetler Birliği'ne karşı bir tampon askerî bölge, bir
hayal ve mutluluklar ülkesi yaratma düşüncesiyle, keyfi
değil siyasal ve ideolojik maksatlıydı hesap. Yaşlı kıta
Asya'daki kapitalist dünyanın güvencesi ise yerinde yü-
zen ülke Japonya idi. Potsdam Antlaşması'nın yırtılması
onun da yüzünü güldürmüştü. Onun tamponluğu ise Kı-
zıl Çin'in karşısında durup sırtmasından geliyordu.

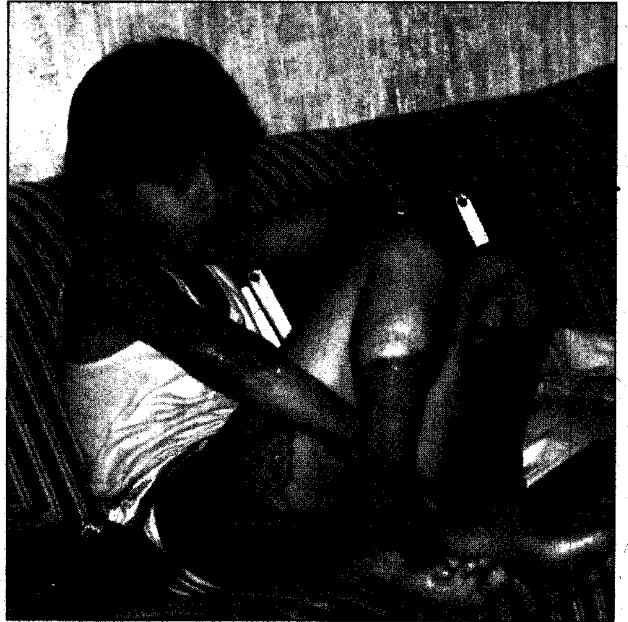
Nitekim; sadece 1951-61 dönemi arasında 200 bin
kadar siyasi dava açılmıştı. Anayasayı Koruma Örgütü
tarafından Almanya'da.

Amerikan ve İngiliz emperyalistleri tarafından eski
naziler polis ve ordu şefleri olarak, politikacı olarak eski
koltuklarına oturtuldular.

Fazla değil on yıl içinde yabancı iş gücü çağrılarını
başladı. 60 milyon insanın hayatını kaybettiği emperya-
list savaşta Almanya'da taş üstünde taş kalmamıştı. Bir
yanda ölü yaralılar ve yıkık bir ülke, dev gibi duran sa-
vaş tazminatları ile Almanya iş gücü için üçüncü dünya
denilen sömürge yarı-sömürge ülkelere çağrıda bulun-
yordu. Peki bu suyun kaynağı nereden geliyordu? Kim-
ler finanse ediyordu bu paraları??? Almanya, Almanya
sen her zaman büyüksün (!!)

"GÜLME SON SINIRINA ULAŞINCA GÖZYAŞLARINA KARIŞIR"

Gazete de yazmıştım haberi Kamer SÖYLEMEZ
getirmişti. "Hünxe kentinde 1991'in 3 Ekim'inde bir

Lüblanlı aile yakıldı" demiştik. Görüntüledik objektifimizle yakılan ufak ufak yavruları. Bütün sütunlarımızda bağırdık Tedbir, tedbir! diye. Helmut Kohl başta olmak üzere tekbir getirdiler parlamentodakiler. "Bu kadar çok yabancı gelirse böyle olur" diyerek koro halinde katili değil maktülü suçladılar. Şu söz çok yerinde; evet beyler başkentte köpekler bile merkezi havlarmış derler. Ne kadar doğru bir tanımlama. Hele Bonn için...

21 Kasım 1981'de o dönemin Başbakanı Schmidt'de şöyle demişti: "Almanya'daki yabancıların sayısı son derece arttı ve bundan endişe duyuyorum... böyle devam ederse ölümlü ve kanlı olaylar bekliyorum." (81 yılı boyunca da saldırılar durmadı) Almanya gibi demokrasi şampiyonu bir ülkenin başbakanı yabancılar dediği onylardır burada çalışan insanları günah keçisi gösterir ve kanlı olaylara açık açık çağrı yapar da nazicikleri yalnız çıkarır mı baş-bakanlarını...

İşte kısa bir bilanço, faşist naziler tarafından katledilenler: 1991 yılında 3, 1992 yılında 17, 1993 yılında ilk altı ayında 9 insan naziler tarafından katledildi. Saldırıların aralı sayısı ise yüzlerce. Yanlız 1992'de nazi saldırılarının sayısı 1719! Rakama dikkat ediyorsunuz değil mi?

Bu saldırıları birçok Alman olay yerinde bizzat alkışladı. Tıpkı Rostock kentinde olduğu gibi. Ve o günü, geçmiş günü hatırlıyorum da yaz sıcağında bile soğuk terler basıyor bedenimi, ürperiyorum. Çocuğunu arayan anne, kocasını arayan kadın, annesini soran bebek, hurda yığını olmuş mahzen katında fareler gibi yaşayan Almanya... (İkinci Dünya Savaşı manzarasıdır bu.)

İnsana yaşamın öğretmediğini kitaplar öğretmez derler, çok doğru, hele Almanlar için. Bugün nazi saldırılarını alkışlayıp gülen bir halka (evet halk diyorum yanlış anlamadınız) Montaigne'nin meşhur bir deyimini başlık yapmışım tekrarlıyorum "Gülme, son sınırına varınca gözyaşlarına karışır."

DEMOKRASİ DİYE DİYE

Almanya bir tek ülke, doğu batı yok artık ve bir tek devlet tarafından yönetilen iki ana-ya-sa var. Şaka yapmıyoruz tıpkı Güney Afrika'da olduğu gibi (herhalde orda Mandela gelmesine rağmen bir değişiklik yok!) Almanlar için bir yasa yabancılar için ayrı bir yasa. Az daha unuttuyorduk bir de ilticacılar yasası var. Fakat Alman Anayasası'nın birinci maddesi: Bütün insanlar yasalar önünde eşittir, demeyi de ihmal etmiyor. Gülmeyin, çünkü Alman halkının büyük bir bölümü de bu ay-

ALMANYA'NIN MÜLTECİLER POLİTİKASI VE IRKÇI SALDIRILAR

rımcılığı ve komediye (ırkçı yasaları) savunuyor.

Çabuk unuttular geçmişlerini. Bugün Almanlar ulus olarak kendilerini uygar ve modern olarak görüyorlar, öyle ki toplama kamplarını bile modern hale getirmişler. Dachau'daki toplama kampına gidip gördüğümüzde, Türkiye'deki tutukevleri ve işkencehaneleri yakinen tanıyan bir ilticacı arkadaş bastı çılığı "Valla heval Diyarbakır Cezaevi'nde yatmaktansa burda yatmak daha tercihimdir" dedi.

İşin doğrusu Alman emperyalistleri kedi gibi pisliklerini kapatmaya çalışıyorlar ama iğrenç kokular engel buna. Irkçı yasalarıyla, nazi saldırılarıyla, mahkemelerin çifte standartı kararlarıyla her şeyiyle sinmiş toplumun üzerine. Alman halkının önemli bir kesimi de kanıksamış bunu. Aktif saldırıların

olmadığı yerlerde yabancılar Alman toplumu tarafından korkunç bir horlanma dışlanmayla karşı karşıya. Buna psikolojik ırkçı saldırılar adını koymayı doğru buluyorum. Tekrar hatırlatmakta fayda varsa eğer FAC (Federal Almanya Cumhuriyeti)ni emperyalistlerin desteğiyle naziler kurdu.

İşte yazarımız Kamer SÖYLEMEZ Alman emperyalist devletinin "demokrasi" deyince ne anladığını o akıcı kalem ve bizzat birçok olayın görgü tanığı olarak gözler önüne seriyor. Arı kovanını, kalem ile şöyle bir karıştırmış. Gözlerimizin önüne 1920'lerin anti-semitik nazi propagandalarının merkezine koyduğu yılları, bugün mülteciler ve diğer Almanya'da yaşayan azınlıklara yöneldiğini ve Alman emperyalist burjuvazisinin tepeden tırnağa nasıl faşizme doğru koştuğunu teorik ve pratik boyutunu bizzat günlük yaşamla, mahkemesiyle, yasalarıyla, polis gücüyle hayata yansıyışını anlatmış.

Ve iltica kamplarını!

İnsanlık, haysiyet ve onurunun ayaklar altına alındığını, esir kampları gibi üst üste yığıldığı, müstesiz dışarı bırakılmadığı "modern" toplama kamplarını anlatıyor Kamer.

Evet artık emperyalist ülkelerin iğrenç yüzünü görmek için sömürge ve yarı-sömürge ülkelere gitmeye gerek yok. Eğer bu ülke Almanya ise hiç gerek yok sömürgelerine gitmeye. Çünkü Alman emperyalizmi bütün iğrençliğiyle, pisliliğiyle, mülteci ve azınlıklar politikası ve yaptırımıyla bizzat kendi ülkesinde gözler önünde. Kamer SÖYLEMEZ bunu anlatıyor.

Kamer'in kitabı Ape Musa ANTER 1994 araştırma ve inceleme ödülü aldı aynı zamanda. Herşeyi anlatmak mümkün mü bu kısa yazıyla? Değil. Öyleyse okuyun Kamer SÖYLEMEZ'in bu araştırma yaptığını. Haksız olmadığımızı göreceksiniz!

Oglana Hikayeler

"Kesê viran biçine, dê derewan hilîne"

Çîrok: Yilmaz Güney • Werger ji Türk: Gabar Çîyan

Lawikê biçûk nûh dest i dibistanê kiribû. Fêr bibû ku navê xwe binivîsîne.

Bavê wî bi vê yekê kêfxweş bû. "Wey bênamûs" gotê de, "çi zû ferî nivîsandinê bû!"

Dilxweşiya bavê wî, lawik jî kêfxweş kiribû. Bi xwestineke ji dil, "Derî, rêzesendelî, dibistan dest pê kir" jî, nivîsand.

"Ev kerxanevan gelekî jîr e" gotê de, bavê wî. "Ev dê dibe mirov, aqlê min jê dibire."

Lawik hêjmarên ji yekî (1) heta dehan (10) jî nivîsand.

Ji kêfa, kesî nikaribû nigê xwe li yê bavê wî bide. "Wey ker kurê kerê" gotê.

"Lê binêrin! Fêrî hejmaran jî bûyel!.."

Lawik, wêneyên ku bi destxetên xwe kişandibû, nîşanî bavê xwe da. Xetên hêsan û sade, xanî dar... û tavek dev biken, bi çav û birh û tîrêjen wê yên zer...

Hewesek girte bavê wî. "Bisekine, ku ez jî ji lawê xwe re wêneyekê bikêşînim."

Di nivê defterê de, bi pê-nûseke kesk, wêneya darekê çêkir; bi pelên wê, dar xemiland... bi pê-nûsên sor û zer jî, kulîlk ju şaxan veda. Duvre çûkên ku bi katorkên (helîlk) şîrikî û turincî, li ser şaxan danî.

"Ev dara çi ye, bavo?" gotê de, lawik.

"Ma bila dara çi be, darek e!"

"Baş e, ji ber çi dik derketine ser darê?"

"Dîk... dîkên çi? Ev ne dîk in, çûk in."

"Çûk... Ev çi cure çûk in?"

Bavê wî nedikarî tu nav ji çûkan re peyda bike. Dayika wî kete navberê û gotê de: "Ev çûkên bavê te ne, kurê min."

Kenyan.

Wêneya bu bav kişandibû, ji aliyê form û reng, ferqiya xwe ji ya law tunebû.

...

Rojek ji rojan lawik li ser riya dibistanê bû şahidê bû-

yerekê. Xelk, bi jin û mêr tev li devereke civiyabûn. Lawikek biçuk ku pêxwas bû, digriya. Du kes; kêrtîjkerê (kesê ku kêran tûf dike) û kesek bi bêceme ku kelew bû, bi dengê berz bi hev re niqas dikirin.

Yê qelew ji yê din re digot: "Ez li peyvên xwe ne poşman im, ez dîsa wan dubare dikim: tu merivekî bênamûsî!"

Rûwê kesê kêrtîjker ji qehra sipî bû. "Divê tu peyva xwe bi paşve bistîni!" gotê de.

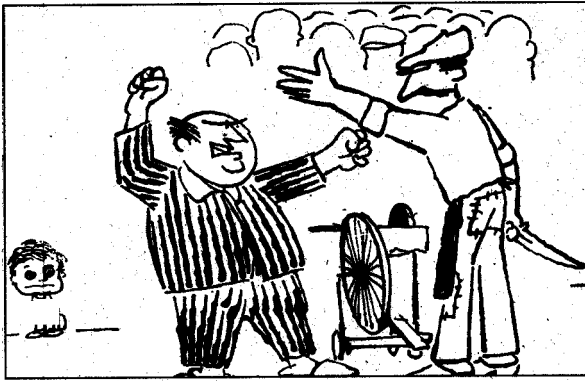
"Na, ez bi paşve nagrim!"

"Ez ne bênamûs im. Ez nanê xwe bi xwêdana xwe dikirim... ger kesekî bênamûs hebe, ew jî tuwî!"

Kef di derdora devê kesê bi bêceme ket û bi xezep biser kêrtîjker ve çû. Kesên li wir, ketin navbêra wan, ew sekinandin.

Merivê qelew bi dest, carna bi pêhînan diçû ser yê din û di berde jî qise dikir. "Ker kurê kerê!" digotiyê, "ma tu zanê ez çi kes im?"

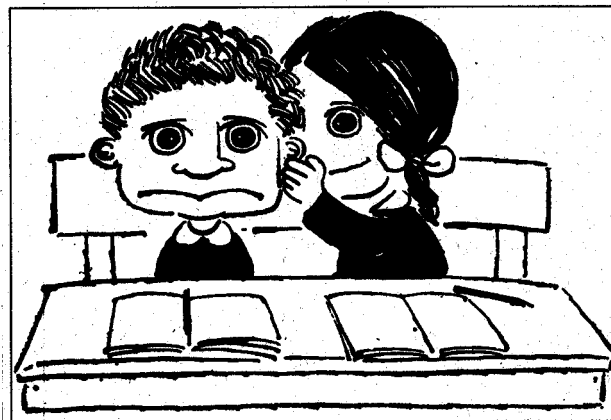
"Tu çî kes dibe bibe, tu nikarî ji min re bêje bênamûs... bênamûs jî tuwî û ker kurê kerê jî!"

Kesê ku diketin navbêra wan, "wesan nekin", "şerm e" digotine wan. Lê nedikaribûn rê li pevçûna wan bigrin.

Di destê kêrtjker de meqesek bi zingar hebû. Nema xwe girt û meqes li zikê kesê bi bêceme xist. Ew, di naa xwinê de ma.

Lawikê biçûk mat ma. Bi tirs, jî wir, bi dûr ket. Di dema ku bi bazdan ber bi dibistanê e diçû, bi rê de difikirî.

Ji ber çî tiştî kêrtjker li yê din xist? Ji ber peyvên "bênamûs" û "ker kurê kerê", wesan kir? Gava ev peyv wesan nebaş bin, ji

ber çî tiştî bavê wî herdem jê re dibê "bênamûs", "kerxanevan" û "ker kurê kerê"?

Lawik, difikirî, dikir û nedikir nedikaribû bersivên têr û tije ji van pirsan

re bibîne. Nedikaribû xwe bigira. Li dibistanê jî mamostê xwe pirsî.

"Mamoste."

"Belê", gotê de, mamostê wî.

Lawik rabû ser piyan û li qisên xwe berdewam kir. "Kerxanevan tê çî wateyê?"

Şagirtên li wir, bi vê pirsê kenyan.

Mamostê wî ne li benda pirsekî wesan bû. Nedizaniyê dê Çawa bike. "Ji ber çî tiştî te pirs kir?" gotê de, mamostê wî.

"Bavê min" gotê de, lawik. "Gelek caran ji min re dibêje; kerxanevan."

Şagirtan diisa xwe negirt û kenyan.

Mamoste jî keniya û gotê lawik.

"Ji ber ku bavê te hez ji te dike, wesan ji te re dibêje."

"Bênamûs çî ye?"

"Bavê te, ji te re dibêje?" gotê de, mamoste.

"Belê".

"Henek e" bersivand, mamostê wî. "Wesan diyar e ku bavê te gelekî hez ji te dike."

Lawik, bi bêdilî li cihê xwe rûnişt.

Hevala wî ya li teniştê wî rûniştî, devê xwe bire der guhê wî û bi dizî gotê de.

"KerxanevanHe bênamûs!"

BUJÎ GULAN

Roja yekî gulên hat
Karkêr berda tev xebat
Dinê li hevdi kombû
Karkêr rabin roja me hat.

Tu kas nema li xeroban
Li ziqaqan li ser banan
Gundî dest dane karkêr
Dijmin riviya ji meydan.

Cejna karkerên cihan
Tev kom dibûn dicivyan
Dewlemend û sermîyandar
Gîşkî ji wan di tirsîyan.

Cejna yekî gulên xer
Gul û gupik tev bûn ges
Belengaz tev da rabûn
Hîmber dijmin kirin meş.

Feqîr rakir ala sor
Das û balyoz dane der
Tev rakirin kulme xwe
Roj hilat bû siba sor.

Feqîr Ahmed

ÜÇ KIZ VE TIRTAN ③

Yazan: Şafak Altun

Çizen: Martin Dörk

Kızlar demiş susuzuz
Bütün gün uykusuzuz
İçersek suyumuzu
Tadarık uykumuzu
İçmişler sularını
Yummuşlar gözlerini
Devde gidip mutfakda
Bilemiş dişlerini
Çünkü dişi körelmiş
İşte böyle bir devmiş
Biz bakalım Tirtana
Akıl dolu şeytana
Tirtan ise uyumaz
Dev ise bunu bilmez
Temek ağızlı koca dev
Sabrı taşacak olmuş
O kadar beklemekten
Habra mabra habranık
Mabra sabra mabranık
Kim uyur kim uyanık
Tirtan demiş dev amca
Benim uyanık olan

Uyku girmez gözüme
Nedense bu gece
Niçin demiş koca dev
Herkes uyuyor iken
Sen böyle uyanıksın
Tirtan demiş dev amca
Benim bir dedem vardı
Eğer uyumazisek
Ormana kadar giderdi
Bir kaç tavşan avlayıp
Tekrar eve gelirdi
Bizler yerdik tavşanı
Temizledik her yanı
Girerdik yatağımıza
Kucaklardık yorganı
Dalardık uykulara
Uykuda rüya güzel
Rüyada gençler
gezer
Bu gençler bizlere
Sunarlardı demet gül
Artık yeter be Tirtan
Bu son isteğın olsun
Gideyim de ormana
Arzun yerine gelsin
Dev gitmiş ormana
Tavşanı avlamaya
Ama orman uzakmış
Dev çok yürüyecekmiş
Bunu bilen Tirtan
Her taraf ışınca
Uyandırıp kızları
Saraydan kaçacakmış
Ama kapı sürmeli
Başka bir yol bulmalı
Ya pencere ya baca

Ya kapıyı kırmalı
Tirtan demiş kızlara
Uyanın hazır olun
Kaçmalıyız buradan
Dev ormandan gelmeden

YK: Bu çocuk masalları kitap haline gelmiştir. İsteyenler GÜNEY'den temin edebilirler.

ÜÇ KIZ ve TIRTAN

Yazan : Şafak Altun
Çizen : Martin Dörk

Kendisinin temellerine dinamit koyan toplum ve çocuk kıyımları

Kapitalizm yaşamın her alanında barbarlığını en acımasız bir şekilde sürdürüyor. Aşırı karları uğruna doğayı tahrip edip insan yaşamı için yararlanılmaz hale getiren sermaye, doğanın bilinçli ögesi insanoğlunun bünyesinde giderek sakatlıyor. Bir yandan insanların emeklerini iliklerine kadar sömürürken, öte yandan onun yeniden üretimi için gerekli yaşamsal koşulları giderek kısıtlıyor. Bir yandan sözde insanlar için üretim yaparken, öte yandan onun satın alma gücünü yok ediyor. Emekçilerin, çalışması ve üretmesi hergün biraz daha artarken, yaşam koşulları giderek kötüleşiyor vs.

Kapitalizmin toplumda en çok ezdiği, en çok sömürdüğü toplumsal kesimden biri de emekçi çocuklardır. Çocuk emeği sermaye için en ucuz ve bundan dolayı en çok kullanılan emek biçiminden biridir. Toplumda kadın emeğinin yanısıra karşılığı en az ödenen emek türü çocuk emeğidir. Çocuklar, çiraklık adı altında geri ülkelerde yıllarca tamamen karşılıksız olarak çalıştırılırken, ileri teknolojiye sahip emperyalist ülkelerde ise birkaç yıl çok düşük bir ücretle çalıştırılmaktadırlar.

Çocuklar, çirak iken büyüklere yaptırılan işleri yapmaya mecbur edilirken, işyerlerinde herkes tarafından baskı altında tutulmaktadırlar. Evde ise, kadınların yanısıra çocuklar ücretsiz, sigortasız birer işçidirler. Çocuklar evdeki ve işyerindeki tüm sorumluluklara ortak edilirken, çoğu kez gelişmelerde söz hakkı ve fikir danışma imkanı bile verilmez. Onlar sadece ekonomik olarak (gizli olarak) ezilmez, psikolojik olarak

da hergün baskı altında bulunurlar. Okullarda ve toplum içinde ise, burjuva toplumsal ahlak yasaları ve diğer siyasal yasalar tarafından çocuklar sürekli olarak ezilirler.

Türkiye-Kuzey Kürdistan'da çocuklar:

Ülkemizdeki çocuklarda maksimum emek sömürüsüne en çok uğrayan dünya çocuklarından. Boyacı çocuklar, en kötü iklim koşullarında 15 saate varan bir çalışma koşullarına sahipler. 15 saat boyunca küçük bir iskemlede düzenli beslenmekten uzak, sağlığa zararlı kimyasal boyalarla içiçe yaşıyorlar. Onların patronları genellikle yok sanılır. Belediye zabıtalı, sokak kabadayıları (mafya) ve evlerinin reisleri babalar tarafından hem haraca bağlanırlar hemde baskılardan gözleri açtırılmaz. Boyacı çocuklarda her esnaf gibi "müşteri velinimetimizdir" der, ona saygı duyar. Ancak müşteriler genellikle onları ciddiye bile almaz, emeği üzerinde pazarlık yapar onları daha da ezerler.

Çirak çocuklarımız bizde 10-15 saat arası, çoğu kez boğaz tokluğuna çalıştırılır. İşyerlerinde fikirlerinin sorulup, saygı duyulması bir yana sürekli baskı altına alınır. Her iş onlara yaptırılır. Yanlış bir mal yapılırsa acıları onlardan çıkarılır. Bir hırsızlık olsa ilk zanlı onlar olur. Çiraklar ne aileleri tarafından, ne ekonomik yasalar tarafından, ne de toplumsal ahlak-töreler tarafından savunulur. Ustalığa geçene kadar onlar, ustanın kölesidir adeta.

Ezilen çocuklarımızın çilesi bunlarla da bitmiyor. Küçük eşya satıcıları, pazarlamacı ve simitçi

çocuklarımızda en çok ezilip vücutsal yıpranmalara uğrayanlar arasında yer alırlar. Onlar, pazarda, sokakta, trende, gemide, durakta, sahilde, piknikte kısaca hayatın her alanında ekmek kazanma derindedirler. Ekmek tavaşan, onlar tazı koşuşturup duruyorlar. Görevlilerle, zabıtalarla kovalamacıları yine devam ediyor. Doğa koşulları ve müşterilerin davranışları genellikle aynıdır. Sırtlarına aldıkları kendilerinden ağır yükleriyle kısa zamanda kamburlaşıp boy atmaları bile önlenir.

Sokaklardaki çocuklar yalnızca bunlarla sınırlı değildir. Özellikle büyük şehirlerdeki sokakta yaşayan ve genellikle bir iş-ekmek ve sıcak yuva sahibi olmayan onbinlerce çocuk yaşıyor. Bunlar günü birlik yaşıyor, ne bulurlarsa o işi yapıyor, ne bulurlarsa onu yiyorlar. Kimisi ortak bir yerde kalıyor, kimisi sokakta, harabeler ve inşaatlar arasında yaşıyor. Sokak çocuklarının önemli bir kesimi çocukların emeğini sömüren çeteler tarafından zorla sokaklarda alıkonuluyorlar.

Her yıl binlerce çocuk evinden ya kaçıyor veya kaçırılıyor. Bunlar sokaklarda hırsızlık, gasp, uyuşturucudan tut, fuhuşa kadar her işe sokuluyorlar. Genç kızlar ise pavyon ve kadın fuhuşevlerinde satılarak fuhuş yaptırılıyorlar. Bin bir yol ile bir kere buralara düşenler artık kurtulamıyorlar. Kurtuluş ve toplum içinde yeni bir yer edinebilme onlar için çok küçük bir şanstır. Bu yüzden bu çocuklar ve gençler yaşadığı toplumdaki ve insanlardan nefret ederek hayattan ümidini keserek yaşarlar.

Onların hiçbir yasal ve top-

lumsal güvenceleri yoktur. Çocuklarımız bir başka açıdan ise her yerde eziliyor baskı altında tutuluyorlar. Cinsel baskı başta kız çocukları olmak üzere çocukların karşısına dikilen en önemli bir beladır. Evdeki erkeklerin cinsel taciz ve saldırılarıyla başlayan bu baskılar heryere uzanmaktadır. Okulunda öğretmenleri bekalet testleri yaparak, sözlü ve el ile tacizde bulunarak baskı yapar. Sokakta her güçlü olan laf atar. Resmi dairelerde küfürden tutun işkencelerdeki tecavüzlere kadar iş götürülür. Kur'an kurslarında, film setlerinde, müzik stüdyolarında cinsel taciz ve tecavüzler sürekli yaşanır.

Çocuklarımız yalnızca burarlarda ezilip, benlikleri yok edilmez. Kapitalizm bir trafik canavarı yaratmış, yol üstü geçitlerin yetersizliği, yaya kaldırımlarının ve bisiklet yollarının yokluğu, buna karşılık nüfusun hızla artışı trafik kazalarını giderek arttırıyor. Trafik kazalarında en çok katledilen ve sakat bırakılan çoc-

uklardır. Mahalle aralarında çocuklara bir yeşil saha, bir park yeri bile bırakılmıyor. Yeşilliği gören ya cami kuruyor, veya bina diyor. Yollar daracak bırakılıyor yol payı bırakılmıyor. Trafik araçları yeterli bir kontrolden geçirilmiyor, sürücü ehliyeti ciddi bir eğitim sonucu verilmiyor.

Kapitalizm demek en zalim barbarlık demektir. Sermayenin kar uğruna her gün yollar, kanallar kazılır, mes-

kun bölgelerde gaz boruları ve açık elektrik hatları çekilir. Bunların en büyük kurbanları yine çocuklardır. Sokaklardaki çöplerden ve yetersiz sağlık koşullarından dolayı her yıl binlerce çocuk bulaşıcı hastalıklara yenik düşer. Doğaya karşı bile kendini savunamayacak dereceye gelir. Çocuklarımız kışın soğukta, yazın aşırı sıcaklıkta hastalıklarla uğraşır.

Dünyadan çocuklar:

Yukarda saydığımız bütün sorunlar çeşitli şekillerde bütün dünya ülkelerinde mevcuttur. Hindistan, Bangladeş, Güney Amerika vb. ülkelerde sokak çeteleri çocukları kitleler halinde katledip onların organlarını gelişmiş Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinin zengin insanlarına pazarlıyorlar. Organ tacirleri bunun için büyük para kazanırlarken, kapitalist ülkeler bunu önlemek için hiçbir önlem almıyorlar. Politik ilticacıları içeriye almamak için binlerce kanun çıkarır, karakol

kurarlarken bunun için elle tutulur bir somut önlem sözkonusu değildir. Bilakis özel klinikleri dışardan gelen katledilmiş insanların organları ile doludur.

Şikago, San Fransisko, New York, Rio de Jenerio, Kalküla, Bangkok vb. gibi dünyanın önemli metropollerinde önemli oranda çocuk çeteleri örgütleniyor. Çoğu zaman devletin bilgisi dahilinde çocuk mafyalarının denetiminde çocuklar bir ordu misali çalışıyorlar. Bu çocuklar ellerinde çeşitli silahlarla birbirlerine karşı çatışıyorlar. Herkese kendi bölgesinde uyuşturucu sattırılıyor, vücutları sattırılıyor, hırsızlık yaptırılıyor vb. Hergün çocuklar yalnızca bu büyük kentlerde öldürülüyor. Bu çocuklar amaçsız, yarinsız katil ruhlu, asalak, toplumdun nefret etmiş bir şekilde toplumsal yaşamda yerlerini alıyorlar.

Emperyalistler kendi çıkarları için dünya halklarını hiç çekinmeden katlediyor, birbirine düşürüyor, açlığa terk ediyor. Bugün dünyanın dört bir yanında savaştan, açlıktan, göçlerden nasibini alan milyonlarca insan vardır. Afrika'da, Balkanlar'da, Kafkaslar'da, Hindistan'da, Afganistan'da, Kürdistan'da, Kamboçya'da vb. emperyalistler ve yerli uşakları halkların uyanışını ve ulusal bilincini bastırmak için savaşlar sürdürüyorlar.

Savaşlarda tüm toplum içinde en çok zarar gören yine çocuklardır. Özellikle de emekçi çocuklar kendilerini güçlü düşmanlara ve silahlara karşı koruyamıyorlar. Açlıkla, hastalıklarla ilk başbaşa kalan yine çocuklar oluyor. Savaşlar sonucu en çok cinsel tacize uğrayan ve göçler kaçışlar esnasında en çok hedef olan yine çocuklardır. Onlar o tertemiz beyinleri ve kayıtsız gözleriyle olan biteni çoğu kez anlayamadan barbarlığın kurbanı oluyorlar.

Avrupa ülkelerinde de son yıl-

larda çocukları bekleyen çok sayıda karmaşık felaketler yaşandı, yaşıyor. Doğu Avrupa'da daha çok çocuk satışları, vücutlarını pazarlamaları ve onlara çeteler kurduktmaları yaşanırken, batıda farklı gelişmeler yaşıyor. Özellikle Almanya'da intikamcı-ırkçı eğitim ve yasalar sayesinde çocuk yaşta gençler arasında ırkçı, faşist örgütlenmeler yaygınlaşıyor. Bunlar yüreklerindeki tüm insani duygulardan arındırılarak birer robot gibi eğitilmekte ve yabancı halkın üzerine salınmaktadır. İçlerinde öyle bir kin besliyorlar ki bunlar, insanların ölmesi, yaması karşısında sadıstçe bir zevk almaktadırlar adeta. İçlerinde pişmanlık duyan bile çok az çıkıyor.

Özellikle Avrupa'dan ve uzak doğudan yaygınlaşan ve çocukların hayasızca ezilmeleri yok olmaları üzerine yükselen bir diğer önemli konuda çocuk porno sanayidir. Günümüzde çocuklara tecavüz etmek, onlarla zoraki cinsi münasebette bulunmak bazı yaşlı zenginlerin önemli alışkanlıkları haline geldi. Avrupa'nın bu rezil ahlaklı müşterileri bu iş için özel Uzakdoğu gezileri bile tertipliyorlar. Özel partiler düzenleyerek "çocuk porno filmleri" oynatıyorlar. Gözü dönmüş seks manyakları bu iş için yılda binlerce çocuğu kandırarak ve korkutarak bu yola düşürmektedir. Bir kez düşen çocuklar daha sonra fuhuş evlerinde kendilerini bulmaktadırlar. Bütün bu pis işlerden kapitalistler büyük paralar kazanarak "zevklerine-zevk" katıyorlar.

Çocuklarımız ve biz:

Çocuklarımızı bu kıyımlara karşı korumak ve onlara doğru yolu göstermek, yüreğinde insanlık onuru olan her insanın, her emekçinin görevidir. Onlara sevgimizi, ilgimizi hiçbir zaman esirgememeliyiz. Onları özgür ama hiçbir zaman yalnız bırakmamalı-

yız. Yanlızlık duygusu öncelikle onlardan sevgi ile aşılmalıdır. Çocuğumuza kin değil sevgi, savaş değil barış, düşmanlık değil kardeşlik aşılmalıyız. Onlara gerçek dostlarımızı ve sınıf düşmanlarımızı eğiterek göstermeliyiz. Onların ne istediklerini, nerelere gittiklerini, kimlerle arkadaş olduklarını bilmeliyiz.

Çocuklarımızın sorunları ile ilgilenmeyi öğrenmeli, onlarla arkadaş olmalıyız. Herkesin kendi dünyasında yaşadığı bir durumda çocuklarımıza hiç yardımcı olmayız. Kulağımız rahat olsun diye çocuklarımızı video ve tv'ye hapsedmek onları hiç iyi eğitmez. Komşularımızla iki lafın belini kırmak için, çocuklarımızı hep dışarıya kovduğumuzda, bir gün onların başına çok kötü olayların gelebileceğini de hesaba katmalıyız. Onların her dediğini almak, bol harçlık vermek, pahalı oyuncaklar almak da çözüm değildir. Artık çocuklar bizden çok daha önemli olan şeyleri bekliyor sevgi ve ilgi.

Kapitalizm ve sermaye düzeninde emekçi çocukların ne geleceği ne de insani sevgi ortamı söz konusudur. Onlar bir avuç sermayedarın çocuklarına özel okullar, kreşler, hastaneler, eğlence merkezleri kurarlarken, milyonlarca emekçi çocuğu açlık, işsizlik, okuyamama ve sağlık hizmetlerinden mahrum çirak yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Her gün çocukluklarını insanca yaşayamadan, çocuk yaşta sermaye sınıfının hesabına proletaryanın saflarına katılan milyonlarca emekçi çocuk vardır. Bu sömürü imkanını bile bulamayıp işsizler ordusuna ve sokaklara katılan ara kesim ise hiçte küçümsenmeyecek bir orandadır.

Emperyalist ülkelerdeki çocuklar ile, emperyalizme bağımlı geri ülkelerdeki çocukların durumları da göreceli olarak değişiyor. Emperyalist ülkeler sermaye ihracı ve meta ihracı (banka ve

sanayi) yoluyla sömürdüğü ülkelere elde ettiği ganimetlerin bir küçük parçasını kendi ülkesindeki işçi sınıfı ve diğer halkına dağıtıyor. Bunları, bu bir parmak bal ile susturup zararsızlaştırmak için yaparlar. Sonuçta emperyalist ülke halkı geri ülke halklarına göre küçük bir patron olurken, geri ülkelerin ezilen halkları giderek fakirleşir. Daha sonra bunlardan toplanan yiyecek, giyecek, ilaç fazlalığı yardım adı altında kapitalizmin ehvani şerleri "yardım" kuruluşları tarafından ezilen halklar kandırılmak üzere tekrar Afrika'ya, Latin Amerika'ya, Kürdistan'a, Balkanlar'a, Hindistan'a vb. gönderilir. Kısacası önce soy-sonra fazlasını kandırmak için geri ver.

Emekçi çocuklar gerçek değerlerini işçilerin emekçilerin kendi kendilerini yönetir hale geldikleri bir düzende görebilirler. Doğanın talan edilmediği, toplumsal değerlerin birlikte üretilip birlikte tüketildiği, eğitimde fırsat, demokraside hak eşitliğinin olduğu, cinsler-milliyetler ve inançlar arasında hiçbir sosyal farkın gözetilmediği, insanların refah düzeylerinin sürekli olarak yükseldiği, sosyalist toplumda çocuklarda hak ettikleri sevgi ve ilgiye kavuşacaklardır. Sorun böyle bir toplumu ütopya olmaktan çıkaracak sağlıklı mücadele ortamları yaratmak için her emekçinin sınıf bilincine varmasında düğüm leniyor.

Çocuklar, her toplumda o toplumun geleceği ve garantisidir. Çocuklarına sevgi aşılayamamış, onların gelişmeleri için zihinsel ve pedagojik imkanlar yaratmamış bir toplum kendisinin temellerine dinamit koyan bir toplumdur. Kapitalizm günümüzde çağdaşlık adına, çocuklara halen en koyu barbarlıklar reva görüyor. Onları eziyor, sömürüyor harap ediyor.

Mart 1995

AB ÜYELİĞİ, ÇOCUK ve GENÇLİK HAKLARINI DEĞİŞTİRMEDİ

Ekrem TOS

ETERNAL MARATON

Avrupa Birliği üyeliğinden sonra, birlik dışında kalmak istemeyen bazı Norveç'li firmaların Stokholm'de bürolar açması gibi ekonomik kaymalar gözlemlenirken çeşitli gençlik forumlarında, ekonomik düzlemleri aşan tartışmalar yaygınlaşıyor. Geçen yılki halkoylamasında 17 yaşında olan biri adına da yetişkinler karar verdiler ama bugün 18 yaşındaki kimse, yetişkinlere soruyor: "Artık, seçme yaşına girdim. Hükümetlerin değişmesinde sözüm olacak ama alkollü içkiler almak için niçin iki yıl daha yasaklı sayılıyorum?"

Bazan günlerce doluşan raslayamayacağın özel kolluk birimi, alkollü içkilerin satıldığı tekelerde, her an hazır durumdalar. 20 yaşına girmemiş kimseyi, içeri sokmuyorlar. 25 yaşına girdiğinden kuşku duydukları kişileri ise durdurup kimliğini inceliyorlar. Avrupa Birliği üyesi diğer ülkelerde, böylesine sıkı bir "genç görünme tehlikesi" hemen hiçbir kurumda görülmezken İsveç'teki korumacı ayırmacılık, yer yer "yetişkinlerin saptadığı demokratik çerçevelere" taş atıyor.

"Sınırlamalar, hakların korunması ve sürdürülmesi amacına yönelik" savunusuyla öteki ülkelere "titiz tekelciliğini" açıklayan yetişkinler, "Bugün parlamento-

muzdaki en genç üyemiz Annika NILSSON, 23 yaşında biri olmakla, kimliğini göstermeden kendisi bile Systembolaget'e (tekele) giremiyor. Ama bu yaşına değin gözetilmiş güvencelerle kullandığı haklarını oranlarsanız, belki AB üyesi öteki ülkeler, tüzüklerinde öykünmecî bir değişikliği yeğlerler" diyorlar. Yani alkol, nice saygın uygulama arasında devde kulaktır, savını vurguluyorlar. Hem, üyelikten önce de bu yasak vardı.

Tartışmalar, karşılıklı çizelgeme ve istatistik çevirilerini listeleme yarışmaları biçiminde sürüyor. AB üyeliğinin kılpayı benimsendiği '94 oylamasında "Sözümüz alınmadı; ama nüfusun ağırlıklı kesimi; geleceği bizleriz: diyerek çelişiyor" diyen gençlik kuruluşlarının da "haklar ve özgürlükler" dosyasından birini sağlayıp karşılaştırdım. Çelişmeyenlerini ama kimi ülkede saygınlık kiminde çekinceyle yaklaşımlarını belirledim:

Onüç yaşından önce hiçbir kimseye, ebeveyninin rızası da olsa iş yükümlülüğü yüklenemiyor. Bu yaş doldurduktan sonra ise, ebeveynin rızası yine aranıyor ve iş kurumu, işin risksiz olduğunu denetleyip belgeliyor.

"Çocuklar izleyebilir" denilen filmlere, yedi yaşını doldurmuşsa gidemiyor. Okula başlamak isterse, altı yaşında başlayabili-

yor; istemezse özgürlüğü bir yıl sürüyor ve yedi yaşında başlama ya sorumlu tutuluyor.

Hekimin yazdığı merhemini benzerini seçebilmek hakkını kullanmak ebeveynlere verilmiş ama, sınır da getirilmiş; çocuk, 8 yaşındaysa böyle bir değişiklik olası.

Adımı beğenmeyip değiştirebilir; ayrılmış ebeveyninden kendi de ayrılmak isteminde bulunabilir; vasilik kararının kaldırılmasını resmen isteyebilir ve tüm bunlar için yalnızca 12 yaşına gelmiş olması yeterli bir ölçüt.

Ondört yaşındaki birini, ne suç işlemiş olursa olsun, polis karakolu, en fazla üç saatlik bir işlem için alıkoymabilir.

Uyuşturucu, koku yayan yapıstırıcıları, maket yapmakta kullanılan bazı sıvıları satın alabilmesi için ondört yaşında olduğunu kanıtlaması gerekiyor.

"Çocuklara sakıncalı" filmlere girmesi için 16 yaşına girmesi yetiyor. Ayrıca traktör ve moped kullanabiliyor. Özel araba şirketlerinden "deneme sürüşü" yapmak için kiralayabiliyor. Bunun için, özel birkart alması gerek.

Onbeş yaşındaki İsveç'li baskı ve parasal güdü kullanılmaksızın, istediğiyle cinsel ilişki kurar.

Ceza anlamında bir yaptırım uygulanabilmesi için, yine onbeş yaş sınırı aranır. Onbeş yaşında, "Artık okumayacağım" diyebilir.

Ehliyet yaşı, hemen çoğu ülkedeki gibi, onsekiz. Ama pek az ülkedeki bir ayrılık var; seçme özgürlüğü. 18 yaşındaki kişi tutuklanabilir; ceza indirimi yaşı bitmiştir; ayrıca, evlenme ve askerliğe (erkekler) başlama hakkı da doğmuştur. Kadın askerler, "Lotta" müfrezeleri olarak, özellikle Yugoslavya, Somali gibi çatışma alanlarında BM eşgüdümünde hizmet veren bir çeşit özel lejyonerlerdir; ama zorunlu değildir.

Yetişkinlere, işe hazırlama ve eğitim dallarına katılma sırasında aylık geçimlerini standart koşullara uyarlı sürdürmek amacıyla ve-

rilen, bir çeşit parasal desteği isteme hakkını, 21 yaşına girince elde ederler. Kira yardımıdan ayrı bir ek olan bu 6-7 bin kronluk (yaklaşık 35 milyon lira karşılığı 'stöd'), gelişmiş bir ülkede, "yatırım" kavramı içinde değerlendiriliyor ve sosyoloji kitaplarında da "Gençliğe yapılan gider, gelişme yatırımdır" diye niteleniyor. Ama 2,5 oranını aşan "sınıfsız ve sınırsız" bir şişe gerçek içkiye harcamadıktan sonra özgürlük eksik kalmıyor mu?

Bıyık bırakmanın sevilmediği, kolluk güçlerinin sempati görmediği bir ülkede, "Senin yaşın genç gösteriyor; çıkar kimliğini" diye-ni, görmedim. "Girmişken içerden bana da güçlüsünden bir şişe alıf mısın?" diye rica edeni de raslantı sayıyorum. Zaten "abilik" lerimiz listelerde yok...

Ama konu, Brüksel koridorlarında değilse de meclis koridorlarında ciddi boyutlarda tartışılıyor olmalı ki, gençlik bakanı Marita ULVSKOG, kendine ulaşan listelerden sonra önerilerinin ve Avrupa düzleminde uyarılaştırmalarının sıralanacağı "özgün" bir liste için söz verdi.

Birtakım hazırlıkların kokusu da özel mağazalarda boy gösteren değişik sigara markalarıyla havaya yayıldı. Reklamlardan sonra Bordoaux şaraplarının da tezgahlara ulaşması yakındır, kanısında-yım.

HERKES GÜVENCEDE AMA ELLERİ BAĞLI; AOSELE KÖYÜNDE

Aosele, Stockholm'un kuzeyinde bir köy.1500 kişinin yaşadığı bu yerleşim birimindekiler, kendilerini tanıtırırken "İsveç'liyiz" yerine, "Laplandlı samileriz" diyorlar. Sametinget denilen bir de deneme niteliğinde kamutay oluşturulan Lapland'da, onlar da öteki köylüler gibi, köy kuruluna danışircasına Sametinget'e başvurup çözüme ulaşıyorlar.

Sessiz bir yaşam süren Aosele köylüleri, bugünlerde önemli bir çözümsüzlükle karşı karşıyalar. Göçmen dairesinin sınırdışı kararı verdiği Siracari ailesi, karardan sonra kiliseye yerleşerek samilerin korumasını istedi. Böylece, yalnızca kuzeyde değil, tüm İsveç'te konuşulan konu durumuna yükselen Aosele olayına ne Sametinget, ne kilise, ne de göçmen dairesi bir çözüm getiremediklerini açığa vurdular.

Sincari ailesi, doğum kayıtlarına göre, Suriye'liler. Ancak, çeşitli evrelerde Irak'ta ve Türkiye'de yaşam sürdürmüşler. Çocuklarla birlikte tam 14 kişi olan bu büyük aile, sınırdışı kararını öğrendikleri zaman, elbette yasal karşı çıkışlarını yapmışlar ve Irak, Suriye,Türkiye bakımından uluslararası hukuk tartışmaları sürdürülmüş. Birleşmiş Milletlerce de benimsenen bir uygulamaya göre, sığınmacı, eğer sınırdışı edilecekse, İsveç'e gelmeden önce hangi ülke toprağını geçit olarak kullanmışsa o ülkeye gönderiliyor. Belirli değilse, son yerleşim yeri olan ülkeye. Bu durumda, saptanabilen ülke olan Türkiye, Raşit ve Ziya Sincari kardeşlerle eşlerini, dolayısıyla on çocuklarını "Perişan oluruz" endişesiyle derin derin düşündürüyor.

Çocukların Lapland'lı arkadaşları için Türkiye de bir, adını yeni duydukları başka ülke de bir. Onlar, kimse evsiz kalmamalı; kimse, kilisede yiyip içmek zorunda bırakılmamalı; çocuklar üşümeme ölçütünden yola çıkarak imza kampanyasını yaygınlaştırmaktalar. Köyde hemen herkesin imzaladığı liste, göçmen dairesini düşündürüyor. Ayrıca, kiliseye kolluk gücü yollamak gibi bir uygulamayı düşünmüyorlar bile. Kilise de, kendine gelen insanları dışarı çıkarmaz; kaldı ki , Aosele köyü, "Bizim sığınmacılarımız" diyerek bütünleşme kararlılığını duyurmuş durumdalar. Ömürlerinde Kürtçe sözcük duymamış Aosele'liler için, bir insanın dili,

ayırım nedeni olarak tanınmıyor. Hatta, kilise, yalnızca bir soru üzerine onların müslüman olup olmadıklarıyla ilgilenmediklerini resmen açıkladı. Rahip Roland Haglund "Barınak arayana barınak sağlamakla yükümlüyüz ama koluk güçlerinin işlevini yükümlenme sorunumuz yoktur" diyor.

"Ne olacak şimdi?" diyen de yok. Çünkü, sosyal servise gereklilik bırakmayan köylüler, Sincari ailesinin harçlığını aralarında topalayıp veriyorlar. Yemek, iletişim, sosyal güvenceler de düzenli bir dayanışmayla çok güzel bir biçimde sağlanıyor. Çocuklar, dil öğrenimi gördükleri gibi, kilisede yoğunlaşan ilgiyle pratiklerini de geliştiriyorlar. Yalnızca çocuklar mı; anne Feyzinur, "Okulda bunca öğrenemedim" diyor. İsveççe olarak. Şimdilik herkes kendinden emin, yoğun çaba içinde görünüyor. Endişeleri, Aosele dışında. Köy okulu görevlilerinden Kerstin Lindblom, çocukların bir arada oynarken yöre diyalektliğini bile kullanmaya başladıklarını belirterek benimsediklerini; sığınmacıları vermeyeceklerini vurguluyor.

Köy halkı, resmi makamlarla görüşerek konuyu bir dosya biçiminde göçmen bakanlığındaki üst kurula ulaştırmışlar. "Peki, kuruldanda olumsuz bir karar gelir de , kilise dışına çıkanlar zorla sınırdışı edilirse ne yapacaksınız?" sorusundan rahatsız oluyorlar.

Anders Sandberg, bir kurul hazırlandığını duyuruyor. Eğer karar uygulanırsa, Aosele kilisesi gönüllü kurulu, Sincari ailesinden ayrılmayacak; Türkiye'ye gidecekler. Dayanışma grubundan Gunnel Linne, "Onların başına ne gelirse , bizim de başımıza gelir" derken, hazırlığını ve kararlılığını açıklayan kilise görevlilerinden Dune Backlund "Yolcuyuz" diyerek Sincari'lerin arasına geçip Christer Norberg'in kamerasına bir anı pozu veriyor.

Stockholm Mart 1995

47. ölüm yıldönümünde çağdaş edebiyatımızın parlak bir yıldızı

SABAHATTİN ALI

Öykücü, romancı ve şair Sabahattin Ali 25 Şubat 1907'de Bulgaristan Gümölcine'ye bağlı Eğridere ilçesinde doğdu. Babası bir piyade subayı, annesi ev kadını olan S. Ali, Ayvalık nüfusuna kayıtlıdır. Babasının Prens Sabahattin, Tevfik Fikret ve Jön Türklerle olan dostlukları, annesinin eğitimi birisi ona doğduğu koşullarda aydın bir çevre edinmesini kolaylaştırdı.

İlk okula Üsküdar'da başladı, 1. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle okulu kapanınca Edremit'te devam edip 1921'de bitirdi. Bu dönemde çok kitap okuyor, çok araştırıyordu. İlkokuldan sonra Balıkesir Öğretmen Okulu'na başladı. 1924 yılında sınıf arkadaşları ile birlikte bir gazetecik çıkardı burada. İlk öykü ve şiirlerini orada yayınladı böylece. Daha sonra Yeniyol dergisinde yazmaya başladı ve okumaya, tiyatroya ve sinemaya daha çok değer verdi. 1926'da okul ile arasında geçen bir olaydan sonra son sınıfını İstanbul Öğretmen Okulu'nda okudu.

Sabahattin Ali, Kasım 1926'da babası ölünce daha duygusal şiirlere yöneldi. Güneş, Çağlayan, Servet-i Fünun dergilerinde şiir ve öyküleri yayınlanmaya başladı. 1927'de Öğretmen Okulu'nu bitirince dayısı Dr. Rifat Ertüzün'ün yardımıyla Yozgat'a ilkokul öğretmenliğine atandı. O buranın sakinliğini bozkırlarını sevmeyi, ama Nahit hanıma gönül verdi. Ona yazdığı bir dizi şiir ve mektuba ne yazık ki cevap alamadı. Bir şiirinde karşılıksız sevgisini şöyle anlatıyordu O:

Neticesiz bir aşka verdim gençliğimi,
Ne ufak bir temezül, ne bir iltifat gördüm.
Öründe yalvararak söylerken sevdiğimi,
Gözlerinde yüzüme inen bir lokak gördüm.

1928 yaz tatilinde Sabahattin Ali Yozgat'ı terkederek İstanbul'a gitti. Millî Eğitim'in yabancı dil öğretmenle-

ri yetiştirmek için Avrupa'ya öğrenci gönderdiğini duyunca, hemen imtihana girdi ve kazandı. S. Ali Almanya'ya giden trende Melahat Topar, Osman Faruk ve Ömer Lütfü ile tanıştı. Yolda Upton Sinclair'den "Petroleum" adlı romanı alıp yol boyunca okudu. Daha sonra Rasih Nuri İler'iye anlattığına göre bu romanı okuyunca sosyalizme ilgi duymaya başladı.

1928 sonbaharında iki haftalık yolculuktan sonra Postdam'e yerleşti. Bir zaman Türkiye'de bulunmuş bir Alman subayından dersler almaya başladı. Potsdam'de Turganyev, Gorki, vb. bir dizi uluslararası edebiyatçıları okuma fırsatı buldu. O yılları sonradan "Kürk Mantolu Madonna" adlı romanında kısaca yansıtır. Daha sonra Berlin'de aristokratların çocuklarının gittiği bir yatılı okula girdi.

Burada bir türlü oranın disiplinini kabullenemeyince 1930 baharında öğrenimini tamamlayamadan Türkiye'ye geri gönderildi.

İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda Okul Müdürü Hamit Ongansu'nun yardımıyla bir süre Pertev Naili ve Nihal Atsız'ın kaldığı yatakhane idare etti. Ongansu uğraşarak onu yazın, Bursa Orhaneli ilkokul öğretmenliğine atandı. S. Ali buradan meninundu ve o dönemde Gazi Terbiye Enstitüsü'nde açılan yabancı dil sınavlarına girerek yabancı dil yeterlilik belgesi aldı. Böylece 1931 ders yılında Aydın Ortaokulu'na Almanca öğretmeni olarak girdi.

1930'da İstanbul'da kaldığı sürede Resimli Ay dergisine iki hikaye veren S. Ali onun düzelticisi ve sekreteri Nazim Hikmet'le hiç ummadığı bir anda tanışmıştı. Nazim'in onu etkilemesi sonucu çalışmalarını öykü ve romanda yoğunlaştırdı. 1931 yılında şiir ve öyküleri Atsız Mecmua'da da yayımlandı. Bu sırada bir ihbar üzerine Aydın Öğrenci Yurdu'nda dolaplarında TKP'nin Kızıl İstanbul adlı gazetesi bulununca S.

Ali'de tutuklandı. Üç aylık bir hapislikten sonra onun TKP ile bir ilgisinin olmadığı anlaşılınca serbest bırakılıp Konya'ya tayin edildi.

Hapishanede Kuyucaklı Yusuf ile tanıştı. 1931'de Konya'ya atanan yazar, Atsız Mecmua ve Yeni Anadolu gazetelerinde öykü ve şiirlerini yazmaya devam etti.

Sabahattin Ali 1931'de bir öğrencisine yeniden aşık olur. Bu sefer ciddi aşık olduğunu şiirinde şöyle dile getirir:

Sözün şiirlerin mükemmeldir,
Senden başkasını seven delirdir,
Yüzün çiçeklerin en güzeldir,
Gözlerin bilinmez diyar gibidir.

Konya'da öğretmenlik yaparken Kuyucaklı Yusuf adlı romanını yazmaya başladı. Cemal Kutay'ın sahibi olduğu Yeni Anadolu gazetesinde 15 bölüm yayınlandı. Yazarlık ücretini alamayan S. Ali gazeteye yazılarını vermekten vazgeçince C. Kutay S. Ali'yi jurnallayarak, onun Almanya'da iken Sivas'taki Bektaşî hareketiyle ilgili yazdığı ve bir toplantıda okuduğu şiirinin Atatürk'ü yediğini savundu. Bu şiirin bir kıtası şöyle idi:

Hey anavatanından ayrılmayanlar
Bulanık dereler duralmış mudur?
Dinmiş mi olurdu akan kanlar?
Büyük hedeflere varılmış mıdır?

Bunun üzerine S. Ali 22 Aralık

1932'de tutuklanarak Konya Cezaevi'ne konuldu. Kendisini mahkemede iyi savunmasına rağmen tutuklanmaktan kurtulamadı. 12 Mayıs 1933'de Sinop Cezaevi'ne nakledildi. Buradaki hatıralarını "Duvar" adlı hikayesinde dile getirdi. Burada öykü ve şiirlerine devam etti "Dağlar ve Rüzgar" adlı şiirlerini de burada tamamladı. Burada yazdığı en ünlü şiirinden biri de hapishane şiiri idi. Can sıkıntısını bu şiirinde şöyle dile getiriyordu:

Burada öcekler demiyor
Kuşlar süzülüp uçmuyor
Yıldızlar ışık saçmıyor
Geçmiyor günler, geçmiyor

Başın öne eğilmesin - Aldırma gönül aldırma şiirini de Sinop'ta yazan yazar, hapishane yaşamından oldukça etkilendi. Bu arada Jack London'un Demir Ökçe kitabını burada çevirdi, Esirler adlı oyununu yazdı. 29 Ekim 1933'de cumhuriyetin 10. yılı dolayısıyla çıkan aftan S. Ali'de yararlandı. Ankara'ya yerleşip Ali Maarif Vekili Hikmet Bayur vasıtasıyla öğretmenliğe döndü. S. Ali bu durumu sanki bir borç bilerek 15 Ocak 1934 tarihli Varlık dergisinde şu Kemalist hayranı şiirini yazar:

Hem bunları ne çıkar anlatsam bir dizeye?
Hissler kambur oluyor doküdüğe yazıya
Kısacası, Gönülümü verdim Ulu Gazîye,
Göğsümdə şimdi yalnız onun aşkı yatıyor.

Sabahattin Ali'nin bu siyasi çarçketmesi, O'nun ilkönce Neşriyat Müdürlüğü Büro Şefliği, daha sonra da Talip ve Terbiye Dairesi İkinci Sınıf Mürmezyizliği'ne atanmasına neden oldu. Sabahattin Ali birçok aşk macerasını yaşadıkten sonra 16 Mayıs 1935'de İstanbul'da tanıştığı Aliye hanım ile Kadıköy'de evlendi. O tarihten sonra Ankara'da bir ortaokulda yeniden Almanca dersleri de verdi. 1936'da Kuyucaklı Yusuf romanını yayınladı. 1938'de ailesiyle Eskişehir'e yerleştikten sonra orada yedek subay olarak askerliğini yaptı. Aynı yılın sonunda ankaraya geri dönerek Müzik Öğretmen Okulu'nda Türkçe öğretmenliğine başladı.

Yeni Edebiyat Çalışmaları

1939 yılında İcimizdeki Şeytan romanını yazdı ve Ulus gazetesinde ya-

şınılandı. İkinci Dünya Savaşı başlayınca S. Ali yeniden 1939 sonunda askere alındı. İstanbul'da askeri çadırda kalırken "Kürk Mantolu Madonna" romanını yazdı. Dört aylık askerlikten sonra yine Ankara'ya döndü. Bu dönemde eserlerini peşpeşe yayınlamayı sürdürdü. Bu arada çevirilerini de sürdürdü. Memerich'ten-Tarihte Garip Vakalar, Sofokles'ten - Antigon'e, Lessing'ten - Hoffman'dan, Von Kleist'den, Chamisso'dan birer roman, Silone'den Fontamara, Hebel'den Gyges ve Yüzüğü, Puşkin'den Yüzbaşının Kızı romanlarını çevirdi.

Sabahattin Ali 1940'da yayınladığı İcimizdeki Şeytan romanıyla İrkçılar-Turancıları teşhir ettiği için Bir anda tüm sağıcların şimşeklerini üzerine toplandı. Bunlardan Nihal Atsız ırkçı-turancı bir bröşür çıkararak "Orhun" dergisinde S. Ali'yi jurnalladı. O zamanki Başbakan Saraçoğlu'na Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'i şikayet ederek onun komünistleri bakanlığından beslediğini yazıyordu. Sabahattin Ali bunu kendisine bir hakaret olarak kabul etti. Nihal Atsız'ın açtığı dava, kendi aleyhine sonuçlanarak öğretmenliği elinden alınarak 6 ay ceza aldı. Böylece S. Ali'nin kendi deyişimiyle "Vatan" aleyhine bir suç işlemediği onaylandı.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra 11 Aralık 1945'de S. Ali bakanlık emrine verildi. Bu yüzden öğretmenliğini ve müzik konservatuarındaki işini de bırakmak zorunda kaldı. Bunun üzerine istifa ederek İstanbul'a gitti. Burada gazeteci olarak yaşamını sürdürmeye başladı. Gün, La Turka, Yeni Dünya ve Tan gazetelerinde siyasal fıkralar yazmaya başladı. CHP'nin siyasi muhalefeti susturma siyaseti yüzünden ırkçı ve gericiler Cağaloğlu'nda birçok gazete bürosunu ve kitabevini dağıttılar.

İşsiz kalan S. Ali 1946-47 arasında önce T. Sosyalist Partisi'nin yayın organı olan Gerçek'te sonra da çeşitli küçük gazetelerde A. Nesin, R. İlgaz ile birlikte, halkı aydınlatan, düzenin kötülüklerini eleştiren yazılar yazdı. Ancak o hiçbir zaman ne TSP'ye ne de Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ne üye olarak girmede. Partiler üstü bir yazar olarak kalmayı benimsedi. 1946 sonundaki sol örgüt ve dergilere karşı başlatılan tutuklama-

da S. Ali'de 17 gün tutuklu kaldı. Ancak onun örgütsel hiçbir ilişkisi ispatlanamadığından yeniden serbest bırakıldı.

1947'de "Sirca Köşk" romanını yayınlayan yazar Adımlar, Görüşler, gün, Asır, Yeni Dünya, Gerçek ve Markopaşa gazetelerinde yayınlanan bazı yazılarında dolay hakkında birkaç dava açıldı. Bunun sonucu 28 Mayıs 1947'de yeniden Aziz Nesin ile birlikte hapse atıldı. Üsküdar Paşakapı Cezaevi'nde üç ay kalan S. Ali'nin yanına ajan yerleştirildi, koğuşu dinlendi ama buna rağmen onun örgütlü bir ilişkisi, bir türlü ispatlanamadı.

10 Eylül'de çıkınca bir süre Mehmet Ali Aybar'da kaldı. Daha sonra "Ali Baba" adında bir mizah gazetesi çıkardı, bunu da ancak dört sayı 16 Aralık 1947'ye kadar çıkarabildi. Hiçbir suçu ispatlanamamasına rağmen, hakkında davalar bir türlü bitmiyordu. Bir başka davadan 20 Aralık'ta içeri alınınca, 11 gün Sultanahmet Cezaevi'nde yattı.

Dişarıya çıktığında hem mali durumu, hem de sağlığı iyice bozulmuştu. Yazılarını yayınlamak bir yavinevi ve gazete bulmakta zorlanıyordu. İşsiz olduğundan ve takip edildiğinden Rasih Nuri İleri'nin evinde saklanıyor, Aziz Nesin'le dertleşiyordu. Daha uzun bir süre böyle bir baskılı yaşamı devam ettiremeyeceği düşüncesine varınca yurtdışına kaçmaya karar verdi. Çünkü polis ve faşistler kendisiyle çok uğraşıyorlardı. O ise kendisini siyasi olarak savunmaktan yetersizdi. O sosyalizme sempati duymasına rağmen, henüz bir tutarlı -kararlı sosyalist değildi.

Sabahattin Ali baskılardan ve engellerden öyle bir bunalıma düşmüştü ki bunu tüm dostlarına anlatıyor, kendisini yavaş yavaş boş verip içkiye veriyordu. Bu arada bir arkadaşı vasıtasıyla nakliyeciliğe başladı. Edirnekapi'da berberlik yapan Hasan Tunal onu yurtdışına kaçırması için kendisine bir Yugoslavyalı göçmen olan Ali Ertekin'i tanıştırdı. Atısubay okulu mezunu olan Ali Ertekin Sabahattin Ali'nin yanına şoför muavini olarak işe girdi.

Sabahattin Ali Edirne'ye peynir getirmeye gitme gerekçesiyle yola çıkarlar. Yolda Ali Ertekin'e "sen daha öncede arkadaşım Osman'ı yurtdışı-

na çıkardın, beni de Bulgaristan'a kaçırsan benim imzaladığım kartviziti berber Hasan'a verince ondan 250 TL alırsın" demiş, Ali Ertekin onu sınıra götürüp bir gece bekletir ve onun devrimci düşüncelerini ve amacını öğrenince 2 Nisan 1948 gecesi kitap okuyan S. Ali'nin başını sopa ile ezip onu katleder. Cesedi 16 Haziran 1948'de görülen yazar, adli tıp kontrolünden sonra öldürüldüğü yere yakın Beyyınar-Üsküp arasındaki bir dağlık mevkide toprağa verilir. 1932'de yazdığı şu dörtlük onu ne de iyi anlatıyor:

Göklerde katal gibiydim,
Kanatlarımdan vuruldum,
Mor çiçekli dal gibiydim,
Bahar vakitinde kırıldım.

Sabahattin Ali'nin katledildiği aylar sonra ortaya çıktığında tüm burjuva basını ve yazarları ona saldırıya geçtiler. Kendisini vatan haini ilan ettiler. Yanlışta R. İlğaz, A. Nesin Abidin Nesim ve Saim Bağdallı onu savunmaya çalıştılar. Onu hunharca katleden Ali Ertekin'in ise polis teşkilatıyla da bağının olabileceği görüşleri ortaya çıktı.

Yalçın Küçük'ün 1988'de "Erkekçe" dergisinde S. Ali'ye yönelttiği iddia ve hakaretlerinden sonra, Rasih Nuri İleri, Kemal Bayram, Atilla Özkırmı, Rifat İlğaz ve Aziz Nesin bu olayı yeniden tartışarak çıkan belgeler ve söylentiler sonucu S. Ali'nin polisçe öldürülüp suçun gönüllü ajan Ali Ertekin'e yüklendiğini savundular. Bu arada Yalçın Küçük'ün gayri ciddi iddialarını da ortaya çıkardılar. Katil Ali Ertekin zaten 1948'de Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi'nin 4 yıla mahkum olup aynı yıl, af gerekçesiyle serbest bırakılmıştı.

Sabahattin Ali ve edebiyat

S. Ali edebiyat yaşamına şiirle başlamış hikayeciliğiyle ün salmıştır. Bununla da yetinmeyen yazar mizah ve oyun yazarlığını da yapmıştır. Ölüncü bir şiir beş hikaye ve üç roman kitabı vardı. Bunlar Kuyucaklı Yusuf 1937, Kürk Mantolu Madonna, Dağlar ve Rüzgar'dı 1934 İçimizdeki Şeytan 1940.

Hikaye kitapları olarak Değirmen

1935'de, Kağrı 1936'da Ses 1937'de, Yeni Dünya 1943'de, Sırca Köşkü 1947'de yayınladı. Ayrıca Esirler (1936) adlı bir oyun kitabı vardır.

Hikayelerinde köy ve köylüler üzerine, işçiler ve yoksul kadınlar üzerine, hastane ve doktorlar üzerine, aydınlar, idareciler, çocuklar ve aşkları üzerine konuları alıp inceler. Bu hikayelerde yalın ve sade bir dil kullanmaya özen gösterir. Köylülerin bilinçlenişini ve yöneticilerle çelişkilerini objektif olarak aktarır. Ancak bu çelişkileri yaratan sebeplere pek inmiyor, onu eleştirmekle yetiniyor. Bu durum, kuşkusuz dönemin aşırı baskılarından ve yazarın siyasi yetersizliğinden kaynaklanıyordu.

Sabahattin Ali eserlerinde öncelikle köylüler ve kasabalılar üzerinde durmasına rağmen işçilerin yaşantısını da yazar. Sanayinin gelişmesiyle insanların birbirinden koparılmasını, dayanışma duygularını, onların giderek yoksullaşmalarını, çıkarıcıların emekçilere nasıl tezgahlar kurduklarını anlatır. Devlet ve işyeri yöneticilerinin nasıl dolaplar çevirdiklerini de yine özgün bir biçimde dile getirir. Burada da o öncü işçilerden çok sıradan işçileri konu edinir. Bilinçsiz, kendiliğindenci gelişmeleri ele alır.

S. Ali cezalarını genelde izleyici ve gözlemci bir tarzda dile getirir. Kendini hikayenin kahramanı yapmaz. Onun bu tarzı ile cezalarının tüm çelişki ve olayları yeterli bir derinlikte sunulamaz, bireylerin iç dünyaları yeterince seçilemez. Ancak O aydın ve küçük entellektüel kesimlerin çelişmesini çok daha iyi irdeler. Onların korkaklığını, güvenilmezliğini ve tutuculuklarını çarpıcı bir tarzda ortaya serer.

Onun temel aldığı konular genelde emekçilerin yaşamı ve toplumsal bozukluklar olup, bunu gözleme dayalı ve gerçekçi bir tarzda inceliyordu. Gerçeklikle işlediği ezilen insanların acılarını ve toplumsal eşitsizlikleri ustaca betimlemelerle ayrıntılarına kadar gözler önüne getiriyordu.

O, hikayelerinde aşkı, çocuk sevgisini, humanizmi ve dostluğu tema olarak ele alır. Duygusal ve acıma da onun eserlerinde etkileyici bir rol oynar. Toplumsal eşitsizlikleri doğal ve real bir gözlemlenmeyle birleştirir. İlk olarak dış gözlemlerle sınırlı kalır-

ken, son çalışmalarında toplumsal gerçekliğe doğru ilerler. Acıklı konuları ele alması eserlerinde trajedi unsurunu güçlendiriyordu.

Onun sanatçılık ve yazarlık anlayışı sade bir proleter anlayıştır. Gösterişten, karanlıktan, gizlenmekten uzakta realist ve doğal bir duygu ile hareket etmeyi savunur. Bunun için zaman zaman populizme de düşer.

S. Ali edebiyatın eski ve yeni kuşaklarını birleştirmeyi dener. Halk edebiyatından güçlü bir şekilde etkilenir. Yabancı edebiyatta ise çok şey öğrenir. Onun, edebiyat ve sanat konusundaki görüşleri kısaca şöyledir:

"Benim kanaatimce sanat insana insanı, hayatı ve bunların manasını öğretmekle muvazafıdır. Ancak bu takdirde geniş bir kitle de daha insani olmak, daha iyi bir hayata varmak arzuları belirir." "Kitle ile beraber ıstırap çekmeyen, halkın sevinci ile yüzü gülüp onun isyanı ile şaha kalkmayan, nabzi kitlenin nabzi ile aynı tempoda atmayan adamın kitleye 'sen' diye hitap etmesi gülünçten de ileri bir şeydir." (Varlık, 15.3.1936)

"Halkçı bir edebiyatın ancak realist olabileceği izaha ihtiyaç göstermeyecek kadar açık bir hakikattir. Halk alelümüm realist olduğu ve tahriften hoşlanmadığı için, hakikatleri maksatlı veya maksatsız, şuurlu veya şuursuz değiştiren muharrirlerden de pek hoşlanmaz. Yalnız bu realizm, naturalizme pek benzeyen diğer realizm ile karıştırılmamalıdır. Realist olacağım diye hayatta vakıa halinde mevcut bulunan romantizmi inkar etmek safalık olur. Zaten ben bu izmlerden pek bir şey anlamam. Benim için sadece hayat ve insan vardır. (...) Muharrir realist mi? Şöyle mi, böyle mi diye araştıracağımıza namuşlu mu yoksa yalancı ve tahriifçi mi? diye sormalıyız. Hakiki realizm samimi olmak, yalan söylememektir." Yeni Edebiyat, 15.11.1940

Çağdaş Edebiyatımızın parlak bir yıldızı olan Sabahattin Ali'yi, katledilişinin 47. yıldönümünde saygıyla anıyor, onun edebiyatımıza yaptığı ebedi katkıları yaşatacağımızı bir kez daha haykırıyoruz.

1 Nisan 1995

Trafik canavarının bir kurbanı

Tiyatrocu Asaf Çiyiltepe

Şair ve Tiyatro Yöneticisi Asaf Çiyiltepe 1934'de Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul Galatasaray Lisesi'nde okuyan sanatçı, bir süre Tıp Fakültesi'nde okudu. Tiyatroya duyduğu büyük ilgiden dolayı öğrenimini bitiremedi.

1954-56 yılları arasında Cep Tiyatrosu'nda görev yaptı. 1958'de Fransa Dışişleri Bakanlığı Bursu'nu kazanarak Paris'e gitti. Paris'te Fransa Halk Tiyatrosu T.N.P.'de rejisör yardımcısı olarak çalıştı. Aynı dönemde "Comedie die Saint-Etienne" ve "Compagnie Chavert" tiyatrolarında da çalışmalarını sürdürdü. Yurtdışında kaldığı sürece Almanya, İsveç ve Finlandiya tiyatrolarında inceleme-

Aşık Sümmani 135 yaşında

Halk arasında kısaca Sümmani olarak tanınan Halk Şairi Hüseyin Sümmani, 1860 yılında Erzurum'un Narman ilçesine bağlı Samikale köyünde doğdu. Okuma yazması dahi olmayan Sümmani, ömrünün çoğunu çobanlık yaparak geçirir.

Halk ozanı Sümmani, çok merak sardığı bağlamayı Erzurum'da aşıklardan öğrendikten sonra, Gülperi adını verdiği hayali sevgilisini aramak amacıyla Kafkasya'yı, İran'ı, Afganistan'ı, Hindistan'ı, Tacikistan'ı, Türkmenistan ve Kazakistan'ı boydan boya gezer dolaşır. Aradığı hayali sevgisini bulamayınca memleketine geri döner. Ama bu sefer köyünde fazla kalamayıp yine geziye çıkarak, Kars, Trabzon, Kırım, Abhaz yörelerini dolaşır. 5 Ocak 1915 yılında henüz 55 yaşında iken köyünde ölür.

Sümmani, gezici saz şairleri geleneğine bağlı, ünlü Acem ve Kafkaslar'a uzanan halk arasında çok sevilen bir ozandır. Onun destanları ve şiirleri toplumsal olayları, doğal afetleri, aşkı, insan sevgisini ve doğayı dile getirir. Yaşadığı çağın aydınlarından biri olan ozan, şiirlerinde dinle ilgisini sınırlar. Halk ozanlığının özelliklerini yaşadığı dönemde özenle koruyan Sümmani, içtenlikli ve duyarlı deyişleriyle halk edebiyatımızda yerini almıştır. Onun dörtlüklerinin çoğu, halen halkımızın dilinde, atasözleri gibi yaşayıp duruyor.

lerde bulundu.

1960 yılında geriye dönünce, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'na girdi. Daha sonra Arena Tiyatrosu'nu ve AST'ı (Ankara Sanat Topluluğu) kurdu. AST'ın bir Anadolu turnesinde İslahiye yakınlarında geçirdiği bir trafik kazası sonucu, 7 Haziran 1967'de hayata veda etti.

Tiyatroyu çok seven ve onu halkına maalemtmek için canla-başla çalışan Asaf Çiyiltepe tiyatronun sevilmesinde ve toplumsal yaşamımıza yerleşmesinde önemli katkıları oldu. 1953 yılından itibaren Yenilik-Mavi ve Cumhuriyet'te toplumsal şiirler de yazan ve bir çeviri tiyatro kitabı bulunan sanatçının çağdaş bir sanat anlayışı vardı.

O, sanatçı olmadaki amacını şöyle dile getirir:

"Türkiye'de yaşayan insanı önce, geçici düzmece düşlerden kurtararak, ileri bir mutluluğun, ilkelerine kavuşturmayı arzuluyoruz... İleriye dönük sanatçı kendini gücün kokmuş şartlarına uydurmaz."

Asaf Çiyiltepe felsefe ve edebiyata büyük değer veren biriydi. Onun basketbola olan tutkusu, hastalanınca onu Vatan gazetesinde basketbol üzerine yazarlık yapmaya da götürdü. Onun aşkları bir tipikti. Sık sık aşık olur ve çabuk unutturdu. Natalya Begoviç adlı şiirinde O, bu durumu şöyle dile getiriyordu.

Aslında sevdiğin sokaklar Natalya Begoviç
Bizi bağlayan toprak kokulu kırmızı şarap
Sarkılarımız gidip orada buluşuyor
Bir çare bul geceye varmadan
Bir şey yap Laterneler çalsın belki
Seul kısıda sürse Natalya Begoviç

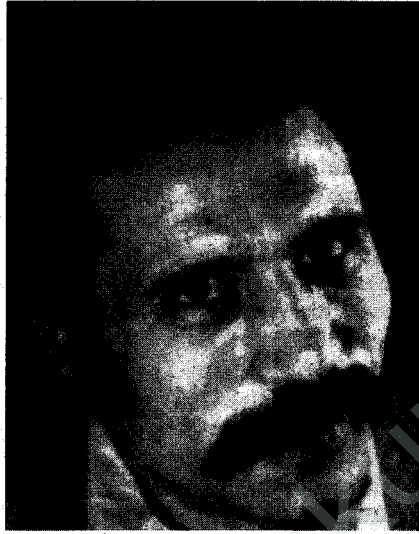
Katledilişinin 15. yılında Ümit Kaftancıoğlu

Hikaye ve Roman yazarı Ümit Kaftancıoğlu, 1935'de Kars'ın Hanak ilçesi Koyunpınar köyünde doğdu. Asıl adı Garip Tatar olan Kaftancıoğlu yoksul bir köylü çocuğudur. Çocukluğu ağa kapılarında boğaz tokluğuna çalışmakla geçti.

İlkokulu köyünde okuduktan sonra, 1957'de Çılavuz Köy Enstitüsü'nü bitirdi. Bir süre Mar-din'in Derik ilçesinde ilkokul öğretmenliği yapan Kaftancıoğlu Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirerek 1961'de ortaokul öğretmeni oldu. Üç yıllık ortaokul öğretmenliğinden sonra, Ankara Radyosu'na girerek "TRT Köy Yayınları Servisi" kültür şubesinde görev yaptı. 1974'den sonra İstanbul Radyosu'na atanan Kaftancıoğlu, 11 Nisan 1980 günü evinin önünde faşist militanlarca kurulan hain bir tuzağa düşürülerek katledildi.

Ümit İlhan Kaftancıoğlu ilk öykülerini Varlık dergisinde 1955'de yayınladı. 1961-64 yılları arasında Cumhuriyet gazetesinin değişik konularda açtığı çeşitli yarışmalarına katıldı. 1964'de Sihirli Halka ile Cumhuriyet Öykü Ödülü, 1970'de Dönemeç ile TRT Sanat Ödülü'nü alınca edebiyat çevrelerinin dikkatlerini topladı. Bunlardan sonra 1972'de Hakullah adlı röportajıyla Ali Naci Karacan Ödülü'nü kazanırken, Çocuk ve Kent adlı öyküsüyle de Başkent Ödülü'nü aldı.

Ümit Kaftancıoğlu doğup büyüdüğü ve kendisinin Doğu Anadolu dediği K. Kürdistan gerçekliğini çarpıcı gelişmelerden, olgu-cu gözlemlerden yola çıkarak öz-

gün bir tarzda dile getirir. Yaşadığı koşulları ve yaşantıyı ustaca yorumlayarak bir kamera gibi, röportaj gibi okuyucusuna iletir. Yöresel dili, kültürü ve aneleri resmi ideolojinin sınırlarını fazlaca zorlamadan bölgesel şiveleri ile eserlerinde yansıtır.

O, yaşadığı koşulları anlatmada kişisellikten toplumsalığa açılan bir pencere gibidir. Onun eserleri yaşanmış birer köy-kır gözlemciliğidir. Özellikle eserlerinde doğa ile yalnızlaşmış insanların doğal ilişkilerini ele alır. Harabeye çevrilmiş tabiat ve insan manzalarını inceler. Onun bu humanist-çevreci anlayışları bile faşist militanları harekete geçirmeye yetti. Faşist düzen ise bu güne kadar onun katillerini yakalayarak bu katliamın arkasında durduğunu ortaya koydu. Henüz daha tam olarak sınıfının bilincine varamamış bu değerli insanı elbirliğiyle ortadan kaldırdılar.

Ümit Kaftancıoğlu'nun başlıca eserleri şunlardır: Dönemeç, Sihirli Halka, Öyküler - 1964, Hika-

ye 1970, Yelatan - Roman 1970, Hakullah - Hacı Bektaş Gölgesinde Sömürü adlı röportajları 1972, Tek Atlı Tekin Olmaz - Köy Masalları 1973, Köroğlu Kolları - Halk Destanları 1974, Kekeme Tavşan - Çocuk Hikayeleri 1974, Tüfekliler - Roman 1974, Çarpına - Hikayeler 1975, Kan Kardeşim Dorutay - Çocuk Romanı 1979, Çocuk ve Kent - Çocuk Hikayeleri 1980, Dört Boynuzlu Koç - Çocuk Romanı 1980, Hınzırpaşa - Çocuk Romanı 1980, Kitaplarına girmemiş öyküleri 1983'de "Allak Bullak" adı altında derlenip yayımlandı.

Mevsimde Dökülen Yapraklar

Sabahattin Ali	02.4.1948
Kemal Tahir	11.4.1973
Ümit Kaftancıoğlu	11.4.1980
Orhan Kemal	02.6.1970
Nazım Hikmet	03.6.1963
Asaf Çiyiltepe	07.6.1967
H. İzzettin Dinamo	20.6.1989
Asım Bezirci	
Muhlis Akarsu	
Hasret Gültekin	
Asaf Koçak	
Ebide Sulari	
Nesimi Çimen	
Metin Altıok	
Behçet Aysan	
Rıfat Ilgaz	7.7.1993
Bedrettin Cömert	11.7.1979
Bilge Karasu	14.7.1995
Ömer Faruk Toprak	20.8.1979
Turgut Uyar	22.8.1985

ve diğer 30 insan
2 Temmuz 1993

Anıları mücadelemize örnektir.

"Bir eski tüfek ve
uzun yol koşucusu"
Mehmet Ali Aybar
artık aramızda yok

M. Ali Aybar 1908'de İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nden sonra, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede bir ara Anayasa Hukuku Asistanlığı'nı da yaptı. 10 Temmuz 1995'de 87 yaşında O "Aykırı Bir Ses" aramızdan ayrıldı. Cenazesi Aşçıyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İlk siyasi görüşleri 1945'lerde Vefa gazetesinde yayımlandı. 1947'de kendisi HÜR, adlı gazeteyi yayınladı. 1949'da zamanın cumhurbaşkanına hakareten 15 ay hapis cezası aldı. 1950 siyasi affından çıkınca bir süre avukatlık yaptı, 1962'de TİP 1. Genel Başkanı seçildi. Bu tarihten itibaren sol hareket içinde isminden daha fazla söz ettirmeye başladı. 1965-69 yılları arasında İstanbul milletvekilliği yaptı.

M. Ali Aybar, Sovyet devriminin Türkiye'ye uygulanamayacağı ve ulusal özelliklere bağlı bir "milli" özel sosyalizm geleceğini savunuyordu. O bir anlamda milliyetçi, kemalizm karşıtı "Eurokomünizm"i savunurken, öte yandan 68'deki Çekoslovakya işgaline karşı ve Rus yayılmacılığına karşı haklı mücadele etmiştir. Ancak O, Sosyalist Sovyetler'i ile emperyalist amaçlı SB'ni birbirinden ayırt etmiyor, tam aksine O, sosyalizmdeki yozlaşmayı ve olumsuzlukları Leninizme bağlıyordu. O'nun bu yanlış çizgisine rağmen TİP içinde Kruşçovcu Aren-Bora grubu Ona karşı bir kampanya başlatarak onun 1968'de TİP genel başkanlığından ayrılmasına neden oldular.

Aybar 1975'de kendi dünya görüşlerini tamamen savunan Sosyalist Devrim Partisi'ni kurdu. 1970'lerden itibaren savunduğu "partinin en az yarısı işçilerden oluşmalı" görüşünü burada da savundu. Çünkü o geriye dönüşlerin nedenlerinden biri olarak KP'lerin işçi partileri olmaktan çıktığından yola çıkıyordu. M. Ali Aybar 12 Mart ve 12 Eylül döneminde kısa birer dönem tutuklandı. 12 Eylül'de DİSK davalarında avukatlıkta yaptı. Sol hareketin belli bir dönemine damgasını vurmuş bir sima, bir "eski tüfek" olarak O, uzun süreli mücadele perspektifiyle, eski bir atlet olmasından dolayı "bir uzun yol koşucusu" adlandırılmasının da sahibiydi.

Nazım Hikmet'le de yakın akraba olan M. Ali Aybar politika ve yazarlığın yanısıra aynı zamanda iyi bir ressam idi.

M. Ali Aybar üretken bir aydın, mücadeleci bir kişili-

Ölüme yavaşça ve
sessizce giden bir yazar
Bilge Karasu

L 1930 yılında İstanbul'da doğan yazar, çevirmen ve öğretmen emekçisi Bilge Karasu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Daha sonra çeşitli kitapları çevirmeye ve edebiyat üzerine yazılar yazmaya başladı. Ankara'ya yerleştikten sonra Hacettepe Üniversitesi'nde ders vermeğe başladı.

Yazar Bilge Karasu geçen yıl yakalandığı pankreas kanserinden kurtulamadı. 14 Temmuz 1995'de İstanbul'da veda etti. Yazar vasiyeti üzerine az sayıda arkadaşın ve yazar dostları tarafından sessizce Karşıyaka Mezarlığı'na gömüldü. Evet O, mezar taşı bile olmayan Babak adlı kedisinin yanına aynı istediği gibi gömüldü. O'nun kalabalık ve gösterişli bir cenaze töreni yoktu. Sıradan bir insan gibi gömülmek istiyordum" şeklindeki son arzusu böylece yerine getirilmiş olundu.

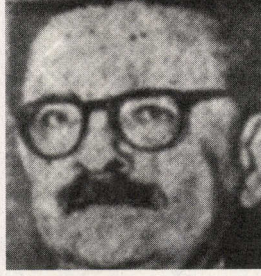
Bilge Karasu 1963'de Laurence den çevirdiği "Ölen Adam" adlı kitap için 1963 TDK çeviri ödülünü aldı. Aynı yıl hikayelerini bir araya toplatarak "Troyada Ölümlü Vardı" adlı ilk kitabını yayınladı. 1970'de yayınladığı ikinci kitabı "Uzun Süreli Bir Günün Aksamı" ile 1971'de Sait Faik Hikaye Ödülü'nü aldı. Daha sonra 1980'de "Göçmüş Kediler Bahçesi", 1982'de "Kismet Bütesi", 1985'de "Gece" ve en son olarak da "Narlı İnce Gazel", "Ne Kitapsız ne Kedsiz" adlı kitaplar yazdı.

Ancak gömülü bir yapıya sahip olan yazar, gösterişli ve beuz hesaplar peşinde koşmadı. O, yazdıklarını ubarınmadan, orankla pek görünmeden ve medyaya fazla alet olmadan okuruna ulaşımını severdi. Yanlızlığı ve sessizce ölmeyi, gürültü çıkarmayı peşinde koşmaya tercih ederdi.

Eniş edebiyat bilgisıyla tuzlukte incelenmesi gereken yazarlarımızdan birisidir O. Bu yüzden genç kuşak yazarlarımızın çok bilmiş-pok yazmışçılar yerine Bilge Karasu'nu çok araştırıp-az ve az yazma yöntemini öğrenmelerine inanıyoruz.

ğе sahipti. O, anti emperyalist - anti faşist mücadeleye inanan, bunun için 50 yıl boyunca direnen biri idi. Paslanmamış bu eski tüfek, ihtiyar delikanlının kendi imkanları ve dünya görüşleri sınıırı içinde halkımızın demokratik mücadelesinde önemli bir yeri vardır. Bizler onun yanlışlarına karşı mücadele ederken, onun doğru yönlerinden öğreneceğiz.

1. Ölüm Yıldönümünde ELIAS CANETTI

*"Ölüm kadar,
hiçbir şey, benim
yaşamımı meşgul
etmemiştir!"*

Ölüm onu da yakaladı, oysa o "ölümün canı cehenne-me!" demişti. Tek varlığı yaşamaktı, yaşadığı sürece düşünmek ve düşündüğünü yazmak Canetti için önemliydi. Yazarken kelimeleri ölçer, tartar ve içine sindirerek yazardı. Yaşamı anlatırken en çok ölüm üzerine söyledikleri ile göze batardı. Ölümüne inat yaşamak, Canetti'nin ütöpik dünyasının karakteriydi. Musil, Broch, Joseph Roth, Karl Kraus kuşağından etkilenen Canetti'yi 19 Ağustos 1994 gecesi kaybettik. 25 Temmuz 1905'de önce Osmanlı'ya bağımsızlığını ilan edince Bulgaristan'a ait Rusçuk'da İspanyol-Yahudi asıllı bir ailenin üçüncü oğlu olarak doğdu. Balkanlar'da kurtuluş mücadeleleri ve gerginlikler yaşanmaktadır. 1911 yılında İngiltere'nin Manchester kentine göçerler ve orda İngilizce öğrenir. Babası ani bir kalp krizi sonucu ölür. Bu ani ölüm olayı küçük Canetti'yi çok derinden etkiler.

"Ölüm beni yakıyor" diye yazmıştır. O ölümüne karşı isyan eden bir yazar olacaktı. Ölümüne karşı savaş açmak donkişotluk değil midir? Eğer bu kişi Canetti ise, onun yeryüzünde yaşamı savunma adına ölümüne karşıydı. Oysa yaşam her geçen gün biraz daha kirlenmekte, çirkinleştirilmekteydi. Yazılarında yazar bunları tüm duygu ve düşüncelerini seferber ederek bizlere yansıtmaktadır. Balkan Savaşı, I. Emperyalist Paylaşım Savaşı ve Alman faşizmi, bunların hepsini de birlikte yaşamıştır. 20. yüzyılın bu büyük olayları yazarı çok derinden etkilemiştir. İşte o param parça edilmiş bu yüzyılın tanığıdır. Canetti'nin yazdıklarını okumak hiç birşey ifade etmez, asıl o yazılardaki vicdanla ölçülmüş, ifadesini bulmuş mesajları anlamak önemlidir. Okuyucu bunu anladığı sürece yazarın ufkunu keşfe-

decektir.

1913 yılında babasının ölümünden sonra annesi önce Viyana ve sonra Zürih'e göçer. Elias Zürih'de liseyi tamamlar, ordan Frankfurt'a ve sonra yine Viyana'ya göçerler. Göçmen bir çocukluk ve gençlik yaşamına sahip olan Canetti, eski İspanyolca, İngilizce, Bulgarca, Fransızca ve asıl okul dili olarak Almanca bilmekteydi. O kendisini "benim dilim Almanca olarak kalacak, oysa ben bir Yahudiyim" diye açıklamak ihtiyacı duyar. Çünkü Alman faşizmi iktidardadır.

Anne arzusu üzerine bir meslek okuyacaktır. Canetti kimya okur ve okulu bitirir, fakat onun akli fikri şiir yazmaktadır. Düşüncelerini not ederek günlükler tutmaktadır. Giderek bu istek onu yazar yapacaktır. "Kötü ve düzeni bozulmuş orkestraya" benzettiği dünyayı anlatmak, yazmak mesleği kimyacıktan daha önemli olmuştu onun için.

İlk romanı 1930/31'de tamamlanmış, ancak 1935'de yayınladığı "Die Blendung" (Körleşme), evlilik ilişkileri içinde paranın etkisi ve Avrupa kültürünün bu ilişkiler içinde yıkılışını anlatır. İnsanların gözünü kör eden para, yaşamı da kirlenmektedir. "Die Blendung" uzun dönem Canetti'nin baş yapıtı olarak kalacaktır. Karl Kraus ve Sigmund Freud bu roman için büyük bir şaheser diye söz ederler.

Die Hochzeit 1931/32 (Düğün) ve Komödie der Eitelkeit 1933/34 (Kibirlik Komedyası) adlı tiyatro yapıtları, Groz, Babel ve Brecht'den etkilendiğini yansıtmaktadır. "Die Hochzeit"la Canetti, çılgınca sahip olma isteği ve sınır tanımaz cinselliğin, insan ilişkilerini sapık ilişkilere dönüştürdüğünü ustaca işlemiştir.

"Kibirlik Komedyası"yla, kendini beğenmişliğin hangi felakette-

ri de getireceğini vurgular. Yine yazarın baş yapıtlarından sayılan "Masse und Macht 1960 (Kitle ve güç)* 1935'lerden başladığı yapıt ancak 1960 yılında basılır ve yayınlanır. 1938 yılında Hitler Avusturya'ya saldırmıştır, Canetti aynı yıl Avusturya'yı terk eder ve Londra'ya yerleşir. Tuttuğu günlük notlar bu kitabı oluşturmuştur. Yazar faşizm ve kitlelerin ruhu üzerine bu kitaba değinmektedir. "Masse und Macht" Canetti'ye sınırların ötesini açacak ve önce "Büchner Preis 1972, 1977'de Gottfried Keller Preis, ve ardından 1981'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü getirecektir.

Canetti aynı zamanda çok yönlü bir yazardı. Şiir, makale, el notları, roman, tiyatro vs. birçok edebiyat, sanat dalında eserler vermiştir. Bir çok dergi ve gazetelerde çok değişik konularda yazıları yayınlanmıştır.

Die Stimmen von Marekesch" adlı yapıtı, Avusturya Devleti Büyük Edebiyat Ödülü almıştır. Canetti, malesef o büyük Ekim Devrimi'nin ve sosyalizmin yaşadığı çağa vurduğu etkisini pek görememiş, kavrayamamıştır. O yine de yaşamı ve yazılarıyla karanlığa karşı aydınlığı, faşizme karşı özgürlüğü, ölümüne karşı yaşamı savunmuş, büyük bir humanist ve aynı zamanda enternasyonalist olarak dünya edebiyatına damgasını vurmuştur.

Diğer eserleri şunlardır: Die Befristeten (Süresi Belli Olanlar), Der andere Prozess (Öbür Dava), Die gespaltene Zukunft (Bölünmüş Gelecek), Macht und Überleben (Güç ve Hayatta Kalma), Das geissen der Worte (Kelimelerin Vicdanı), Die Geräte Zunge (Kurtarılmış Dil), Die Fackel im Ohr (Kulaktaki Meşale) Welt im Kopf (Kafadaki Dünya)...

* (Kitle ve İktidar)

KÜLTÜR üzerine bir deneme

I. HOCA

Kültür, dilimize Latince'den (Cultura) kelimesinden geçmiş olup insan toplumlarının bütün teknik, sanat devlet ve toplumsal hayata ilişkin örgütleniş, eğitim, sağlık ve bunun gibi bütün alanlardaki başarılarının kazanımlarının tümünü ifade eder. Bir toplumun kültürünü belirleyen, o toplumun ekonomik ve siyasi ilişkileridir.

İlkel kominal ve komünist toplum dışındaki toplumların tümü sınıflara bölünmüştür. Bundan dolayı bu sınıflı toplumlarda egemen olan kültür-hakim sınıfların kültürüdür. Sınıflı toplumlarda egemen kültürün yanında hakim olmayan başka kültürlerde vardır. Günümüzde kültür sorununa birden fazla yaklaşımlar vardır. Son tahlil de (çözümlemede) bu yaklaşımlar bizim açımızdan ikiye ayrılabilir ki doğru olanı da budur. 1- Burjuvazinin kültüre yaklaşımı, 2- Proletaryanın kültüre yaklaşımı.

1- Burjuvazinin kültüre yaklaşımı: Burjuvazi, kapitalist toplumlarda, üretim araçlarına (Fabrikalar, madenler, ulaşım-iletişim araçları, toprak-toprakaltı vb.) sahip olan emekçi sınıfın emeğini sömürerek yaşayan zenginleşen egemen sınıftır. Bu sömürücü ve parazit sınıfın yani burjuvazinin kültüre yaklaşımı şöyledir: Kültür sınıflar üzeridir. Yani bir toplumdaki sınıf ve tabakaların ortak malıdır. Onların ortak malı gibi görür. Bu sınıfa karşılık proletaryanın kültür anlayışı daha değişik olup bu tanımlamanın (açıklama) tam karşıtıdır.

2- Proletaryanın kültüre yaklaşımı: Proletarya kelimesi Latince'den dilimize geçmiş olup (Latince Proletarius'dur) anlamı Eski Ro-

ma'da yoksul, fakir sınıftan olanlara denirdi. Bugünkü anlamı ise; kapitalizmin iki sınıfından biri; yani burjuvazinin karşıtıdır. Burjuvaziye tarif ederken üretim araçlarını saydık. İşte bu üretim araçları üzerinde hiçbir mülkiyeti (hak sahibi) olmayan ücretli işçi sınıfı; varlıklarını sürdürebilmelerinin biricik yolu iş güçlerini mülk sahiplerine (burjuvaziye) satmak olan sınıf.

Bu sınıfın yani proletaryanın kültüre yaklaşımı: Sınıflar üstü kültür anlayışının tersidir. O kültürü ekonomik altyapının bir yansıması olarak görür. Toplum ekonomik yapıya bağlı olarak çeşitli sınıflara bölünmüştür. Kültürde bu toplumlardaki sınıflara tekabül etmek (evrim-gelişim) (olgunlaşmak) zorundadır. Demek ki sınıflı toplumlarda hakim olan kültür, hakim sınıfların kültürüdür. Bir toplumdan diğer bir topluma geçiş* sosyal devrimle mümkündür.

Sosyal devrimin olabilmesi için üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında var olan üretim ilişkileriyle çatışmaya girmesi ile mümkündür. Bu çatışma toplumsal devrimler yoluyla, yeni üretim ilişkilerini hakim hale getirir. Yeni üretim ilişkileri, eski ekonomik yapının bağrından çıkıyor ve onu yıkıyor.

SINIF- Toplumsal- "Toplumsal üretim sistemindeki yerlerine, üretim araçlarıyla ilişkilerine (ki bu ilişkiler çokluk yasalarla biçimlenmiştir), emeğin toplumsal örütlenişindeki rollerine ve dolayısıyla da sahibi oldukları toplumsal zenginlikten ne yoldan pay aldıklarına ve aldıkları payın miktarına göre birbirlerinden farklılıklar gösteren büyük insan grupları" (V.İ.Lenin).

Sömürünün egemen olduğu toplumlarda sınıflar arasında acımasız bir savaş vardır. Kapitalist toplumun temel sınıfları burjuvazi,

büyük toprak sahipleri ve köylülük-tür. Sosyalist toplumlardaki sınıflar dost sınıflardır. (Örn., SSCB'inde işçi sınıfı ve kolhozcu köylülükle, bir sınıf değil, ama sosyal bir katman olan emekçi enteligensiya).

Yukarda yaptığımız tanımlamalardan sonra sınıflı toplumlardaki kültür hakkında kısaca bilgi veremeye çalışacağız.

I- KÖLECI TOPLUM:

Bu toplum, tarihsel olarak ilk sınıflı toplum biçimidir.

Bu toplumda temel sınıflar Köleler ve Köle Sahipleridir. Köle: Bir insanın diğer başka bir insana tam bağımlılığıdır. Bu bağımlılık içinde KÖLE üretim araçlarından yoksundur. Köle sahibi ise, yani köleninde sahibidir. Tüm üretim araçlarına sahip olduğu gibi köleleri başkasına satabilir - değiştirebilir, öldürebilir.

Bu toplumun kalıntıları sömürge ve bağımlı ülkelerde uzun süre sürmüştür. ABD'de zencilerin köleliği ancak 1861 - 65, Kuzey - Güney İç Savaşı sonucunda kalkmıştır.

Köle emeğinin egemen sınıf olan köle sahiplerince sömürülmesine dayanan sosyal ekonomik formasyon. Köleci toplumun ana kültürü olmuştur. Köleci toplum ilkel-komünal toplumun dağılması ile doğmuştur.

İlk köleci devletler M.Ö. 4. ve 2 yıllarından Mezopotamya'da (Sümer - Akad - Babil) Hindistan'da Çin'de kurulmuştur. Köleci toplumda kültür daima egemen olan köle sahiplerinin menfaatleri doğrultusunda gelişmiştir. Kültür hayatının açılıp gelişmesi doğa (tabiat) bilimlerinin doğuşu ile birlikte yürüdü. Yeni doğmakta bilimsel bilgiler henüz açıklanarak kollara ayrılmamıştı. Hayatın bütün alanları o zamanın bilim adamları için bir gözlem konusu idi.

* Bir toplumsal yapının yerine bir başka toplumsal yapının geçmesini sağlayan devrim proletaryaya göre sosyal devrimdir.

İlk çağ köleci devletlerinin ideolojilerinin özelliği dini niteliklidir. Din biçimleri, ayin usulleri efsanelerin konusu değişik olmakla birlikte dini öğretiler temel olarak aynı kalıyordu. Örnek; çalışanlar söz dinlemeli, boyun eğmeli köle sahiplerine karşı gelmemeli yoksa bu dünyada ya da öbür dünyada tanrılar kendilerini cezalandırırdı.

Kültürün genel seviyesi çok düşük olup özellikle imparatorların saraylarının şereflerine övgüler söyleniyordu.

Roma İmparatorluğu'nun çöküşü

Köle çalışması, gittikçe teknik ilerleme ve toplum evrimi için bir engel haline geliyordu. Üretici güçlerin düzeyi, başka üretim ilişkilerini gerekli kılıyordu. Daha ileri bir ekonomik ve toplumsal şekillenmeye, yani feodal düzene devrimci bir geçiş, kendini zorla kabul ettiriyordu. Bununla birlikte, Batı İmparatorluğu'nun, Roma köleci devletinin bu yüksek biçiminin çöküşünün nedeni, yalnız iç etkenler olmadı, dış etkenler de rol oynadı.

Toprağı işleyenler ile köleler birleşerek köle sahiplerini sonunda yıktılar. Çünkü; toprakta çalışacak insanlar lazımdı. Onun için de kölelerin serbest olması gerekiyordu. Toprak sahiplerinin toprakları genişti, bu yüzden kökleri toprağa bağımlı serf yaptılar.

II- FEODAL TOPLUM:

Nasıl ki köleci ilişkiler, komünal toplumun bağrından meydana geldiyse, ilk feodal ilişkiler de kölelik düzeninin bağrında doğdular. Büyük toprak sahipleri, onların toprakları üzerinde çalışan - koloniler ve köleler, buldukları yerlerde üretilen zahire ile yetiniyorlardı. Bu kapalı ve doğal bir ekonomiydi.

Feodaliteyi üç ana bölüme ayırabiliriz. 1- Şekillenme 5. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar uzanır. 2- Şekillenme 11. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar uzanır. Bu dönem feodalizmin gelişmesi dönemidir. 3. şekillenme 15-16. yüzyıla dayanır.

Feodalitenin başlangıçtaki şekillenme dönemi, marksist tarihçiler

tarafından ortaçağ kavramı ile bir tutulur. Bu döneme, aynı zamanda, Yukarı Ortaçağ da denir.

Avrupa'da, bu dönem, aşağı yukarı, 5. yüzyılda başladı ve 11. yüzyılın başına kadar sürdü; Asya'da, 3. yüzyılda (Çin'de), 4. ve 5. yüzyıllarda (Hindistan'da), 7. yüzyılda (Arabistan'da) başladı; 8. yüzyılda (Çin'de) son buldu, ama Asya kıtasının öteki ülkelerinin çoğunda 9. ve 12. yüzyıllara kadar sürdü.

Feodal toplumda egemen sınıfın temsilcisi kendisine bağlı köylüleri sömüren büyük toprak sahibidir. Bu toplumdaki temel iki sınıf feodal toprak sahibi ile toprağı olmayan köylülerdir.

Emekçi yığınlar üzerindeki egemenliğini sağlamlaştırmak için, feodal senyörler sınıfı, iktisadi sömürü ve siyasi köleleştirme ile yetinmiyordu. İdeolojik etki, en iyi silahlarından biriydi. Ve feodal toplumun ideolojisinde kesin rol, dine, kiliseye düşüyordu. Yeryüzünde çekilen acıların ödülü olarak göklerde mutluluk vaadleriyle kilise, halk yığınlarını, senyörlere karşı mücadeleden saptırıyor, halka bilinçli olarak yumuşak başlılığı ve boyun eğmeyi aşılıyordu.

Feodalizmde feodal toprak ağaları köylülerin bilinçlenmesini önleyerek, onları kırsal alanda tutarak uzun bir dönem varlığını sürdürdüler. El zanaatlarının gelişip, büyük şehirlerin ortaya çıkışıyla feodal toplumunda sonu yavaş yavaş görünmeye başladı. Bu arada yeni bir sınıf olan tüccarlar, Lonca ustaları ortaya çıktıkça, köylülerin tamamen mülksüzleşmesi sonucu proleterler ortaya çıktı. Bu iki sınıfta geleceğin temsilcileri idi ve feodalizmin üst aşamasında, sancılı bir doğumla gerçekleşti.

III- KAPİTALİST TOPLUM:

Her toplum, bir önceki toplumun bağrından sosyal devrimlerle doğar. Kapitalist toplumda 17.18.1 yüzyıllarda feodal toplumun bağrından çıkmıştır. Bu toplumda temel sınıflar Kapitalist Burjuvazi, ve Proletarya (işçi sınıfı)dır.

Kapitalist Burjuvazi Ortaçağ'ın sonlarında doğmuş ve gitgide geliş-

miş olan bir sınıftır.

Fransız Devrimi'nde başrolü oynayan bu burjuva egemen sınıf olmuştur. Bu sınıfa, sanayiciler, tacirler, serbest meslekten olanlar, zengin çevreler girmektedir.

KAPİTALİZM üretim araçları üzerinde özel kapitalistik mülkiyete ve ücretli emeğin kapitalistler tarafından sömürülmesine dayalı toplumsal yapı. Kapitalizm en son sömürgeci toplumsal yapı, en son antagonist sosyo ekonomik formasyondur. Kapitalizm feodalizmin bağrından doğmuş ve ona kıyasla çok daha ilerici bir toplumsal yapı göstermiştir. Üretici güçlerin olağanüstü gelişmesi, kapitalizmi, toplumsal ilerleme yolunda çok büyük bir engel haline getirmiştir. Kapitalist ülkeler halklarının büyük çoğunluğu-proleterler, yarı proleterler- üretim araçlarından yoksun kalmışlar ve işgüçlerini satmak zorunda kalmışlar ve böylece egemen sınıfların zenginliklerini yaratmışlardır. Büyük kapitalist üretimin gelişmesi rekabetin keskinleşmesi, küçük üreticiliğin yıkılması ve işsizler ordusunun artması sonuçlarını doğurmuştur. Bunun yanısıra emekçilerin sömürülmesi artmış, milyonlarca insan giderek artan bir yoksulluk içine düşmüştür. Fabrika ve işletmelerde yığınla işçiyi toplayan, emek sürecini kollektifleştiren kapitalizm, bu özellikleriyle üretime toplumsal bir karakter vermekte, ama öte yandan emeğin sonuçlarını kapitalistlere maletmektedir.

Proletarya (işçi sınıfı):Burjuvazinin karşısına dikilen yeni bir sınıftır. Büyük çoğunluğu tarım kökenlidir. Çeşitli nedenlerle köyden kasabadan kopup gelmiştir. Gelişen çağın (teknik, hayat şartları vs.) gereği köylerden kopararak şehirlerin çevresine yerleşmiştir. Doğal olarak kent zenginleri ile bunlar arasında yaşayış düzeyi bakımından büyük derin farklılıklar vardır. Burjuvazi, bu kitlelere korku ve iğrenek bakmaktadır. Onun için onların kültür anlayışları da çok değişiktir.

Birinci Bölümün Sonu
Mart 1995

Okuyucularımıza zorunlu bir açıklama

Bilindiği gibi dergimizin 9. sayısında yazarımız H. Halis imzasıyla "Pop Müziği ve Cinsellik Fırtınası" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıya olumlu-olumsuz bazı görüşler elimize geçti. Nisan başında "Bolşevik Gençlik" adlı derginin 3. sayısında da bu yazıya ve yazarımıza yönelik bir "eleştiri yazısı" yayınlandı. Biz bu yazıya demokratik kamuoyu önünde kısa bir tavır takınmak zorunda kendimizi görüyoruz.

Öncelikle bu yazının ne içeriği, ne de yöntemiyle hemfikir olmadığımızı belirtelim. Dil ve yöntem olarak böyle bir eleştiriye, kendimize ve yazarımıza yapılan bir saldırı olarak değerlendiriyoruz. Biz H. Halis'e yöneltilen "feodal-milliyetçi-erkek şövenisti" vb. iddiaları ciddi bulmu-

yoruz, insanların zamanlarını boşa harcayan bu yakıştırmaları eleştiri sahiplerine iade ediyoruz.

Okuyucularımızı gereksiz ve seviyesiz bir polemik için çekmemek ve yayın programımızı bozmamak için H. Halis arkadaşımızın sözkonusu "eleştiriye" yazdığı yanıtını da böylece bu sayımızda yayınlamayacağız. Bu eleştirilerin yanıtı kalmadığı ve kalmayacağını kamuoyuna duyuruyoruz. Okuyucularımız bizi anlayışla karşılamalı ve eğer ihtiyaç duyuyorsa dergimizde H.Halis'in bu cevabi yazısını istemelidir. Tüm dostlukların sürmesi dileğiyle.

20 Ağustos 95
GÜNEY Yazı Kurulu

İlginç bir eleştiri üzerine

Evet, insanların araştırıp, inceleyip ve yorumlayarak düşüncelerini başkalarına sunmaları çok güzel.

Hepimizin bildiği gibi eleştiri, insanın kendini düzeltmesi yolunda yaptığı hatırların yanlış olduğunu anlamasında yardımcı olmaktadır. Sanıyorum bu husus hakkında hepimiz hemfikiriz. Ancak her eleştirinin de bir seviyesinin olması gerekiyor.

Bundan yola çıkarak gelen eleştiri ne kadar ciddi ise, o kadar da eleştirilen kişi tarafından ciddiye alınmaktadır. Ne yazık ki son GENÇ BOLŞEVİK'te (sayfa 22: İlginç bir yazı üzerine) adlı eleştiri son derece gülünç, basit, içeriksiz ve yazıyla zaman zaman alakasız olan bir yorum. Bunları örnekleyecek olursak, şu noktaların dikkate alınması için bazı alıntılar öne sürmek istiyorum.

H. Halis yazısında Amerikalı bir psikologa dayanarak Heavy Metal Müzik konusunda, görüşlerini kendi yazısında açıklıyor. Genç dostumuz, H. Halis'in kullandığı bu kaynağı ırkçılıkla suçluyor. Bu yazar, nasıl böyle bir sonucu çıkardığını lütfen bizlere de açıklasın...

Eğer genç arkadaşımız kendisini bir devrimci demokrat olarak nitelendiriyorsa, eleştirdiği insanların üzerine bir de dalga geçip yadırgıyorsa kendisine bu davranışı nasıl yakıştırıyor acaba? Örnekler verecek olursam: Profesörümüz, kültür babamız, patates çorbası, vs.

Bu genç arkadaş, GÜNEY dergisini de sözde "boşa kalem sallayan" yazarlara yer vermekle küçümsüyor. Oysa GÜNEY, ciddi bir Kültür-Sanat-Edebiyat dergisidir. İşçilere, kadınlara, gençlere ve çocuklara yönelik çok güzel çalışmalar yaptığı herkes-

çe biliniyor.

Eleştirici genç arkadaşımız bunları yanlış yapıyor. Fakat böyle gereksiz yazıları yayınlayanlar bence daha da kötü yapıyor.

(Bu yazı) pop müziğini hiç tartışmayıp, insanlara isim takma ile ve aynı zamanda yadırgayıp dalga geçmek ile zaman geçirmiş. Hiç alakası olmayan bir kısım şeyleri tartışmış ve hareketlerde bulunmuş. (sayfa 23) Örnekler verecek olursam, feodalizm savunucusu, milliyetçi konumuna getiriliyor. H. Halis, halbuki öyle bir konumda görmüyorum ben onu. Genç arkadaşımız bu yazıyı bir kez daha okusa, üzerinde durup düşünse ondan sonra tartışsa çok çok daha iyi olur sanırım...

devrimci selamlarımla

C... Genç bir GÜNEY
okuyucusu / Nisan 95

Değerli dostlar,

Adana, Kozan'da kurmuş olduğum ve halkın hizmetine sunduğum okurevi için talep etmiş olduğum Yılmaz GÜNEY (O büyük insan) ile ilgili: - Kitapları - Dergileri - Afişleri - Takvim'i aldığımızı daha önce adresinize bildirdiğimi zannediyorum. Fakat tereddüt etmem nedeniyle, yinelenmesinde yarar gördüm. Söz konusu kitaplar, kayıtlardan geçirilerek, okurların hizmetine sunulmuştur. Çok teşekkür ediyoruz.

Okurevi ile ilgili çalışmalarım aynı yoğunlukta sürmektedir. Her şeye karşın bu çalışmamda yılmamam gerekmektedir. Zira Yılmaz Bey'de yılmadı ve yüreklerde, belleklerde, eylemlerde yaşatılmaktadır sürekli. İşte Güney'in izinde, neden güvenli ve de güçlü olmasınlar. En büyük dileğimdir bu... Her çocuğun bilinçlenmesi, karanlıkta yakılan bir mum benzer. Üfledikçe sönmez, diğer mumların da yanmasını sağlar.

Her yerde her şey zordur. Amaç zoru başarmaktır.

Bu da ancak, sizin gibi dostların gücüne güç katmasıyla mümkün olacaktır.

Öyle zannediyorum ki sizin çalışmalarınız da öyle kolay olmasa gerek. Esas zoru başaran ve insanlara, toplumlara örnek olan sizlersiniz. Kutluyorum ve başarılar diliyorum yürekten sizlere.

Uzakta da olsanız yakında da, sevginiz ulaşmaktadır yine de buralara. İz bırakmışsınızdır bir kez. İzler, izlerden yürümek içindir.

Kolay gelsin diyorum, sağlıklar diliyorum. Yürek dolusu selam.

Yalın Kılıç Okuma Evi

Haziran 95 - Kozan / Adana

Sayın "GÜNEY"liler,

Onca mektup/şiir yanıtız kaldı bunca zaman... Yine de, "umut, şirin ekmeği/suyu/soluğu" diyerek, "Pencere", "Birkaç Dakika", "Gülüm" ve "Yokuşta" isimli şiirlerimi sayfalarınızdan "merhaba" diyebilme "umuduyla" gönderiyor saygılar/sevgiler sunuyorum...

Temmuz 95 / Tan Doğan - İstanbul

pencere

*bizimkisi
hızla geçen bir trenin
aralamaktan başka ne
bir penceresini
dünya gözüyle görmenin
bir anlık rengi tadı ve sesi
ne tam dışarı
ne de tam içerisi
var mı bizim gibisi*

gülüm

*geçip gidiyor günler
akıp gidiyor yıllar
yüreğimde gizlediğim gül
hem kanar / hem ağlar
hem yanar
dölyatağı / ebemkuşağı
defneyaprağı
yüreğimde gizlediğim gül
bir gün belki birden açar*

Sevgili Güney dergisi yöneticileri;

Kısaca söylemek gerekirse, sizler Yılmaz Güney'i belkide benim kadar tanıyıp sevemezsiniz. Ama çalışmalarınızı sevinçle izliyorum.

Yılmaz Güney'in yaşamını anlatmaya çalıştığım bu şiirim, GÜNEY dergisinin bir sayfasında kendine küçük bir yer edinebilirse, ben de sizlere ufacık bir katkıda bulunmuş olacağım.

Saygılar

Mart 1995

Vahap Suna - Kadıköy

Güney dergisine

Değerli arkadaşlar, Güney dergisini düzenli takip ediyorum. Çıktığından, günümüze dek her sayısında daha da gelişen ve kitlelerle ilişkide belli bir yere geldiğini gözlemliyorum.

Cezaevlerindeki devrimcilerin kitap ihtiyaçlarını imkanlarınız ölçüsünde karşılamaya çalıştığınızı derginizde okuduk. Ve gerçekten çok sevindik. Bu dayanışmanızda sizinle birlikte olmak amacıyla iki arkadaş 1500 A. Şilin'i gönderiyoruz. Güney dergisini maddi olarak da desteklemek duyarlı okuyucuların görevleri arasında olduğuna inanıyoruz. Hep birlikte Güney dergisini yüceltelim.

Dayanışmacı selamlarımızla

Voralberg'den

Güney okuyucuları / Mart 95

Sevgili Güney dergisi yetkilileri;

Geçte olsa, bir Güney dergisi okuma fırsatı yakaladım. Şimdilik bir arkadaşımın vasisitesiyle 6. sayınız geçti. Derginizi okudum, beğendim olumlu buldum. Yılmaz Güney gibi toplum adına çok şey yapmış bir sanatçıyı yaşatmayız çalışmanız beni de duygulandırdı.

Bundan sonra sizinle birlikte olmak sizlere katkıda bulunmak istiyorum. Bunun için lütfen tüm sayıları, takvimleri bana gönderiniz. En içten sevgi ve saygılarımla.

Alişan Gündoğdu

Mart 1995 Danimarka

BİR İZLENİM

Alevi Kültür Derneği'nce şehrimizde Alevi Kültür Günleri adı altında bir gece düzenlendi. Biz Güney Vakfı Destek Derneği sempatzanları olarak böyle bir gecede kitlelere ulaşip, propaganda yapmak açısından stand açmayı düşündük. Bu doğrultuda Alevi Kültür Derneği yönetim kuruluna müracaat ettik. İsteğimize olumlu bakabileceklerini ve yönetim kurulu toplantısında bu konuyu görüşüp, bize bildireceklerini söylediler. Bir hafta sonra bize konuyu görüştiklerini, size masa açtırsak başkası da ister diyerek ve başka gerekçe göstermeden isteğimizi reddettiler. Ve bizim dışımızdan başka kimseye masa açtırmayacağız dediler. Biz bu yaptıklarının hata olduğunu bir yandan demokratik kitle örgütlerini eylem birliğine çağırdıklarını diğer yanda ise pratikte bunun tersini yaptıklarını söyledikse de kararlarından vazgeçemediler.

Biz yine de Alevi halkına yapılan haksız baskılara ve zulümlere karşı destek amacıyla geceye katıldık. Gecenin gidişatı hakkında bilgi vermek istemiyorum, çünkü diğer Alevi kültür gecelerinin aynısı gibiydi.

Gecede Gazi olayları hakkında konuşma yapılırken biz "FAŞİZME KARŞI OMUZ OMUZA" sloganını attık. Bu slogan atmamamızı söylediler ve bu slogan sonunda mikrofonla anons yapıp slogan atılmamasını istediler.

Gece boyunca tek bir kültür derneğine ait masa vardı. Standın ağırlık noktası dini içerikli kitaplardı. Yandaki masada ise bol bol Tarkan'ın, Müslüm Gürses'in, Ferdi Tayfur'un kasetiyle birlikte deyiş kasetleri satıldı.

Biz ise bize masa açtırmadıklarından elimizde bulunan GÜNEY dergisinin son sayısında 10 tanesini birkaç dakika içerisinde satıp, propaganda yaptık. gecede Güney Vakfı Destek Derneği'nce çıkarılan Gazi olaylarıyla ilgili bildiriye dağıttık. Gece boyunca tartıştığımız arkadaşlar Güney dergisine masa açtırılmamasının hata olduğuna vurguladılar.

İlerici Selamlarla

Pforzheim da bir grup
GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ
sempatzanları adına
Direnç Ateş

5 Temmuz 1995

Bugün AZİZ NESİN üstadımız da sonsuzluğa göçenler arasına katıldı. Uygarlığın alınakı olan emeği, ürünleri ve anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.

Daha üreteceği, sergileyeceği nice birikimleri vardı; nice hümanist tasarımları vardı.

Yaşamı, bir düşünür oluşu niteliğiyle de tüm dünyanın kazanımıydı. Eksikliği, günümüzün barbar ve ikiyüzlü dünyasında bir mevzi boşluğudur.

Böylesine değerlerin ardından "yitirdik" denilmez ama yitirmişlik duygusu, duyumsayan canlıların sevgisinden kaynaklıdır. Yapabileceklerinden yoksun kalışımız bir anlamda yitirişimizdir ve YİTİREN YERYÜZÜDÜR...

(Hümanist Sanatçılar Grubu) adına
Fotoğraf Sanatçısı Zuhal Çekçi

AZİZ NESİN

*Yüreğimiz, mizah ustamızı
yitirmenin acısı içindedir.
Onu tüm gericiliğe karşı
aydınlık günler için
yaşatmaya devam edeceğiz.*

GÜNEY çalışanları

Güle güle Aykırı

Direngeç Yürek

Aziz Nesin

Pforzheim da Güney Okurları Adına
Direnç Ateş

Sayın "GÜNEY" dergisi yetkililerine,

Sürekli takip ettiğim 8-10 edebiyat dergisinden biri de "GÜNEY". Bu mektupla birlikte size üç şiir gönderiyorum. Yayınlamasanız da, eleştirilerinizi içeren bir mektup almak beni çok sevindirir.

Bir yanıt alabilmek umuduyla, en içten başarı dileklerini gönderiyorum. Sevgilerle.

Ağustos 95 - İmran DUMAN / İstanbul

PARKA'NIN KALIN SESİNE

(ve benzerlerine)

ortalıkta kısılan sesler varsa
artmıştır sayısı yalakaların
ve sürecekse bu onurlu kavga
bilinmez hangi ses kısılır yarın

seslerin kısılması üzmez bizi
tükürmeseler eski yankılara
yurda dönmek için el öpen biri
dönse de varamaz artık o yurda

şerefsizleri umursamayız biz
dönen dönebildiği kadar dönsün
"Turan!" diye çılgılık atan şerefsiz
gidip başbuğunun elini öpsün

KALKARIM BARIŞ GÖZLEMİNE

yağan yağmurun aşkına
doluyum sana
adımların vadileri
binbir dereden sana
solmasın gül yaprakları
tutuluyum sana
akar içimde selin fırtınası
dola beyhude bu diyarlar sana
çağlaya barışı
sevgi topları sana

KALK DA YOL AL

hiç ölçtün mü hayat rotanı
hiç baktın mı şahsiyeti ölçek gidişe
topuna orospu çocuğu buhranı mıydı
yalan bunlar yalan öfkesi miydi
düş gerçeğin karanlık çizgisine
kazınır o yazgının hali tümünden kazınır

Yaşayıp Giderken

köyleri yakılanlar için

I

hiçbir sabah yok ki acımasın bu yürek
hissetmesin acı eşitiymiş kendi vuruşunun
kahırlanıp zonklamasın
demesin ben burdayım
insanlara merhabamın önünü kesmesin
(bazıları gerçek candır)
sezmesin gölgesini gelen yenilginin
ve hiçbir sabah yok ki
lanetinden uyarmasın beni kirlenmişlerin

II

gücün arzusuyla teselli olduğumda
tartıya bir yiğit acı eklediğimi sanırdım
oysa acının yalnız ve vazgeçmiş olanı
düşmüş bebeğin üstüne
ninniyle konan bir gülle gibidir
ve birçokları boşa gittikten sonra
şimdi bildim ki bu gülle
sürünün ortasına savurmak içindir.

III

dingin bir sabahı yakalamış gibi
bir Dersim acısı sonrası gözlerini silmiş gibi
ve yanakları hiç ıslanmamışlara
tükürmek için / yüreksiz bir surat arar gibi

Azap ızdırıp ülkem

ülkemden bana bahsetmeyin
bırakmayın o zindanlar çılgılığına
görmek istemiyorum bi daha vahşi çılgınlığı
gecenin gündüzün belirsiz anları
kararıyor ülkemin semaları top tüfek barut hincına
acılarına boğmak isteyenlerdir
bana sürekli kılıp yaşatanlar
ne istersiniz ülkemden
neye gül insanlara hincınız
sürgünler ha bire katliamlar dizboyu
ülkem benim yaşam zindanı
aratmayın bana o günleri
vardırmayın zulüm pençesine

bırakalım insanlar çiçek ola
siline şoven koku beyinler siline
dinsin gözyaşı feryat figan hıçırık
kavuşsun aydınlığa insanlık insanlık

Haziran 95 / FERİDUN PILING / İstanbul

Uluslararası Pop Müziği ve Türk Pop Müziği

H.HALİS

Pop müziğinin kısa tarihçesi:

Pop müziği, kavram olarak İngiliz (popüler müzik) kelimesinin kısaltılmasından kaynaklanıyor. Pop 1960'lı yılların başında önce İngiltere daha sonra da ABD'de ortaya çıkan rock and roll, Amerikalı siyahların blues'undan, Coontry ve Folk Song'dan türeyen ve halk ile ilgili yaşam motifleriyle gelişen bir müzik akımıdır. Bu yüzden pop, onun önceli olan rock müziği tanınmadan tam kavranamaz.

Tekniğin giderek gelişmesi sonucu cazın SWING üslubu, elektro bas ve elektro gitarında kullanılmasıyla 1940'larda Rhythm and Blues denen daha sert bir üsluba ve oradan da Rock and Roll tarzına geçiliyordu. Savaşa karşı kitlelerin tepkisini dile getiren bu müziğe ilk dönemde damgasını Chuck Berry-Contes- Elvis Pressley vb. topluluklar ve sanatçılar vurdu.

Elvis Pressley siyahların etkileyici sesine ve duyarlılığına sahip bir beyaz olmasına karşın, politikada "asi" rock'n "roll"cularla tam anlamıyla birleşip düzene karşı durmadı. Onun 1958'de uysal bir şekilde askere gitmesi, düzeni sevindirdi.

1940'larda Rock und Roll'un sürekli baskı altına alındığında Berthold Brecht, Hans Eisler ve bir döneme kadar Kurt Weil Politik popun gelişmesine katkıda bulunuyorlardı. Hans Eisler'den Pete Seeger çekinmeden komünizmin propagandasını yaparak politik rock'u en üst noktaya erdirdiler. 1948'lerdeki anti-komünist kampanyada bunlarda takibe alındılar, mahkemelerde süründürüldüler.

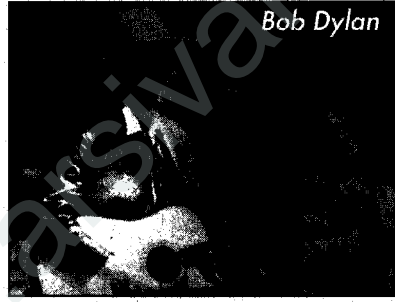
Rock, kendinden önceki değişik müzik üsluplarının özümlemesi ve betimlenmesiyle evrimsel bir gelişme seyri izler. 1950'lerde iyice belirginleşen ve çeşitli aksesuar ve seslerden yararlanılarak grup çalışması biçiminde ortaya çıkan bu müzik biçimi ilk önce dansa yönelik ritimler, duygusal melodi ve armoniler kullandı. Rock kendisinden önce çıkan ve siyah Amerikalılar'ın kullandığı,

Afrika halk müziğinden kaynaklanan müzik üslubunu ve ritminin temsilcisi Blues'den oldukça etkilendi.

Peter Seeger Almanac'ı kurduğunda tüm baskılara rağmen yoluna devam etti. 1950'lerden sonra şartlar daha da kötüleşmişti. Brecht, Eisher ABD'den kovulmuştu. 1950'lerde Kore Savaşı'nın başlamasıyla anti-komünist savaş hızlanmış, Burl Ives ve Josh White gibi devrimci müzisyenler köşeye sıkıştırılmışlardı. Seeger "Weavers"i kurduğunda, baskılar sonucu giderek eski politik müziğini sürdüremez duruma geliyordu

1950'lerde siyah Amerikalılar'ın ırkçı ayrımcılığa karşı politik çıkışları ile politik müzik çıkışları içiçe gelişti. 1960'lara geldiğinde bu amaç doğrultusunda çok sayıda müzik grupları oluşuyordu.

Dünyadaki tüm bu gelişmelere te-

kabül eden bir Rock gelişmesi de oluyordu. Bu dönemde başta ABD'li Bob Dylan olmak üzere savaşa ve baskılara karşı Folk Rock geliyordu. Beatles Topluluğu müziğinin kökünü 1950'lerdeki Rock and Roll'dan alırken, Dylan ise Amerikan halk şarkılarından alıyordu.

Bu her iki grup da etkileyici güzel melodi ve anlamlı şarkı sözleriyle yaşadıkları döneme damgalarını bastılar. Bunlar başlangıçta kendi önceli müzik akımlarını tekrarlarken giderek kendi deneysel üsluplarını geliştirdiler. Daha sonra bu akım, Rollin Stones, Crerem, Jefferson Airplane, Allman Brothers Band gruplarıyla giderek doruklara ulaştı. Politik-protest pop işte bu özgün koşulları içinde gelişerek yayıldı.

1960'lara geldiğinde Rock'un coşkunluk veren enerjisi ve duygusal yoğunluğu giderek azaldı. İngiltere'de

Rock baskı altında az gelişirken, ABD'de son sınırına ulaşmıştı. İngiliz Beatles topluluğunun bu dönemdeki solo şarkıcılığa karşın grup popun müzik girişimiyle Rock yeniden parlamaya başladı. Bu dönemde bütün dünyada gençlik içinde özellikle Vietnam Savaşı'na karşı bir anti-faşist hareket geliyordu. 1966'da Çin Kültür Devrimi, 1968 Fransa Gençlik Hareketi patlak veriyordu. Bunun sonucu Rock yeni bir canlanmaya ve atılımı girdi.

Ewan Maccoll 1960'larda Blues'i İngiltere'ye ilk taşıyanlardan biri idi. Daha sonra 1970'lerde İngiliz Folk ile Rock'unu da biraraya getirip ustaca yorumlayanlarında başında gelir. O'nun 1980'lerdeki madenci grevleri ile dayanışma konserleri ve otuzlu yıllarda söylediği politik devrimci şarkıları onu unutulmaz efsaneler arasına kaydetmiştir. O, en çok Brecht'in deneysel tiyatrosundan etkilenmişti. O'nun sayesinde politik Rock-Avrupa'da daha da yaygın bir hale geldi.

1960'larda Bob Dylan Amerikan Folk Sanatı'nı Rock ile birleştirip, güneyli siyah çoğunluğa seslendi. O, kişiliğindeki politik zayıflıklara karşın, müziğinde toplumsal bir başkaldırıyor ifade eder. Sivil halklar kampanyasında 1965'te ayrıldığında, Rock yeni bir gelişme dönemine evrimleniyordu.

Folk'u Protestle birleştirip Dylan üslubunu biraz daha ileriye götüren Joe Mc Donald oldu. Daha sonra bunlar Guthrie'nin Folk tarzını reddederek elektronik müziğe döndüler. Mc Donald Coontry Joe Grubu'yla Contry Müziği'ni ilerleterek bir Yippi Pop yıldızı oldu, yıl-larca savaş karşıtı şarkılar söyledi.

Caz müziğinde Hugh Masekela, Trompet'i adeta bir silah gibi kullanarak sokak gruplarında çalmaya başlayınca Afrika sanki depreme sahne olmuştu. Miriam Makeba ve Harry Belafonte'nin de O'nunla birleşmesiyle Afrikalı siyahların müziği dünyaya iyice yayıldı. Bununla birlikte geçmişin "siyah-beyaz işbirliği ve barış" gibi sivil haklar idealleri müzikte yıkılmaya başladı. Vietnam Savaşı karşıtı konserlerinde büyük ilgi topladılar. Sonunda ABD polisi Ma-

sekela'yı sürekli rahatsız etti, 1970'lerden itibaren etkisini yitirdi.

1960'larda Brezilya'da Gilberto Gil, Yunanistan'da Mikis Theodorakis, Şili'de Victor Jara ülkelerindeki askeri faşist rejimlere karşı müzikleri ile savaşıyorlardı. Bunlar her ne kadar İngiliz ve Amerikan müziklerinden etkilenselerde, kendi ülkelerinin folk'undan daha çok etkilendiler.

İngiltere'de ise John Lennon ve Beatles hızla popüler duruma geliyorlardı. İlk önce sol devrimci çıkışlar yapan Lennon, İrlandalı bağımsızlıklarına, İskoçya'daki işçi grevlerine vb. yardımlarda bulundu. RAR ırkçılığa karşı Rock'a katılmı böylece gerçekleşmişti. 1969 Woodstock Festivali anlarında son en büyük kitlesel gösterisi oldu. 1971'de ABD'ye giden Lennon orada bir dizi baskı ve sovruşturmayaya uğradı.

Rock müziği gençliği kucaklayıp yığınlara daha çok ulaştıkça müziğin diğer akımlarıyla da giderek içiçe geçti. Jerk-funk-Disko, New-Wave, Rap, Hard-Rock gibi müziklerin karışımı giderek pop olarak adlandırılmaya başlandı. Rock olgusal bir gelişme izlemişti. Sosyal talepleri ve özgür terminolojiye sahip olduğu için dönemin ilerisini temsil ediyordu. Gençlik kuşağının ileriye yönelik istem ve arzularını dile getimesi bir kazanım idi. Onlar motosikletleri, deri elbiseleri, uzun saç-sakallarıyla ve isyancı tavırlarıyla adeta bir kuşak temsilcileriydi.

Bu dönemde Rock için belirleyici olan müzik ve dans yapmak idi. Daha fazla gezmek ve daha fazla müzik. Onlar çoğu kez cep harçlıklarıyla yetinirken, plak şirketleri vurgunu yapıyordu. Onlar Rhythm and Blues II Country müziğinin bir karışımını yaparken daha sonrakiler herşeyin bir seçme sentezini yaptılar. Bill Halley, Joe Turner, Roy Brown, Gene Vincent vb. gibi bir dizi efsane sanatçı başkaldırıları, yaşamda, duydukları acıyı ve sevinci, özelemlerini şarkılarında ustaca dile getirmiş, binlerce insana maletmişlerdir. Geçmişin Avant-Gard- saray sanatına nesnel, evrensel ve akılcı müzikleriyle yanıtlamışlardır.

1969'da yüzbinlerce kişinin katıldığı ve Rock müziğinin tüm önder isimlerinin içinde olduğu, Woodstock gösterisi bu kuşağın en son kitlesel görkemli gösterisi oldu. Rock müziği giderek sokaklardan ve danstan koptu. Klasik müzik ile bütünleşme sürecine girdi. Uluslararası

alandaki ekonomik ve sosyal yaşantıya karşı gelişen tepki Rock'a da yansıyor, bir protest müziği olan Punk toplumcu müzik akımını geliştirdi.

1970'lerden sonra Rock'a Orta Amerikan "Reggae Müziği" Jamaikalı Bob Marley öncülüğünde hakim olmaya başladı. Bunun hemen ertesinde Jazz Rock ve müzikçilerin toplumcu punk eğilimine karşı "Post Punk" denilen kendi bireysel yaşamlarını anlattıkları müzik biçimi giderek öne çıktı. Rock'ta daha toplumsal bir nitelik taşıyan öfke ve şiddet, "Heavy Metal" de kendi içinde karmaşık bir amaca dönüştü.

Bu düzensiz-ölçsüz gelişmelere rağmen 1980'lerde Afrika'ya yönelik yardım konserleri ve Orta Amerika'ya yönelik Anti Amerikan kampanyalarında Rock yeniden politikleşmeyi sürdürdü. Bu dönemde Sting, Tracy Chopman, Bruce Springsteen gibi gruplar, yeniden örgütlendi. Bunun sonucu

1970'lerin bazı grupları Yes, Jethro

Bob Marley

Tull, Deep Purple gibi gruplarda yeniden dirildiler. Bunların medyaya yeni klip ve imkanlarla saldırması önemli yeni müzik cepheleleri açtı. 1960'ların ünlü grubu Beatles bile 1994'lerden itibaren yeniden toparlanmaya çalıştı.

Rock'un hızlı gelişmesi ve değişimlere girmesi kaçınılmaz toplumsal değişikliklerin bir sonucuydu. Ancak müziği üreticiler tüm güçleriyle tüketiciye karşı karşıya iken, bu işin ticaretini yapanlar tüm dünyada birkaç tekel oldu ve bunlar vurgunu vurdular. Çokları dağılıp-ölüp giderken plakları onlarca yıl sonra bile piyasada para topluyordu.

Bob Dylan ve Joan Baez, Bob Mar-

ley, Stewie Wonder gibi bazı Rock öncülerinin kapitalizmin müsrifliğini, savaşları, toplumsal adaletsizlikleri Rock yoluyla protesto ediyorlardı (Protest-Song). Ancak 1980'lerden itibaren Rock genelde önemini yitirmeye başladı. Bob Marley'nin 21 Mayıs 1981'de ölümü, sanki popun dönüm noktası oldu. Bu tarihten sonra pop, Rock müziğinin yerini yavaş yavaş almaya başlar. Ancak o Rock'un tümünü temsilden çok uzaktır, sadece onun bir bileşenidir. Kısacası Pop, Rock'un ve değişik müzik türlerinin karmaşık bir yansıması olarak ortaya çıktı.

Türkiye'de pop müziği

1960'lardan sonra gençlik hareketi ülkemizde giderek yaygınlaştı. 1960 Anayasası'nın getirdiği kısmi demokratik haklar, başta üniversite gençliğinin örgütlenmesini kolaylaştırdı. 1966 Çin Kültür Devrimi'nin etkileri, 1968 Fransa Gençlik Hareketi ve Vietnam'a karşı gelişen hareketler ülkemiz gençliğini de önemli oranda etkiledi.

Antifaşist gençlik 1960'ların sonuna doğru daha fazla demokratik haklar için örgütlenip mücadele etmeye başladı.

1970'lerden sonra işçi sınıfı ve emekçi gençlik te siyaset meydanında daha fazla görünmeye başladı, kanlı pazar, 6. Filo defol ve 16-16 Haziran eylemleriyle bu gelişmeler had safhada vardı. Gençlik ve emekçiler örgütlenip kendi sınıf bilinçlerini varırlarken, bunlar içinde bu dönemin siyasi bilincine tekabül eden kültürel gelişmelerde artıyordu.

1960'ların ikinci yarısından itibaren modern halk müziğinde Ruhi Su, Aşık İhsani ve Aşık Mahsuni, kendilerini halka kabul ettirmeye başladılar.

1970'lerin başlarında halk müziği ile uluslararası Protest Song'un bir karışımı olan Rock'un bir yansımasında ülkemize yansıdı. Cem Karaca, Cahit Berkay ve Grup Moğollar bu gelişmenin öncüleri oldular. Selda ve Edip Akbayram gibi sanatçılar ise daha çok halk müziği ile modern müziğin motiflerini birarada götürmeye çalışarak özgün bir hafif pop-folk yaratmaya yöneldiler.

Cem Karaca-Moğollar ikilisi uluslararası Protest Song veya Rock'un bir başka yorumunu ülkemize taşıyanların başında gelir. Onlar bireysel sanatçı geleneğini yıkıp grup müziğini öne çıkardılar. Çok çeşitli aletleri kullanarak değişik

sesler elde ettiler. İçerik olarak ta anti-faşist-demokratik bir içeriğe yöneldiler. Hep var olanla yetinmeyip, sürekli yeni parçalar üretmeye çalıştılar. Konserlere, halkla diyaloga önem vererek burjuvazinin engellerini çiğnediler. Onlar müziğimizi diğer bir dizi sanatçıyla beraber modernleştirip günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirmeye hizmet ettiler.

1980'lere gelindiğinde İhsani-Mahşuni müziği yerini modern müziğe bırakmıştı. Zülfü Livaneli, Edip Akbayram, Şelda Bağcan, Sadık Gürbüz, Sümeyra, Cem Karaca, bunlardan bazıları idi. 12 Eylül darbesiyle eski odaklaşmalar ve müzikteki hızlanmalarda böylece nasibini almıştı. Bu dönemden sonra müzikte önemli bir gelişme olmadı. Ancak gençlik içinde hızla grup kurmalar ve modern müziğe kaymalar ve yeni arayışlar devam etti. Kürt Halk Müziği'nde de benzer gelişmeler yaşandı. Doğası gereği Kürt Halk Müziği ezilen, horgörülen ve yasaklanan bir kültürün parçasıdır. 1970'lerden itibaren bu alanda tartışmasız öncülüğü Şiwan Perver yaptı. 1985'lerden sonra çok sesli ve çok enstrümentalli müziğe geçen Şiwan Perver, giderek Protest Songe, yani politik popa yöneldi. Onu Civan Xco ve bir dizi müzik grubu izledi. Tüm bu gelişmeler, bu müziği yurtsever özünde ve halkçı motiflerinden koparmadı.

Yürtdışında Derdiyoklar'ın başını çektiği pop-folk müziği biçimindeki bir folklor-protest-rock karışımı müzik ortaya çıktı. Bunlar poptan etkilenen, ama şokak yerine düğünleri mekan olarak seçen tam popüler yansımalarıdır. Bunu yurtdışında ve içinde yüzlerce müzik grubu takip etti. Yine aynı dönemde yurtdışında Özgürlük Savaşçıları grubunun başını çektiği modern, çoksesli, işçi müziği türünde marş-müziği gelişti. Ülkede içinde bunun biraz daha iyi yorumlanmasıyla önce Çağdaş Türkü, Yeni Türkü ve sonrada Grup Yorum ve Grup Kızılmak çıkararak, işçiler cephesinde yeniliklere damgasını vurdular.

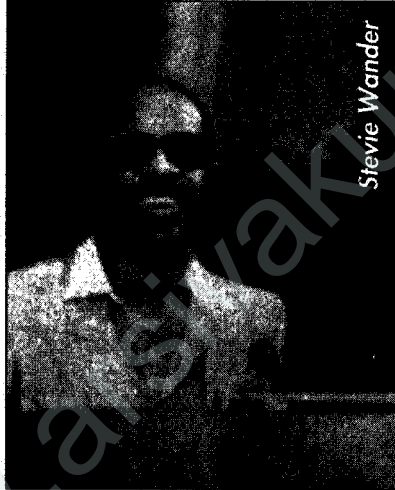
Türk Pop Müziği'nin ortaya çıkışı

Düzenin denetiminde ve desteğinde gelişen müzik esasında her dönemde Türk Sanat Müziği olmuştur. Okullarda, bu müzik eğitilmiş, radyo - tv.lerde buna yer verilmiştir. 1970'lere gelindiğinde kırdan kente göçün arttığı çarpık bir

kentleşme ve gecekondulaşmanın hızlandığı görülmüyordu. Bu sosyo-ekonomik çarpıklıklar doğal olarak kültürede yansıyor.

Bu dönemde Türk Sanat Müziği'ne tepki olarak gecekondu halkının duygusallığını alıp birleştiren Arabesk müziği giderek gelişti. Bu akıma Orhan Gencebay öncülük etti. Daha sonra Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Hakkı Bulut vb. sanatçılar bu müziği daha da lirizme dönüştürerek ağlayan bir müziğe çevirdiler. Böylece arabesk, kırdan kente gelip oraya ayak uyduramamış insanların gecekondu müziği haline getirildi.

1980'lerden sonra 12 Eylül'le birlikte birçok şeyin değişmesi gibi müzikte giderek ilgi alanını değiştirdi. 1970'lerdeki Türk popun önemli isimlerinden Erol Ev-

gin, Tanju Okan gibi isimler, 1980'lere gelindiğinde müziklerini daha tam olarak kabul ettirmeden unutulmaya başladılar. 1980'lerin sonlarına gelindiğinde, burjuvazi yeni gençlik akımlarının ve müzik akımlarının gelişmesini etkilemek için bizzat onları destekleyerek gençlik içinde Türk popunu yeniden ortaya çıkardı.

Burjuva medya araçlarının pophollamasıyla 1990'ların başlarında Türk Pop Müziği müzik içindeki yerini sağlamlaştırdı. Gençliği etkileyen esas müzik haline geldi. Ancak bu popun dünyada gelişen pop ile uzaktan yakından bir ilişkisi yoktu. Çünkü bunlar, doğrudan düzenin desteği ile emekçi gençliği yozlaştırmak, siyaset sahnesinden geriye çekmek ve Türk şovenizmini yaygınlaştırmak için destekleniyordu.

Dünyadaki Rock-pop müziği yazımının başından kısaca anlatmaya çalıştığımız gibi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra savaşa, faşizme ve ırkçılığa karşı

mücadele eden gençlik hareketleri içinde çıktı. Bunlar hiçbir ülkenin yasalarına bağlı olmayan, onlara tepki temelinde ortaya çıkan gruplardı. Bu gruplar bireysel müzik yerine kolektif müziği aldılar, bireysel sorunları dile getirme yerine, toplumsal sorunları müziklendirdiler. Tek bir ülkenin ulusal motifleri yerine tüm halkların ritimlerini, müziklerini kullandılar. Aynı zamanda Rock, gelişme seyirinde hep üretici oldu, biryerde saymadı. Kopyecilik yaparak başkalarından devşirmecilik yaparak biryerlere zaten varılmazdı.

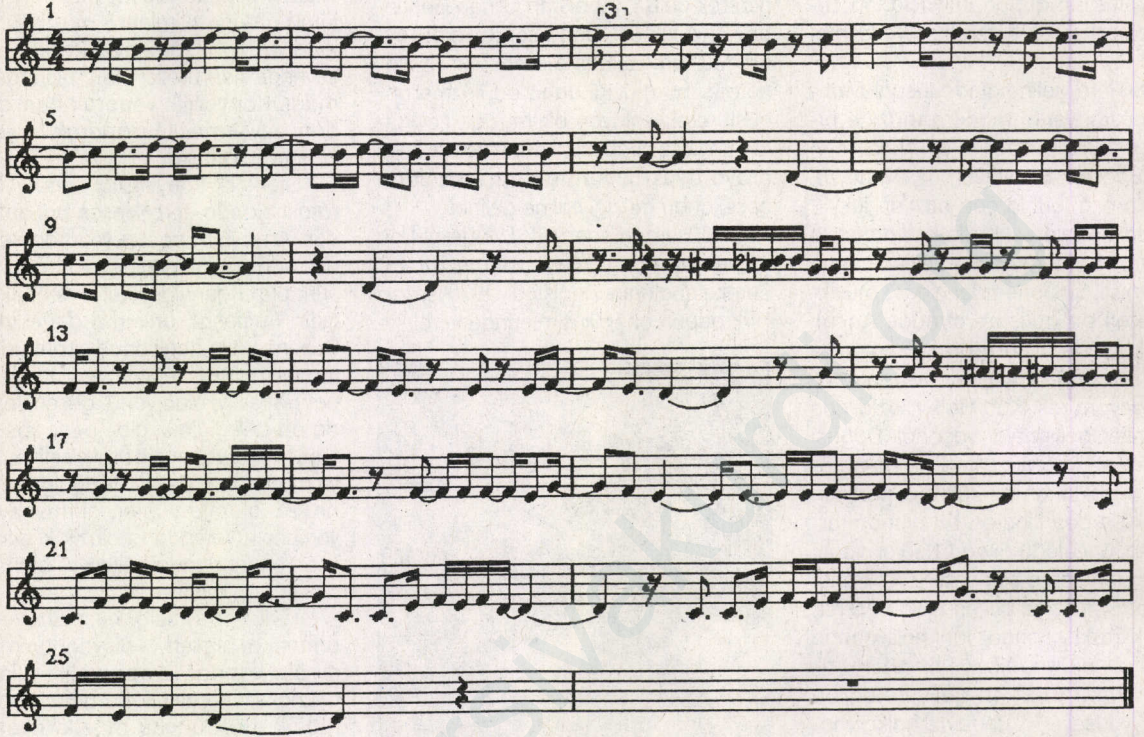
İşte Rock-Pop müziği budur. Uluslararası alanda gerçekleştiren patlama budur. Ama Türk popun yukarıda saydığımız olumlu öğelerle esasta bağı yoktur. Türk popu genelde üretici değil, kopyecidir. Anti-faşist, anti ırkçı değil, ırkçidir. Düzene karşı değil onun uzantısıdır. Enternasyonalist değil şovenisttir vs. Türk popun tek iyi olan yönü, geçen yazımızda da belirttiğimiz gibi, genç yaşta çok sayıda söz ve müzik üreticisinin çıkması ve modern - kolektif müziğe dönmeleridir. Bu olumlu yönler, olumsuz-gerici yönlerinin yanında ne yazık ki sıfır kalıyor. Türk popunda belirleyici olan şovenist - gerici motiflerdir.

Türk Pop Müziği bir dizi uyumsuz armoni ve ritimleriyle bir yandan milliyetçi, öte yandan emperyalist ülkelerin müziğinden çalınlarla dolu çarpık bir müzik türüdür. Bu müzik ülkemize, gençliğin özümlemesi ve kabul etmesiyle değil, emperyalist kültür kurumlarının ihraç ve şıngalama yöntemi ile ve hakim sınıfların da örgütlemesiyle yapay bir yoldan gelmiştir. Onların söz ve müzikleri genelde kapitalist ülkelerdeki gruplardan çalınmıştır.

Türk popunun içeriği de tam bir keşmekeşliktir. Birbirine bağıntısı olmayan onlarca fikir, bazen bir aradadır. Argo ve seks kavramları önemli bir tema durumundadır. Bu müzikte umutsuzluk, sevgisizlik, bireysellik ve hayalçilik yaygınlaştırılıyor. Elbetteki tüm toplumsal hastalıkların tek suçlusu o değildir. Ancak onun gençliğimizde yarattığı derin etki ve tahribatların görülüp gösterilmesi zorunludur.

Yukarıda Türk popu hakkında yapılan tüm genel değerlendirmeler, her popçu ve her klip için aynen geçerli değildir. Bir dizi iyi niyetli, ve hatta olumlu popçu ve kliplerde mevcuttur. Ancak bugün belirleyici ve etkileyici olan akım, düzenin desteklediği burjuva milliyetçi popçular ve kliplerdir.

ÖZGÜRLÜK MARŞI

Dağlardan geldik ve şehirlerden
 Geldik onu yok etmeye
 İşçi köylü gençlik
 Verdik biz el ele
 Kararlıyız faşizmi
 Yok etmeye

Yürüdük şehir ve kasabalardan
 Soyguna hayır demeye
 Tank tüfek yollarda
 Vız geldi bizlere
 Zafer sosyalizmin
 Selam emeğe

Fabrikalardan ve bürolardan
 Döküldük caddelere
 Taa Edirneden Hakkariye kadar
 Kararlıyız faşizmi
 yok etmeye

Söz-Müzik: Şafak Altun

ENTERNASYONAL

Yoldaşlar bildiriyor:

Pamir dağlarının eteklerinde

bir kadına rastladık.

Bir ipek kozası kuruluşunun yöneticisine.

Enternasyonal'i dinlediğinde

tüyleri diken diken oluyordu onun.

İşte öyküsü:

İçsavaştaki kocası

önderiydi bir partizan grubunun.

Ağır yaralı sığınmışken bir kulübeye

uğramıştı ihanete...

Onu tutuklayan "beyaz muhafızlar";

"Artık Enternasyonal'i söyleyemeyeceksin"

çığlıkları attılar!...

Onun gözleri önünde karısının ırzına geçtiler.

Adam o zaman şarkı söylemeye başladı.

Söylediği Enternasyonal'di.

En küçük çocuğunu kurşuna dizdiklerinde de

söyledi Enternasyonal'i...

O,

ancak canını verdiğinde sustu.

O günden bu yana, ne zaman Enternasyonal'i duysa,
tüylerinin diken diken olduğunu anlattı kadın..

Onun Sovyet Cumhuriyetleri'nde bir iş bulması

çok zordu bu yüzden.

Moskova'dan - Pamir'e

Enternasyonal'den kaçış yok.

Bugün her yerde o.

Ama yine de

Pamir'de biraz daha az sık duyuluyor.

Onunla işi üzerine konuştuk.

Bölgenin planı ancak yarı yarıya kadar gerçekleştirildi, -dedi-

Ama daha şimdiden bulunduğu yer

tanınmayacak kadar değişmiş durumda idi.

Ama aynı zamanda daha güvenilir,

yeni insanlarla,

yeni işlerle,

yeni huzurla!

Gelecek yıl

plan hedefleri gerçekleştirilmiş, ve aşılmış olacaktı.

Ve bu olduğunda,

burada bir fabrika kurulacaktı.

Ve o kurulduğunda,

işte o gün - dedi kadın bize;

ben,

söyleyeceğim

ENTERNASYONAL'i...

Berthold Brecht

Son istek

**Bitki olacaksam / Çayır çimen olayım / Aman baldıran değil
Yol altında kalacaksam / Gelin arabaları geçsin üstümden / Çelik paletler değil
Üstümde çocuklar koşusun / Ne kaçan ne kovalayan / Askerler değil
Kerpiç yapacaksanız beni / Okullarda kullanın / Cezaevlerinde değil
Soluğum tükenmez de kalırsa / Islık öttürsünler / Aman ha düdük değil
Kalem yapın beni kalem / Şiirler yazan sevi üstüne / Ölüm kararı değil
Ölüncü yaşamalıyım defne yapraklarında / Sakın ola ki / Silahlarla değil
(Aziz Nesin - 1981)**